

لوزانگ و شرگداری

(شرگداری نیشتانگ)

حکیم بلوچ

لوزانک و شترگداری
(ادب و تنقید)

حکیم بلوچ

بلوچی اکیڈمی کوئٹہ

© بلوچی اکیڈمی کوئٹہ

نام کتاب	:	لوزانک و شرگداری
مصنف	:	حکیم بلوچ
کمپوزنگ	:	عثمان احمر
ڈیزائننگ	:	نذر بلوچ
ایڈیشن اول	:	2014ء
تعداد	:	500
قیمت	:	500/-

ISBN: 978-969-9768-49-1

سر شاعر
میر گل خان نصیر (خدا مرزی)

ئے

ناما

کہ ما آتی و دی بوگئے
صدی سال ئے شاہاں دارگائیں

فہرست

صفحہ نمبر	عنوان	نمبر شمار
7	اول دانک	1
9	میر بلوچانی ناحق گوئدلاں داتش	
13	2 بلوچی بلوچستان ے ماتوئی زبان۔ پرچا	
23	3 میر گل خان نصیر۔ مے دورے سر شاعر	
36	4 زردہ غم جتیس بولان	
45	5 حکم حاکم	
50	6 غفار ندیم ے یا تانی نمیر انیس چہر	
60	7 ڈاکٹر حمل جان مناد دوست ے یا تاں پرینتہ!	
64	8 اللہ ے ساد	
66	9 سید ہاشمی ے بلوچی ے راست نویسی ولوز سازی	
69	10 بانک ے حیالانی اوتاک ے گوپ	
73	11 نہہ و یازدہ ابابیل ے ماہ و روج انت	
80	12 موتک کہ ہالو؟	
83	13 کوہاں کیے لٹینت کنت	
86	14 تیغاں چہ تگاں ہندی آں	
90	15 ٹپی نمیں گور بام	
98	16 ہجاری دانک۔ اے زندیت	
104	17 پچار دانک۔ بشیر بیدار آجوی ے واپانی آگہیں شاعر	
143	18 نواب خیر بخش مری ے را کیے گوئدلاں دات	

اول دانک

من اے کتاب کے نوشتا نکاں ردو بند دیکا اتوں او آخری پروفا کنگا اتوں۔ کہ منی
 چم پہ اے رواکت ”عطائے شاعر صدیق مئے احوال کار نیامت آزما نکاراو من
 شرگد ارتوں“۔ اے پنجگور ہائی سکول کے نمبر انیس یا تانی چہرات انت۔ کہ مئے چارہم سر
 غم مکتب ایس سر غم نیم سریں غم پدورندیں سنکٹانی ہوریں میراث ات انت۔ بلے زندے
 کارگاہ نہ چوپہک انت غم نہ پو یک انت۔ بید صدیق آزاد کہ پہ آزائی ء جہداں دراں
 ڈیہہ انت ما ایند کہ ہر سینان سرکاری نوکری پہ وت روزگا کرت بلے ماوتی لوزا کی شوق یلہ
 نہ دات۔ عطا شہ اول سراں احوال کاری کارجا ہانو کرات تاں کہ گڈ سراں انفارمیشن
 سکریشری بوت۔ من شہ 1963ء تا 1972ء مرکزی احوال کاری محکمہ ہانو کری کرت۔
 پدا اسٹنٹ کمشنری کے چکاس ء در آہتوں۔ من دو سے سالاں انفارمیشن سکریشری ہم
 بوتوں۔ شہ سول سرورس ء کہ پنشن بوتوں۔ من سی سالارند 2003 وتی جندے ماہتا کے
 در کرت۔ روتا کاں کالم نویسی کرت غم کنگاؤں۔ اے کتاب کے نوشتا تک گیشتر ہے
 روچانی انت۔ بلے اولس کے دورے ہم پہ مثال ء کردے نوشتا تک ماں کرنگ اوں کہ
 میانجی کے حشکیں جوئل کے پہل بہ بنت۔ غم ودی کاری کے سرجمیں ازم کے چہرگ ء
 ہماروچانی شبین ء بدینت کہ گو ستگیں روچانی بوتگنت گوشتت : وارنگیں وان ورنگیں
 جوان کسارایات بنت“۔ بلے مرد ماراوتی کسان سالی، ورنائی بانگی ء دور دم پہ ساہت
 وتی ترانگا گیبنت وت پہ وت دلگوش کن انت

دل برے گر کے جنت ء برے گہریت۔ بلے دانکہ زندگی انت نہ مریت۔
 دشیں ساہت چوناہوش انت۔ چونودانت۔ گوارنت کہ نہ گوارنت بلے ساچانش دش
 انت۔ ء ناوشیں ساہتانی یات تہل انت۔ ”بلے مئے کہ تلخ تراست خوش تراست“ انگریز
 شاعر شیلے گوشت ”مئے دشرین زیمیل ہما انت۔ کہ آغمنا کتریں یاتانی زہیردکاں جن
 انت“ ء اے سجویں نوشتانک احوال کاری ء شرگداری ء ہور ء توریں منی مختانی دہل
 انت۔ نزائین کہ بر اش چون انت تہل انت کہ شیرکن انت۔ پہ دانوکاں انت۔ کہ ایشاں
 بہ پشنت۔ بگوشت کہ چون انت۔؟ گر قبول افتد زہے عز و شرف

حکیم بلوچ

5 جولائی 2014ء

بال بان۔ سٹیلٹ ٹاؤن

کوئٹہ بلوچستان

میر بلوچانی ناحق گونڈلاں داتش

نواب شاہ بازار اکبر خان نے پاک اردانی دستا 26 اگست 2006ء عیسوی ء کوش جاہ پہنک پہ بلوچ قوم ء را جائنچین مزینیں تاوانے کہ آئی سکت وسگا کس داشت نہ کنت۔ آرا پُر کس کرت نہ کنت۔ اے ہنچیں مزن چانپولی ٹپے انت۔ کہ باگار جمیں دژمناں بلوچ ءے سینگ دل وجگراں جتہ کہ آئی دراہ ء پر بوگ تئا و ہدے بوت نہ کنت۔ دانکہ بارگار چمانی دورا را دوراں نہ دہلیتہ اے ٹپ مرد چیکیں نہ انت۔ اے دردور قرنائی سوغات انت کہ مے بلوچاں گون انت۔ مارا گون انت۔ کہ مے ”سردار“ بازانت۔ بلے مے ”سر“ کس نہ انت۔ سردار یک ہند نہ بنت کہ آگر ودارا (لظم وضبط) وت پہ وتی دارا یا چوگٹ گیریں پاہواں لیکنت۔

نواب اکبر خان بگٹی ہا تمندارات۔ کہ آئی ہر وہداں مارےگ ات اوزائنگ ات کہ اے پاہو درستاں یک پہ یگا گٹ گیر کنت۔ ہر زندگیں، مرتگیں گٹ گیریاں شہیدانی حونانی مٹھل ءے گٹئی اے زانت ء وتی گورا سمہییت۔ شہیدانی اذیرہ ء وتی زیارت ٹاہنیت گریت و پٹرونیت وتارا آجوی ءے سپاہی، کارندہ، سروک اوسردار جوڑ کنت، جلسہ کنت، جلوس در کنت تاں مردماں وتا سر کنت۔ گچین کاریاں پدا بہر بہر بیت۔ کہ ہر کسی وتی پارٹی ایت وتی پروگرامے ایت۔ وتی مولاے ایت وتی سندے ایت، وتی ٹکے ایت وتی نشانے ایت۔ ہے سبب ات کہ نواب صاحب ء آئی دوست ء سکتاں ہر وہداں پہ بلوچ تو ما یک ء یوکیں سیاسی پارٹی وجنزن ءے بالا بندی کرت۔ کسانہ نہ کنت۔ بلے کسے ء ہاں ہم نہ دات۔

﴿60﴾ صفحہ اولیٰ دہ یکیا ﴿عشرہ﴾ ہے لیکہ سیاسی نظر یہ ے بنیاتی سراسر
 درناہین وانوکان بگرتاں واندرہیں ورنہاں ے سریں سرداراں یک بلوچ قومی جنزے ے
 بندات بوت، بلکہ بنیات ایرکنگ بوت۔ ے دانکہ پورئیں نہہ 9 سالان اے مداں مدانا،
 بلے گوں زور ے تمردی ے دیما جنزراں بوت دانکہ سرداری ہاریں گورماں اے جنزے تل
 وبنزگ نہ چتگ ات۔ اے تا وہدے برجہاں و دیما روان ات دانکہ آہاں۔ پہ ناما یک
 انتظامی صوبہ ے پہ وت قبول کرتگ ات۔ ے ہے شرابلو چانی آجویں، وت واجہیں، وتی
 وارث ئیں، وتی مالک وتیں، ”وفاقی یونے“ ے مٹ زانت۔ کہ ایشرا چے دراہیں
 صفت و خاصیتاں یکے گوں نہ یت کہ اے دوہی مارشل لائی حاکمانی دادات۔ اے ملک
 آراماتی ملک زاناں کہ ایشرا اسلامی جمہوریہ پاکستان ے دستوری نام پر انت بلے ایشرا
 نہ اسلام ے بروبری وعدل ے دروشماں یکے جنت ے نہ وت واجہی ﴿جمہوری﴾ لیکہاں
 یکے گوں انت۔ ے نہ قومی وت واز داری ے حقان نیت۔ مارشل لاء دوہی دورے
 حاکماں کہ روبرکتی پاکستان ے یکیں صوبہ بورینت۔ آہاں پہ بلوچاں، گوستگیں برٹش
 بلوچستان ے ہستیں بلوچستان اسٹیس یونینے ہواری ے یک صوبائی یونٹ ے ٹاہنیت ے
 صوبائی گورنر حاضر سروس جرنیلے مقرر کرت۔ کہ آوہداں دستوری راہ بندے بدل عسکری
 حکمراں جوڑکنگ بوتگ ات۔ ے ہے حکما چار صوبائی یونٹ ٹاہنیت انت۔ دیما چے بوگھی
 ات کسانزانت۔ وجہ کاراں بزاں بوتاریں اردی حاکماں عام گچین کاری کرت انت۔
 رودراتکی پاکستان عوامی لیگ پہ وت برت۔ بلکنہ دراہیں پاکستان ے پہ وت برت اور
 بلوچستان ے بلوچاں سوب کرت۔ آوہداں ہر سے ئیں نامداریں سردار یک ہنداآت
 انت۔ کہ آہانی بلوچی یکوئی ساداگت برجہاں ات۔ انکچہ سلاہ بندیں باسکانی ے اژدانی چست
 وایریک پیما ایر ماد بوتگ ات انت۔ بلے مرستان ے کوہاں بے مڑائیاں برجہاں ات
 انت۔ کہ ون یونٹ ے پر وہگ مرادانی منزل جوڑ بوت۔ ہے گچین کاری ے رندنواب

اکبر خان بگٹی (مرحوم شہید) ڈھا کہ آء گوں عوامی لیگ آء سروک شیخ مجیب الرحمان (مرحوم شہید) پہ بلوچانی سیاسی، دستوری و مالی حقانی نسبتاں حمر و حال کنکا سر بوت۔ تو اوداں حالتا کاں حمر تالان ات کہ نیپ آء بلوچ سروکاں گوشتہ کہ ولجہ نواب اکبر خان آہانی نمائندہ نہ انت۔ بلے نواب پھٹانہ کنزت آء آئی اوداں گوں شیخ صاحب آء وتی سیاسی حال حمر بلوچ سیاسی سروکے آء حیثیت و سرئے پیا سر جمیں سیاسی لیکوانی ڈولا کرت انت۔ گڑدات آء اتک۔ آء شہ وتی و مجیب آء ٹوکاں سنگتا ناں شیوار کرت۔ آء صلحے دات کہ مارا آئی ہر اہی کنگی انت۔ ارداں کہ اردی اُرش رودراتکی بہراہنا کرت۔ نواب صاحب کہ ہرا ہداری ئے لوٹ کرت ایند گراں گوشت کہ اے درستاں کوشائیننگا باڑا نکت۔ کوش جاہ بیگ تر سے ات یا مڑا ہے ات۔ جنگ ہکل ئے ات یا سیاسی باسکاری ئے انت۔ بلے ہماروچ او مروچی ایں روچ انت کہ نواب صاحب شہباز اکبر خان ایوک بوت، ایوک ات، ایوکا کیوئی لوٹوک ات، ایوکا پہ بلوچانی سیاسی، راجی وت واجہی آء وت واکی حقانی گرگا مٹرائی دات مٹرت آء نون بازیں سارگی سریں سنگتانی انے ٹوک ذی دشیں بولی آء نہ ات۔ کہ اگن ولجہ آء شہ بنداتا۔ ہے راہ زرنک ات میاشک ات، چون گہہ ات۔ اے تاریخی راستے نہ انت۔ کہ آئی بنداتا چونہ کرت۔ آئی کرنگ ات۔ دیماشک ات، ہمینگہ دیما کہ کسا باور نہ بوت، آوہدی ہے بے باوری ات۔ نین ہمیں بے باوری انت۔ مرد ماوتی چکا کہ پیسہ مہیت۔ آرا کسی سرا صدق نہ بیت

سدکی وت مارگی ایت کہ مرد مارا راہا پرینیت او پر امیت ہم۔ بلے وت پر امی آء نچ علاج نیست۔ نون ہر کس ونا کس زانت کہ شہباز نواب اکبر خان شہید وت پر امی آء نادر ہے نہ ات۔ ہمیشکہ آوت پیسہی آء شہید بوت۔ چومیر چا کر آء آئی وتی گڈی آء الوداعی شعر گوشت آء مارا یلہ دات آء شت۔

ڈیرو اشتو ، ہند مئے غارانی
کوه سراندیا، شہر زوارانی
توپک زر تو، شوق شکارانی
لیٹرو زرتو، دست مہارانی

نون دراہیں بلوچانی فرض انت کہ ہے لیٹروئے مہاراشہ دستاروگ ء میلنت۔
ایٹراچوالندئے سادء محکم بہ دارنت پمالازم انت کہ یکوئی ئے آس کہ بلوچ شہیدانی
بادشاہ نواب اکبرخان بکٹی ئے شہادت ء ماں بلوچانی دلاں روک کتہ، آرا بالا چانی روک
کٹگیں بال ئے آساں، روک ء روژنا بدارنت۔ پہ حقانی گرگادیمابروانت۔ شہیدانی
حون ہے پیماوتی بدلاگرت چوش کہ بالاج گج ء پول کنگ ات:

اے مرد کہ شاکشگ انت
زانا بلوچ بے ولجہ انت؟

اے پول ء جواب ہر بلوچ ء دل ء بیون انت۔ ء اے بیون تنا و ہدے نہ روت
دانکہ آہاں وتی حق نہ کینگ انت۔

بلوچی بلوچستان کے ماتوئی زبان

من 21 فروری 2011ء حیدرآباد سندھ کے، سندھی لینگویج اتھارٹی کے ”مادری زبانانی روچ“ کے درگتا لوٹا لیکٹیس مراگا ہے تہا ہمایانی دعوت کے پسہ ہا بہر زرت۔ اور بلوچی زبان کے گوں ایندگہ زبانان ہوریا قومی زبان کے لوٹے بالا بندی الماکرت۔ بلے من سندھی لوزانت، ادیب، عالم، استاد، شاگرد، سیاست دان اور راجی کارند ہانی کرنگیس علمی، ادبی و تحقیقی کارکہ دیست انت۔ مئی چم بیچ بوتمت، بلے منی سر جہل بوت۔ ہے ڈو لیس بے وی ویواکی کے یک مارشتے، مناہا وہدان اولی سراں بوتگ ات۔ کہ من، ڈھا کہ کے یونیورسٹی کا 21 فروری 1952ء کے، طالب علمانی شہید مینار دیست، من پورہ 46 سالارند بزان 21 فروری 1998ء ہا ہے روچ کے قربانی و شہیدانی خون کے مزد مرادانی موسم گر کدنگا ہے بہار گاہی روچان دیست۔ کہ ہے جنزرا، بنگلہ قوم کے ”جیا وغیرت“ کے آسارامدی تیل و کچت و نجا نینت۔ اودگہ مستریں منار ہے مک کرت۔ کہ آشہ لکھاں شہیدانی خون کے بالیکٹیس چہ اغاناں شپ تاں روچ روک انت۔۔۔ او بنگالی ہمیشی روکیں روچ کے روژنائی کا آجوتی، وت واجبی اودیری کے راہا بران وتی مرادانی منزل کا رواں انت۔۔۔ بلے وائے صدوگوں زہگاں! کہ آئی قوم وقومی راہ بروراہ در براناں پہ بلوچی زبان کے وانگ ووانینگ کا۔ بوڑے ہم نہ وارت۔ کہ آ و ترا قوم

دوست و بلوچ دوست گوشت پہ۔ گوشگا۔ مردم۔ دانکہ زبان ترانت۔ آہرچی گوشت کنت۔ بلے مہلوک آہانی کردار و کار پداں کہ گندنت۔ آپکائی کازانت۔ کہ وجہ کار نہ قوم دوست انت۔ اونہ بلوچی دوست انت۔۔۔ گوشگا، دسمبر 1947 ہا۔ قلات اسٹیٹ اسمبلی (دیوان عام) کا ”قراردادے“ پاس کرت۔ کہ بلوچی ریاست کے قومی و سرکاری زبان بیت۔ بلے آیاں تاں 14 اکتوبر 1955ء ہا، بلوچی زبان کے نیمگا پداں گوش نہ کرت۔ دانکہ صوبہ بلوچستان اور ریاستی بلوچستان ”بہ زور شمشیر“ مغربی پنجاب کے تہا ماں گجگ اور مغربی پاکستان کے یکیں صوبہ ”بزان“ ون یونٹ کے بہر جوڑ کنگ بوت انت۔ او بلوچانی حاکمی، واجہی، وارٹی، زبان و دود و ابیدگی کے دراہیں چیدگ لپاشگ بوتنت۔ ریاست کے روگ ہر کسارا توریت۔ تری وازدار بہ بیت۔ کہ وازمندگ بہ بنت بلے بلوچی زبان کے ”بے بودی“ کسا نہ مارت۔ پہ گونگان اوپر کراں۔ زبان بچ مانائے داریت۔ گوش پہ ہو شکنگ، چم پہ گندگ اولوز پہ گوشگ، دراہ پہ ساریں و ہوش مندیں مردماں بنت۔ نہ کہ پہ الا ہوشیں۔ کراموشیں، گونگ و گونگد میں مردماں انت۔ اولی تک و بولک کے مردم ہما قومدان کے بہرے انت۔ کہ آہاں وتی ماتی شیر کے ہلاریں پنز وارتہ۔ او آئی شیر کنیں دانک کے اولی لوز پشٹہ۔ آسر پدو ”ہوش یاد انت۔ کہ وتی ماتی زبان کے نگہدار بنت۔ نہ صم ان و بکم ان بنت۔ نہ عجم و عجب انت۔ کہ آہاں نہ حاکماں ”زبان بری کے“ حکم من ست۔ اونہ بے زبانی کے فتویٰ زرتہ۔ آوتی زبان کے پلگارگ، بودنا کی اوسنر و شادابی کے دراہیں درد درگا ہاں بوجگ او چگان ہا گوشگ و شہ ہازگ و زنگار کاسگ کے جہداں مدام سرو پیٹال بنت۔ بلے وائے! حکومت بلوچستان، او آئی پیش رو۔ حکومت قلات۔ کہ آہاں وتی قول، قولنج کرت انت۔ کہ قولانی بلاہ زوری گوں رندانی عہدی دورا۔ تاریخ کا وتی مال کرت۔ اگن چومہ بوتیں۔ گڈا۔ نیشنل عوامی پارٹی کے حکومت کا 1972ء۔ وتی کرتگیں ”منشوری قول“ پہلہ کرتگ انت۔ او بلوچی زبان،

بلوچستان نے صوبائی زبان قرار دیک بل (Provincial Language Bill) پاس کرنا کہ ایشی ہدایت مرکزی حکومت ما دراپن صوبائی حکومتاں ما دانگ ات۔ بلے صوبائی وزیر تعلیم ولجہ میر گل خان نصیر، مفت خدا، بلوچی نے رسم الخط نے بے بنیادیں چیز ہے پاد کرت۔ اوہا یکیں موقع کہ تاریخ ہا مارا ہا دانگ ات۔ آرا گوازینت وبادات۔ ماوتی وس کرت گوں ولجہ کاراں بلے آہان گوش نداشت۔۔۔ او بلوچی کہ ساریا پشت کچنگ ات۔ گورے بے ہیدگیس کارا اسل پشتا شت۔ او ہنچو پشت ما منت۔ کہ دیم آہگ نے نامانہ زانت۔ تاریخ کسی خاطرانہ کنت۔ آسکیں بے رحمے انت۔ بلند بانگیں اووش تواریں ساحریں وشاعریں وازدار و راہ دربریں سروکانی ردیں کارانی، کارپداں آہانی آؤکیں اوبادگانی سرا موشیت۔ اوچوگندیم ما درشیت و آرت کنت۔ شکرانت کہ کردے وانندہیں لوزانت وزانت کاراں و ترا آہانی ” پدربچ“ نہ زانت۔ اووتی پیا بلوچی نویسگ چاپ وشنگ نے یک وت من وتی جہدے بنا کرت۔ او بلوچی زبان ماراشہ گساری نے ہناتاں رکھاست و بچ گپت۔ اووتی پیا لوزتاک، ماہ تاک، روتاک و کتاب درکرت و بلوچی ادب و زبان جریدگ کرت۔ بلے شہ صوبائی حکومت نے ہرگا پہ بلوچی زبان نے دیری یا اسکولانی تھا چکان ما۔ آہانی ماتی زبانان و ایننگ ہج ہمیں کارے دستاگرگ نہ بوتہ۔ مے ہنوگیں صوبائی حکومت ما۔ عربی نے شہ اولی تاں دہی جماعت ما و ایننگ لازمی قرار داتہ۔ بلے پہ بلوچی نے و ایننگ ما آئی حکم نے قلم نے سیاہی شک بوتگ انت۔۔۔ سیاہ تہاریں حمیرانی گرنڈوگروک بلوچ نے بہرانہ کپتہ۔ بلے کردے تاریخی و سیاسی حقیقت انت۔ کہ آہانی ہرگا مارا دلگوش دیمگ المی انت۔ بلے ما جہان نے ایندگہ بے سرو پادیں کاران ہنچو و ترا ماں ترینتہ۔ کہ مارا پہ اے قومی کارانی کہودی ما او دانگ وزانگ نے بنیاتی بن پدا، وتی سیاسی زوروزکت نے کار بندگ نے توہی نہ بوتہ۔ پریشی قومی سروک، سردار رہبروز انت کار دراہ ملامت انت۔ بلے شہ

درسوں کی بیشتر حکومتی وازدار ڈوبارگی انت۔ کہ آواں شہ 1970 تاں 2011 ہا۔ اے
 درگتا ہچی نہ کرت۔ ہنچو کہ من پیسرا گوشہ 1972 ئے اولی موہ آیاں دست وت یلہ
 دات۔ رندا کہ 1985 ما درچنگیں وازدارانی حکومت آہت آہاں ہم اے رداروچک
 داتنگ ات۔ بلے 1989 ما کہ نواب اکبر خان بگٹی او بلوچ قومی سنگتی ئے درناہانی
 حکومت صوبہ ئے تھا جوڑ بوت۔ تو نواب صاحب ما۔ بلوچی، براہوئی، او پشتو زبان ئے
 وائینگ بنا کنا نینت۔ اوزہگاں ما اولی رنداں ماتی زبانان شہ اولی جماعتا وائینگ ئے
 دراہیں کارسرجم کرت انت۔ بلے سالے کپے ما رنداے حکومت گوں ملک ئے ایند کہ
 حکومتاں برطرف کنگ بوت۔ تو د کہ واجہ کارے آہت آئی اے کار بند کرت۔ بلے کسے ما
 اسمبلی ئے تھا۔ یاں شہ اسمبلی ما ڈن ہج میہیں ناوشی یے درانگا زہ کت۔ رند تران نواب
 ذوالفقار گسی کہ وزیر اعلیٰ۔ ڈاکٹر عبدالمالک بلوچ وزیر تعلیم او عبدالحکیم بلوچ (اے حرفانی
 نویسنده) سکریٹری تعلیم ات انت۔ آہاں نواب بگٹی ئے ماں بلوچی ما وائینگ ئے کارچہ
 نوک سران برجم کنگ ئے سرکاری حکمنامہ شنگ و تالاں کرت۔ او من کہ اے دراہیں
 بنیاتی کارپورہ کرت انت۔ سرکارا مناشہ وائینگ ئے کاراں در کرت۔ اولیب وگوازی ئے
 کاراں دست گٹ کرت۔ یک وارے پدا اے قومی زبان ئے کار دارگ بوت
 انت۔۔۔ او ہنگت ہا جا گہا اوشتا نگ انت۔ کہ بلوچ ما راوتی جندے نام گتہیں بلوچستان
 صوبہا۔ والی ووارث نیست۔ مارا شریایات انت۔ کہ جولائی 1970ء ما۔ کہ مغربی
 پاکستان بورینگ وچار انتظامی یونٹانی تھا بہر کنگ بوت۔ او کوئٹہ قلات ڈویرٹن ہور کنگ
 بوتنت۔ او یک لفٹیٹ جزلے ئے گورنری ما صوبہ بلوچستان اڈ کنگ بوت۔ تو قوم
 پرست پارٹی ئے کارندہ شہ گلا دارگ نہ بوتنت بنزاش ماں آزمان مانت۔ کہ گوشٹش ”مارا
 مے بلوچستان“ رستہ۔ بلے ماؤ مے کردے سنگتاں پہ ترس ولرز آہاں ما گوشت۔ کہ اے تا
 آہانی بلوچستان انت اونا ”مے بلوچستان“ انت۔ کہ اے ”بلوچ ئے بلوچستان“ نہ انت۔

کہ اے بلوچ نے سیاسی یکوئی کا پیش داریت۔ اونہ تہذیبی وثقافتی یکی نادرا نگاز کت۔
 کہ اے ہردوک جغرافیائی صورت کا موجودانت۔ بلے سیاسی صورت کا تنے وہدی وجودا
 نیاہتگ انت۔ ہے قومی راہ بروکارندہاں کا کہ وازدارانی ریویزیانی ”بندر بانٹ“ کا لپے کا
 جا کہ دست کپیت۔ آہے مشت بے پر اراوتی عمر و آسرے آسراتی زانت۔ ایشاں پہ گل
 وشادہ زورنت۔ ہوشنودو خورسندنت۔

من 40 سال ساری یک روچے دل کرت وشہ وتی سرشاعر میر گل خان نصیرا
 جست گرت کہ ولجہ توجہ گوشینے۔ اے ہما بلوچستان انت۔ کہ پرانی مادشا درسان تاں
 سالانی سال یک ”مزاحمتی تحریکے“ بنا کرنگ ات۔ شامت پہ ہے کارانی دیمیری کا
 قیدوبند واذیت جاہانی باہوٹ گوں سنکٹاں بوتگ اتینے؟؟۔ آئی وتی رثنی راستی بلہ دات نہ
 کرت۔ اور و ظاہرا گوشینے۔ ”اے آبلوچستان نہ انت“۔۔۔۔۔ بلے۔۔۔۔۔ بلے چے؟ سیاسی
 کٹ ونف دیما آہت انت۔؟ بلے واجکار گوں سدکی کا مناپہ دات۔ ”اگن آدان اے
 ہم نہ داتیں ماچے کرت کت“؟؟۔۔۔ آئی اے ”جست“ کا منا ”بے جواب“
 کت۔۔۔۔۔ من چپ بوتوں۔۔۔۔۔ او آئی اے دلیل کہ شہ ”داتا“ نے دراہرچ ”دادے“
 کہ ریت۔ آئی گردینگ ”کفران نعمتے“ بیت۔۔۔۔۔ بلے دوہمی میرگا منافیض احمد فیض نے
 ہما شعر یاد آہت۔ کہ آئی 14 اگست 1947 کا بزان پاکستان نے آزادی نے اعلان
 کارند گوشنگ ات انت۔

یہ داغ داغ اجالا یہ شب گزیدہ سحر

وہ انتظار تھا جس کا یہ وہ سحر تو نہیں۔۔۔۔۔

تو حکومت نے ڈنڈھور چیاں چے وچے نہ گوشت۔ بلے آوتی دلا جزم ات۔ کہ

نجات دیدہ ودل کی گھڑی نہیں آئی

چلے چلو کہ وہ منزل ابھی نہیں آئی

او ہے نجات کے منزل روج پہ روج دور بوان کاشت۔ 1970 کا ”دیاناں“۔
 اولی رندا کہ مہلونک کا راراستیں و بے ریا و روئیں گچین کاری کے موہ دات۔ درساں وتی
 دل کے تب کے پارٹیاں کا ووٹ دات۔ مشرقی پاکستان کا عوامی لیگ کا، بید و نھٹاں
 دراہیں قومی اسمبلی کے سیٹ برتن اور عوامی لیگ یکیں اکثریتی جماعت بوت۔ بلے
 ”دیاناں“ عوامی حاکمی کے اے ڈولیں بے باکیں اظہار دوست نہ بوت۔ بلے اودے
 نمائندہاں کہ 1952ء کا وتی زبان کے حق شہ ہے ”دیاناں ٹک“ کا منائینگ ات
 اوبرنگالی زبان گوں اردو کا ہم گوہگی کا ملک کے ”قومی زبان“ منگ بوتگ ات۔۔۔
 اودے عوامی نمائندہاں اے نہ منگ کا راہہ و تا اوپہ وتی شان کا۔ بے عزتی کے زانت۔
 او حاکمان کا زچک کا گیت۔ مزاحمت کرت، سلاہ چست کرت۔۔۔ تو آوان کا 16 دمبر
 1971 کا ہندوستانی فوجانی دیما ہتھیار دور دیگ کپنت۔ مشرقی پاکستان بنگلہ دیش جوڑ
 بوت۔ کہ نہ آئین یے ہست۔ نہ دستورے منگ ات۔ او نہ قانونی حاکے پشت کچگ
 ات۔ کہ ایل۔ ایف۔ او رودر آہت کا بڈیگ ات۔ تو روبرکت کا چون در آہت
 کنت۔ تاں پنج ردچاں کسا سدھ نہ کرت۔ بیدنواب اکبر خان بگٹی۔ کہ آپہ سرو ہوش
 ات۔ گوں سنکٹاں گوشت ہے کہ وتی آجوتی کے حقانی منائینگ کے ہے و ہدانت۔ کہ
 تاریخ کا مارا ہم موہ دات۔ بلے آہاں گوشت ”اے مرد مارا کوشاریگ لوٹیٹ“ کسا آئی
 گوش نہ داشت۔ آجوتی کے ”شترائیں ماہی“ شہ دستار آہت و گاری کے جلگہا دور یے
 کرت۔ تاں روج مروچی گارانت یا نکہ مارا دست نہ دنت۔۔۔ بلے ہے سیاہ و تہاریں
 زستانی شپاں، و لہبہ ذوالفقار علی بھٹوا۔ ہے برینگیں، ژہلہ ژہلمیں، پٹی این، ملک کے واگ
 وتی دستارزنت۔ آئی چار ماہانی تہا ادار کی دستور جوڑ کرت۔ مارشل لا چست کرت۔
 صوبائی حکومت اکثریتی پارٹی اور پارٹیاں ہوریں اکثریت کے دستادات انت۔ اوپہ دائمی
 دستور کے ٹاہینگ کا گوں درستاں ہم شور بوت دکارے بنا کرت۔ آئی صوبائی حکومتان کا

گوشت کہ وتی صوبائی لسانی بل ہاں پاس بکن انت۔ دانکہ مستقل دستورے بہر جوڑ بوت بکن انت۔ بید سندھ ءے حکومتا ایند کہ حکومتاں وتی دل ءے کرت۔ کہ آئی پہ سندھا، سندھی، پہ بلوچستان ما بلوچی، پہ پنجابا پنجابی ءے پہ سرحد (خیبر پختونخوا) پشتو صوبائی زبان ءے جارنگ ات۔ بلے مردم نہ زانت۔ نیشنل عوامی پارٹی ما چیا چوش کرت۔ کہ آہانی منشور ءے تھا اے جر صاف گیشینگ بوتگ ات۔ کہ بلوچستان ءے قومی زبان بلوچی او سرحد ءے پشتو بیت۔ اے دوئیں صوبہاں آیانی حکومت ات۔ پراہاں مرکزی حکومت ءے اے جنزارا بے سوب کنگ ءے ہج جواز نیست ات بید پارٹی بازیا۔

پارٹی بازی بلوچا راسک گراں کپت۔ کہ بلوچ وتی لوگ ءے تھا بے ولبہ و بے زبان بوت۔ سندھی ما وتی سندھی زبان رکھاست۔ اوہندوستان ما ہم آراوتی قومی زبان ءے درجہ داتہ۔ پشتو ارا، افغانستان ما وتی قومی زبان ءے درجہ داتگ۔ او پنجابی ما راہندوستان ما وتی قومی زبانانی تھا جو انیس جاہے داتہ بلے بلوچ، بلوچی زبان اور بلوچی ریبیدگ ءے کس وارث نہ انت۔ نہ حکومت بلوچستان، نہ مملکت ایران او نہ ملک افغانستان۔

نون تاریخ کا پد اشہ اے مین ما در آہگ ءے مارا یک موقعہے داتگ۔ کہ سندھی، ادیب، دانشور، عالم، استاد و پروفیسراں نوکیں تحریکے دستاکیہ۔ کہ آئی مول مراد ہمیش انت کہ بلوچی، پشتو، پنجابی، او سندھی گوں اردو ءے ہم کو پگی ما۔ پاکستان ءے چاریں قومانی قومی زبان منگ بہ بیت۔ آہانی ایم۔ این۔ اے۔ نواب یوسف تالپور، قومی اسمبلی ءے تھا یک بلے آرگان انت۔ کہ پاکستان ءے دستور ءے آرٹیکل 251 ءے تھا بدلی آرگ بہ بیت۔ او آ اے ڈول بختہ کنگ بہ بیت۔

Substitution of Article 251 of The Constitution of
The Islamic Republic of Pakistan

251 National Languages: (1) The National

Languages of Pakistan are Urdu and the languages of

federating units, namely: Balochi, Punjabi, Pashto and Sindhi.

(2) The official Languages of Pakistan shall be English until arrangements are made for Urdu to come at par with it.

(3) The Federal Government shall establish a fund for the development and promotion of national languages.

(4) Provincial Assemblies may, by law, prescribe measures for the teaching and promotion of any language in addition to the national languages,

بلے دستورے تہا بدلی مز میں تک و تا چے لوئیت۔ کہ اے کترین قومانی وتی حقانی
گرگے یک بن و بکی کارے انت۔ اے گل زمینے جاہ متدی اوتی ایں
فرزندانی ہنچیں حق یے انت۔ کہ آرا کے زت نہ کنت۔ بلے اکس ہنکت بلوچی مارا
صوبائی سرکارا ہے ڈولا ڈولگ چار کرت۔ او ایشی مارا اسکولانی تہا و اینگ بنا نہ کرت۔ گڈا
اے زباناراشہ گاریے تہا ریں کور چاتا کپگا کس داشت نہ کنت۔ مرکزی حکومت ما ہم
مز میں زحے نہ جتے۔۔۔ بلے شہ صوبائی حکومتی بے کماری و بے پروائی ما آئی پہ بلوچی
زبانے بر جاہ دارگا، لہجیں ہنچیں کار بندا تا کر تک ات انت۔ کہ آہانی ذکر پہ صوبائی
حکومتے چم پاجی و چم پاشی دوئیناں باز انت۔۔۔ نہ برٹش بلوچستان ما، نہ ریاست
قلات ما او نہ بلوچستان شیس یونین ما۔ پہ بلوچے قومی بلوچی زبان ما، وانگ، و اینگ
بہتہ کنگ، یا بہتہ ریڈیو، ٹانگ کنگے کارے کرت۔ بلکہ رابرٹ سنڈیمین اولالہ پتھور
ام گوں دتا انگریزی پہ اسپت پوسٹس حاکماں او اردو پہ دیسی ماتحت و بابوان وتی ورنیکولر
زبان جوڑ کرت۔ کہ اے دوئیں تنے و ہدی ہا ڈولا ہارنگا او ہا پیا جاری انت۔ بزبان

”قصہ زمین برسر زمین“ دیمانہ شت۔ البتہ کراچی ما۔ کہ 1951ء و 52 ما۔ کہ اوداں ریڈیو پاکستان کراچی ما۔ وتی بلوچی پروگرام شروع کرت انت۔ گڈا کراچی و ملک نے ایندگہ ادیب، شاعر و شعرکش و کشند ہاں یک جا ویک ہند بوگ نے یک دیوان جاہے رست۔۔۔ آہاں وتی بلوچی زبان نے تا کبنداد ماہتاک درکت انت۔ اوہے پیا 1956 کہ کونہ ہاشہ ریڈیو پاکستان ما بلوچی پروگرام بنا بوت انت۔ ایداں ہم ادیب، شاعر، کشندہ اوفنکار دیما آہنت۔ ڈرامہ و ساز و سرورز بنا بوت، عطا شاد، آغا حسین، صورت خان، مرید اوفیض محمد دراہ پہ روزگار بوت انت۔ اونا م و توارش ہر کنڈ و دمگا تالاں بوت۔ 1961ء ما کہ مرکزی حکومت ما اولس بلوچی نے ماہتاک درکت۔ امان اللہ گجکی ما ولج ایڈیلہ دات او ہمیشی شون کار بوت۔ آئی بلوچ و رانند ہیں ورنہانی دلہڈی کرت۔ آہانی مضمون، شعر و افسانہ بلوچی ما اولس چاپ کرت او آہاں ما زرہم دات۔ بلوچی اکیڈمی کونہ ہم ہے سالاں جوڑ بوت۔ کالج ما بلوچی لوزانگی دیوان جوڑ بوت۔ نون ریڈیو پاکستان، اولس، اکیڈمی، لوزانگی دیوان اور ورنہ وائندہ گل دراہ گوں ہم کوگی، ہم گامی دہرا ہی ما بلوچی زبان نے خدمت بنا کرت انت۔ مغربی پاکستان نے صوبائی حکومت ما بلوچی اکیڈمی ما پہ سالانہ 25 ہزار روپی نے گرانٹ منظور کرت۔۔۔ اے تان 1972ء تا ہے پیا برجہ ات انت۔ کہ مرکزی حکومت ما صوبائی زبانی رواجے دیگ نے قانون نے شہ سندھ، بلوچستان، سرحد و پنجاب ما لوٹ کرت۔ سندھ سوبی بوت او مے بلوچستان نے حکومت لگور بوت اور شہ ہے لگوری ما تاں روج مروچی درنیاحہ۔ نون خیبر پختونخوا شہ ہے تعلیمی سال شہ اولی جماعت تا دہمی جماعت ما پشتو نے وائینگ لازمی قرار داتگ، سندھ، وتی سندھی زبان نے قومی زبان نے درجہ دیگ نے چن و لانج ما انت۔ پنجا ب ء ہم شہ و ابا جاہ سریتہ۔ کہ جاگ پنجاب جاگ ما آرا وتی زبان و کلچر نے نوک سریں

تے داتنگ۔ بے بلوچ سر بنگ انت۔ بایداخت کہ مئے دراہیں وانند ہیں۔ زبان وزمین
 دوستیں، ادیب، شاعر، استاد و شاگردوئی فرض ما بزانت انت۔ وتی صوبائی حکومت،
 صوبائی اسمبلی ئے باسک، قومی اسمبلی و سینیٹ ئے باسکان بہ رمائنت۔ کہ آہم گوں
 سیاداں ہم کو پگ بہ بنت۔ بلوچی، براہوی او پشتو ما اسکولی چکان سبق بہ دینت۔ او بلوچی ما
 چوسندھی، پشتو، او پنجابی زباناں قومی زبان ئے ٹائینگ ئے جہداتی تہا پورا ئیا بہر بہ زور
 انت۔ او ملک ئے لسانی جیٹر ہانی کیشینگ ماوتی قومی فرض ئے ادا کنگاشہ ایند کہ قوماں
 پشتا، پشت مہ کپنت، او بلوچی زبان ما۔ ماتوئی زبان ئے بدلاوتی ماتی زبان جوڑیکن
 انت۔

میر گل خان نصیر۔ مئے دورے سر شاعر

میر گل خان نصیر و میر غوث بخش بزنجوئے گوں مئے ہمسر و ہمدوریں ورناد
وانندوہ و وانوکیں لشکر انہیں رشتہ وریشگ بوتگ انت۔ کہ پتے گوں وتی زہگاں یاں
یک زہگے گوں وتی پتانت۔ اے پدا گوں سیاسی سیالی و سگتی ڈولیں رنگ راہاں چو
جنز اناشت انت۔ آ منی اے عشتانکے گپت و گوپے اہیں بہرے نہ ینت۔ من
لوٹیں کہ گوں گل خان نصیرے شاعری ولوز انکا وتی عشتانکا بہ سمہین میں۔ بلے تو اگن نصیر
ئے گال و گپتارانی ترانا کیے تو وتارا چرائی سیاسی پہناتا دور داشت نہ کنے۔ کہ آئی پروتا
ادب و شاعری ئے پڑا ہما پیشگ دوست داشت کہ ہر پردیں و پردیں دل ئے توار
انت۔ کہ آرا ہر ماروکیں ودی کاری ذہن پروت پیروز انت۔ میر گل خان ہما کوٹم ئے
آزیز و باسکاں یکے ات کہ آئی وتی لوزاراپہ بنی آدم ئے او بادگانی گون، گریبی، نادر اہی
، نارسائی۔ بے وی و بے تواری ئے تو آرا ترند و تابدار و تامدار کنگا ندر کرتگ ات۔ او
پہ وتی چند آرام، آسائش و سیری و سیر لاپی تا وہدے حرام زائنگ ات انت۔ تنکہ بزگ
و بے وس، شہ ایشاں ز بہر انت۔

البرٹ کامیو یک دارے گوشنگ ات۔ کہ لوز انت ئے کار اے نہ انت۔ کہ
آگوں تاریخ سازاں گو بہ بیت۔ آئی کار ہما انت۔ کہ آرا گوں تاریخ ئے لگت مال و بے
وسین توار ولٹ دو ہنگیں لاچارانی درد ئے ہمراہ ہم گوپک کنت و آئی ودی کرتگیں لوز انک

آراہاوانی گام گجانی راہ شون و مرادانی منزل ے اولاک بہ کنت۔ تری اے شاعری بہ
 بیت۔ رداکاری بہ بیت۔ آرا بایدا انت۔ ہے رنگا بکندیت و ہے رنگا بماریت۔ اے ہنچیں
 مارگی مارنہر گے انت۔ کہ ہر کسارا پہ دیم دست نہ کپیت۔ دوست ہر کسارا بیت۔ بلے ہر
 کسے نہ درگہنگ کنت او نہ ہر کساراوت دست کپت کنت۔ پریشی درگچگا مزین جکانسری
 یے لوہیت او دست کپنگا رندا ایشرا کار مرز کنگ مزین دلے اور شایگانیں تے اور ررژنائیں
 زانت و زانگے درکار بیت..... دل مرد مئے جندیگ انت۔ تباگوں جہانا جہدانی ہمدلی و
 برے برے ناہمدلی ے کارانی راہ و رنگ راباں و ت ناہمیت یا آرا ہے جہدانی گرانی و سکی
 و ت تے دینت۔ تب راجی سپت و ہیل کاری یے انت۔ گوں ہر مرد ماگوں کپیت۔

طبعے بہم رساں کہ بسازی بعالمے

یا ہمتے کہ از سر عالم تو ان گزشت

میر گل خان نصیر ے جنڈے او ذات ے تب گوں عالما بقول علامہ اقبال ہر
 دوئیں رنگا ما دستگ آں۔ کہ آرا ستیزن بزاں مڑائی و جہدے ہر وہداں تو پی و ہمت
 ہست ات۔ او گوں مہلونک و عالما "سازن" ے بزاں گوراہاں ہم کو پگی آتا نکہ شت
 یے کرت آرا حوصلہ دی ہست ات۔ بلے آئی شاعری کشیتگیں کارچے ات پہ جبر و
 جور، ظلم و زورا کی آ۔ آئی و دی کاری تب۔ بہہ گوریشاں و شاں نہ بوت کہ خلق خدا ناوش۔
 نادراہ، لوچ و لنگڑات انت۔

ماکہ زانتی بوت او اسکول و مدرسہ ہاشتاں۔ تہ پاکستان جوڑ بوتگ ات۔ شعر
 ولاژوگاں مئے لیڈر جناح انت۔ سکھانا دست کناہ انت۔ او پاکستان زندہ باد او جناح
 زندہ باد ے نعرہ و کوکار اولی رنداں مئے گوشاں کہتت۔ بلے میر گل خان نصیر و تی چم ہا
 وہداں پچ کرنگ ات انت۔ کہ انگریزانی حاکی ے روچ شہ شگر با در کہت بلے مگر بانہ
 بڈنت۔ آئی راجی زانت، سیاسی زانت اولوزانگی تب ہما دورے و تی ہمیں و ہلے ات۔

لوزانک و شرگداری

کہ ماں نصیرے شعر و شاعری نے اندر اور نگارنت من اے آشوب رنگیں اُستمانی شاعر
 دیت اول آروچاں من ہفتمی جماعتا وانگا اتوں۔ اوگوں وتی عاریفیں پتا تربت نے
 ریٹ ہاوسا ہمرائی آہنگ اتوں۔ کہ آپہ میر غوث بخش بیزنجو و آئی گندگا مناگوں وت
 برنگ گوں۔ مے زمستان نے چھٹی ات انت۔ ماتربت ء شنگ ایبتیں۔ منابس ہمینکہ
 یات انت۔ کہ دوئیں ولجہ کار برائڈ ہانگ ات انت او میر گل خان وتی ریشاں تراشکا
 ات۔ ماتاں دیرا ہموداں بوتوں۔ واجکاراں گپ و تراں الما کرنگ۔ مجلس و دیوان ہم
 بوتنت۔ بلے مناچج گیر نہ انت۔ پدا دوہمی رنداں من کہ کونہ یا کالج ء آہتوں۔ گونائی
 ملاقات بوت۔ آئی شعرانی اولی کتاب ماں بلوچیا گلہانگ شنگ بوتگات۔ ماہتاک بلوچی
 کہ آرا حد مرزی آزاد جمال دینی درکنگات۔ مارا اولی رنداں گوں بلوچی بشتہ کہنگیں
 لوزو شعراں پہ جاہ یاری کرنگات۔ او اے اولی کتاب ات ماں بلوچی شاعری ء کہ من
 رنگ او ونگ ات۔ وتی شہدیں ماتی زبان ء بشتہ رنگ ہے دوئیں واجکارانی مامنت
 وار بوتیں۔ اوتاں زیند استیں۔ ولجہ گل خان نے اے دورے شعرانی تہا غالب و اقبال
 نے رنگانی گیرگانی نے حداتاں است ات۔ او بازیں غزل و شعرانی باز جوانیں رنگیا ماں
 بلوچی ء ترینگ و بلوچی شعرانی تہا آورنگ ات۔

بلے رندا کہ ریڈیو پاکستان نے بلوچی شنگ وتان کہ بنا بوت سبت اولی رندا
 کراچی اور پدا کونہ ہا۔ گڈا کہنیں بلوچی شعراں گوشندہ و صوتیاں نزوسا زگراں بازیں
 جوانیں خزانگے گوں وت آورت۔ او میر گل خان گوں کلاسیکی لوزو شعرا درسی و راستی
 بوت۔ او پدادت ہم ایثانی چینگ و نزا درگ یے بنا کرت۔ گڈا آئی شاعری نے رنگ،
 تب و زوان نے رنگ ہم بدل بوت انت۔ آئی شاعری نے مہلوکی رنگ و موضوع پیسر
 مس آئی ”اُردو کلام نے“ تہا ہست ات۔ چوش کہ آئی ”راج کرے سردار“ نے نظم
 انت۔

بچے رورو نین گنوائیں
بوڑھے درد رٹھو کریں کھائیں
بھیک ملے نہ ادھار..... رے بھیا۔

راج کرے سردار.....

بھوکی نگلی قوم بیچاری
گھر گھر ماتم گریہ زاری
لینے کو سردار بیگاری۔ رے بھیا

راج کرے سردار

جھگڑا ڈالے۔ پریت منائے

بھائی کو بھائی سے کٹائے۔

دولت دونوں ہاتھ لٹائے

رشوت کے انبار۔ رے بھیا

راج کرے سردار۔

پاک وطن کی ریت نیاری

بھوکی نگلی جتنا ساری۔

سن کر جھوٹیں دھن کے پجاری

روپوں کی جھنکار۔۔۔ رے بھیا۔

راج کرے سردار۔

گوں ہے ہم تراناں کہ آئی بلوچی کلاسیکی شاعرانی زبان، ڈکشن و شبیں و چہر
آوار کرتنت۔ گڈا بیورغ، جام، او فاضل ے رنگاں آئی وتی جی بلوچی شاعری گوں

ہماوانی سائیل، ساچاں، پیتاپ و مہتاپاں درنزینت۔ گوشت کہ جام دڑک، میر نصیر خان ءے دورے و شگوشیں شاعرے بوتہ او اے دی گوشت آئی ہے مزین خان ءے دیوانا جوانین شعر پر بستہ دوپ گال کرتہ۔ بلے جام ءے تنے و ہدی دست کچنکیں شعر و پرابندانی تہانہ خان۔ نہ آئی دیوان و دربار او آئی مڑائی و مڑاہانی، سوب و سوب گیر یانی ہج ہمیں شتریں یلبدیں گالوارے یا حالورے گوں انت۔ ہمیشکہ مردم گوشت نہ کنت۔ کہ پہ چاہی و راستی جام دڑک درباری شاعرے بوتہ یا نہ بوتہ۔ او ایشی ہم زانت نہ کنت۔ کہ آ نصیر خان ءے دور و نوبتاں شعر پر بستہ۔ آئی شاعری مہرانگی ماہکانی و تیر ماہی ہور گوارانی کندوکیں گروکانی نشک و کندوکانی پر بندیں ہنچیں جوانیں درانگازی انت کہ پرائی نامادر باری یا دربارا گوں پر بندگ مناشات نہ بیت۔ کہ آئی نہ خانانہ تو صفی و پستی شعرے گوشتہ او نہ پر بندے سازکتہ۔

اتلگ بخت کندانا گروک دوشی

اژ کیہوی و جلگہ ءے پارا۔

نکش دوستانی داتنگ کش مارا

او پدا چوش گوشگ

جی سمیں تہ بے پولا بہشتی ءے

اچ لطیفانی پلوا کایے

گوں گل ءے دیما میل کتے دوشی

یہ ہر دور زمانگ ءے شاعرے شعر بہ بنت۔ آ شاعری دپترانی اندراوتی نام ءے۔ وتی ہندیے او وتی شان ءے دارانت۔ آ وتی دور آ واناں نامدار نہ کنت۔ آ وتی دور اوت وتی ناماکن انت۔ آ رانامدار کن انت او نامدار ہم کن انت۔ حافظ بہ بیت۔ کہ جام بہ بیت۔ ہر دوکاں گوشتہ۔

گالوں کشمکاش

دروں سپنکاش۔

لالوں پنکاش۔

اولی آرنداں حافظہ ہے گال فارسی آ پرنگ انت۔ او دوہیا بلوچی آ کشمک
انت۔ بلے عہد ہر کسی وتی انت۔ رنگ ہر کسی وتی انت۔ شعرے شر رنگی، وش تواری وش
مارگی ءے مار مہرگ ہر کسی وتی انت۔ ہے پیامیر گل خان نصیر ءے وتی جند ءے رنگاے
عہدی شاعرانی شعر زبان وزیمیل ءے وش رنگی وش تواری ءے ضرور دینت۔ بلے آوتی
جند ءے رنگ، وتی جند ءے توار، وتی عہد ءے رنگ زارہ ذگر دراہ آوتی جند گیگ انت۔ کہ
اے دراہیں ودی کاری سیالیاں وت درا کرنگ انت۔ پہ وت کرنگ انت۔ پہ وتی عہدا
کرنگ انت۔ پہ وتی قوما دیما آورنگ انت۔ پہ وتی وطن وگل زمین ءے درداں پرنگ
انت۔

مے شاعر آستان میر گل خان، قلات ءے خان میر نصیر خان اول ءے مزین
مدح خوان و عقیدت مند ءے“ بوت۔ آوتی قلات ءے خانانی تاریخ ءے (کہ آرا تاریخ
بلوچستان گوشت) تھا میر نصیر خان شہ درستاں مزین شان و وش نام تر انت۔ او حالی
ہست انت۔ ہے جام درک کہ شاعر یے او ہمائی دور ءے ہج چوشیں تران نہ کنت۔ کہ آ
نہ تاریخ سازانی داستاں آورنگ انت۔ او نہ کہ تاریخ ءے آماچانی بے وی زارہ آئی
شاعری ءے ترانی درانگاز بوتگ انت۔ کہ آئی ودی کاری ءے وتی جند ءے جہانے آباد
کتہ۔ او ہمائی تبا آئی شاعر یار دوم زرتہ۔ او شعراں یے برکتہ۔ بلے شاعر میر نصیر وتی
داستانی بیانان گوں خان نصیرا گوں انت۔ آئی تاریخ سازی ءے دراہیں کار و کار پداں
ساڑائیت۔ آئی ناما وتی تخلص کنت۔ او آئی دور ءے شاعر اوتی واپانی ہمزار کنت و چوش

لوزانک و شرگداری

دوشی من و ابا دستگاں
 لاڈانی جا میں درک آ
 توتی زبانیں شاعر آ
 ادشتاتہ من در چکے بنائے بنا
 در چک چو چتری ساگ بیت
 شایے ماں چاریں قبلگاں
 برزماں عرش بنائے گنگراں
 چیرا سیاہ آ پے بہت۔
 سیاہ آ پے شہد و شکلیں
 نشتبجہ بنائے تحت بنائے سرا
 فرش انت گوں بوپاں بختلیں

وش و ش سلاماں عرض کتاں۔
 وش آہتوں گوشگ درک آ
 حالاں جہائے پول کنگ
 گوشتاں ”جہاں ویرانگ انت
 سحر و تلاش سوہنگ انت
 مردم گوں زراں قول بنت۔
 بیے پہ چیا وزانگا
 بیے پہ وتی علم و ہنر
 اے دراہ بہائیگیں شے انت۔

زردار ش پہ بہا گر انت
 علم ئے چراگھے ہر کجا
 داناو زانوکیں سرے
 علا بہا یا پہ مدنت
 آ چوکہ شام پنڈیں فقیر
 یا چوکہ کاری بزرگرا
 لوچ و شپادیں شوانگا
 لنگان محتاج بیت
 گردیت و دناناں درشیت
 سرمایہ دارانی سرا۔
 حوتانی چوشت چو زراگ
 چوگرک و پاگاساں زری
 وارو غریبانا ورنٹ۔
 اچ خون و ہڈائش پہ وت
 تنگہ تلاہاں حج کھٹ
 گوشتاں کہ "حاکم من جہاں
 سرمایہ دارنت خون وریں
 ٹاہینگاٹت روج و شپ
 کارجاہاں ماں جنگلی جہاز۔
 چیر آگی ہڈی و روت
 سوزیں زرے جنگلی گھراب
 میزمل ئے بمباں دیر زدین
 گوں ایٹم ئے جوریں سلاح

ظاہرا پہ امن ۽ حاطرا
 باطن وتی لاپ سیریا
 ماں دانگ انت آسے لداں
 من ایشیائی ملپداں
 سوچنت غریب و بزگاں
 وت تنگ و عیساں کننت
 ”باریں“ ! بگوشتہ شاعرا
 موجانی جا میں دزک آ
 من اشکتہ ووت دستگاں
 ماہے رواں اچ گل زمین
 کایاں گروکی پلپاں
 برزاپہ عرشی کنکراں!
 انسان گوں عقل وزانگ آ
 چوشیں کمال ۽ واجگ انت۔
 چوں بیت چو حیواناں لدے
 دپ جنت وتی باہندگاں۔
 حوتانی تنکیت چو شراب
 شہرانی سوچیت جلگہیں
 اچ زانگ ۽ حدادرنکت“
 عرض کتوں من پہ ادب

ہر دینکہ انسان ءے دلا
 جاہتہ ذاتی جائیداد
 میراث و مدی مال و زر
 حص ءے مرض کپتس پدا
 ہیل کن انسان شاطرین
 لٹ و پل ءے علم و ہنر!!

”مارکسءؑ پہ نوکیں عالما
 پیغمبری کارے کنگ
 بنداں غلامی ءے پرورشتہ
 شوں داتہ انسان آ پدا
 براتی و امن ءے راہسراں
 دنیا ے مزدوراں یلیں
 یکجاو یکشت بہ بت
 پہ بیڑیانی پرورشگا
 مزدور ہچی بانہ دنت
 بیدارچ وتی دست ءے کڑی
 من لینن ءے سرداری آ
 ٹاہنت بہشتے ماں جہاں
 پاک چہ پل ولٹ ءے عذاب
 میر وامیرانی عتاب

پاکیں ارس ئے سرزمین
 وار و غریبانی پناہ
 دنیاہ امن سے پاسباں
 برج کندیتگ ڈرک کھلیں
 اچ قوم و اچ ماتی وطن
 چوں چوں کنگ دور و زمان؟
 گوشتاں پہ ناکا میں دے
 ”دوراں بلوچ دہلینگ انت
 ملکا پہ رباداتگ انت
 میں کنگ وارساں شلنت
 کاراں گوں گپاں در برانت
 توکل پہ اوشاگا نہ بیت
 سھوریں گورمانی رہا
 ”پہل کن“ گوشتہ درکا
 شعروزبان ئے واجگا
 ”سنگے اگن چاتا کپیت
 قرن ودراجیں مدتے
 آپ شلان ہیرت نہ بیت
 ہنچو بلوچ دردانگیں
 دور و زمان ئے پہیناں
 لیگار و دھنزین نہ بیت

چو سھور و الماسی مسال
 زمیں چہ نمبیاں نہ بیت
 الماسنت پہ لاپا کشیت
 زاناں کہ ورتا ننگریں
 روچے چہ لوگاں درکپنت
 بندنت رندی پلوان
 گوں سرچاریں سنکناں
 شرناں گوں ہسی چوٹواں
 پر حقان اوسکیں جہ جنت
 سوبار امک و عنبریں
 کشت پہ وشنا میں وطن
 و ابا چہ بست بیگ منا
 نئے جام و نئے ماہیں کج سبت
 جیل ے سیاہیں کوٹھوانت
 بیلاناں گینارے پرت۔

دلجہ گل خان نصیر ء اے دراجیں نظم ماں قلی کیمپ کوئٹہ یے ذیل ء اذیت جاہا۔
 اگست 1959 ء نوشتہ کرتگ۔ اے ہما و ہدانی درانگازے انت۔ کہ میر غوث بخش بیزنجو،
 میر گل خان نصیر و دکہ بازیں سیاسی سروک و کارندہ ایوبی مارشل ے ذیل ء زمزیلاں
 پیڑا ہگ بوتنت۔ کہ خان قلات میر احمد یار خان۔ پہ وتی قلات ریاست ے بحالی ے
 جہدانی ڈوبہ ء دزگیر بوت۔ میر نوروز خان زڑک زئی گٹ و گرانی سراقلات ے بیرق
 بُر زکت و یاغی بوت۔ آرا قرآن ے مان زمانیا شہ کوہسراں ایر گجگ بوت۔ او پدا آرا

گوں ہفت برنگیں و رناہاں پاہواں گٹ گیر کنگ بوت۔ میرے سنہ شہ پاہوئی گٹ
 گیریاں سرگوستگ ات۔ آراتاں زند بندی جاہا دارگ بوت۔ او شہ اے قبسا آہا وہداں
 دراہت آئی روح نے بلبلا بال کرت۔ ظلم و زوراکی نے اے داستاں دراج انت۔ بلے
 ہمیشی میر نصیرے فکری و شاعری جوڑہ ہر وہداں زندگ داشتہ۔ دلچہ وتی اے گلانی تہاشہ
 مارکزم و بلوچ و رناہاں باز اُمت داریت۔ او آ شہ جام ء درگالیں دلا دراہتکیں دریں
 بیاناں وتی اُمت و سروکی آچوں درانگاز کنت۔ کہ گوشے بلوچ شگے بخت۔ ماں چاتا
 کہتہ۔ چاتا کچککیں سنگ شہ آپ نے شلاں ہیرت نہ بیت۔ او پدا گوشت ہے پیا در
 درنگیں بلوچ شہ دور و زمانگے دزولیکاراں و تارکیت و پشت کپیت۔ او پہ اولس نے حقانی
 گرگا جاہ جنت۔ او پہ وشنا میں وطن ء مسک و عنبریں سوہی و شیاں کاریت..... بلے شعر
 کہ کثیت۔ آ شہ واب ء پادکیت یا بست کنت۔ تہ گندیت جیل نے سیاہیں کوٹھوانت۔
 ایندگہ تیل و ہمیل واب انت او آہاناں گراگے پر انت۔..... بلوچ سیاسی
 جدوجہدانی تاں روج مروچی حاصل ہمیش انت۔ سنگ چات نے بنا انت۔ زلوچاتا
 کہتہ۔ شیماز و شاہار دوکین اوداں سر نہ بنت۔ کہ بزگیں شاعر نویندہ، کارندہ، آجوگر،
 دراہ نہ زہنت۔ کہ گوں قوما وفا راست انت یا کہ گوں تمن نے سردارا و قاداری صدق
 انت۔ ورنہ پادا ہنت۔ رندی پلوش دی بستنت۔ بیسی چوٹوش زیاں دانتت.....
 بلے نیٹ ہما چات، ہما سنگ، ہما لگیں شیماز ہما کسانیں شاہار، ہما ہشترے بے مہار، نہ
 راہ، نہ منزل نہ نہ راہ نے سنگتی او نہ منزل نے ہمکاری۔ کہ ”واہا چہ بست پیگ منا =
 بیلانا کینارے پرنٹ۔“

زردء غم جتیں بولان

پہ ہوشاماں ترہیت، بشامیں زردے غم جتیں

کپنت پیر و سرپنت دمبال، ادبزیت سرگیں

عطاء شادا حیلانی، نیلیں آزمانا سیاہ تھاریں، حمبرانی، گرنند و گروکے دوجا پی
دیت، آراگدان نندیں بلوچے عاقبت چوسرگیں بولان ء دیما آہت آئی مارات کہ
صداں سال ءے، بے وس و بے بہریں بنی آدم و بولان دو بینانی دل ءے تن آپی یک پیم
انت کہ پہ بشامی جزانی گورنگیں ہورانی شلگا، آوانی ہوشام نہ ترہیت، اے ہوشاماں وت
ہوشام ترہیت، چوش کہ بولان ءے سرانپت کپنت۔ پیر شلنت دمبال سرپنت۔ بے
انگت بولان سبزانت کہ پیر بلوچ ء ناں دو صد سالان لہیں آہویے دو دن تائیں۔ پیر نہ پیر
سہت کنت، اونہ کو ہیں بولان ء آس دات کنت۔

من اگن درچکے آں دے آس منی بالادء

بلے پہ پتے ء کو ہے بہ سچیت چوش نہ بیت

عطا تو راست گوشگ ات۔ شاعر ءے راستی، ودی کاری ء راست انت
آئی کہ گوشت من راست اوں۔۔۔ ہمے راستی ء آرا پا ہو آں گٹ گیر کرت۔ آئی راستی
انگت برحق انت۔ ہچ کہ مرگ برحق انت۔ بلے آنہ مرتہ۔ کہ راست نہ مریت۔ ن۔ م
راشد گوشت اسرائیل مرتہ۔ اسرائیل ء مرگ ء موتک ء ہر کس وتی پیا پر بندیت۔ منا پہل
کن ات کہ پر بند پہ نوکیں نوبتاں انت۔ اومن موتک ء پر بندانی گپاں جنیں۔ بلوچ مات
ء گوشتہ من موتک ء بدل ء ہالو کنیں۔ منی سالونک ء پہ وتی باہوٹ ء گورم ء وتی جیسی

ایں سرداتہ۔ بے نون بلوچ ء باہوٹ ء دارگ یلہ دانگ او قول ء پلگارگ آکی چو پونگ
 ء پھک کرتہ۔ کہ بنی آدمی ”پیر“ نون ”راس کوہاں“ آپ کھت کہ کینگ شہ دلاں کنزینگ
 انت۔ او آ پانی ہلاں سنگان ء ہورت کتہ۔ بولان ء ہار درستان ء ”سار“ کتہ۔ تو
 راست گوہنگ ات کہ

زمین تمہیں ئے خدا بندانت چوسالی ٹپی ء نالیت
 بنی آدم گوشے زور اکیانی، بے دین بولان

عطاء تووتی شیر ساہ کندن ء تھا گوہنگ ات
 ”من چو زمین جہانی قہریں نیت ء پیداور آں“

او

تو چو بدل زرتیں زبان ئے متا بے باورے
 چے باوری انت اوچے بے باور انت۔ قول ہایت۔ کہ مرید اشے اش
 کرت۔ او بدل ہا انت کہ بالاچ ء کپنگ انت۔ نون وام و بدل ء ماس و پس مرنگ
 انت۔ بدل ہر کس زوریت۔ بدل بچ نہ دنت۔ قول باز کھت او قول ء تھا کیل ہم کم نہ
 کھت۔ کیل ئے سراپہر بند بنت۔ او دتا سو بی لیکنت کہ گل خان شت، توشت ئے، مراد
 شت، دراہ بے مراد انت کہ اسرافیل مرنگ۔ من اسرافیل ئے موتک ء جنیں کہ ن۔ م
 راشد ء آرتگ ات۔

مرگ اسرافیل پہ آنسو بہاؤ
 وہ خداؤں کا مقرب وہ خداوند کلام
 صورت انسانی کی روح جاوداں
 آسمانوں کی ندائے بے کراں

آج ساکت مثل حرف ناتمام
 ریگ ساحل پہ چمکتی دھوپ میں 'چپ چاپ
 اپنے صور کے پہلو میں وہ خوابیدہ ہے
 اس کی دستار' اس کے گیسو' اس کی ریش
 کیسے خاک آلودہ ہیں
 کیسے اس کا صور اس کے لب سے دور،
 مرگ اسرا فیل سے
 اس جہاں پر بند آوازوں کا رزق
 مطربوں کا رزق اور سازوں کا رزاق
 اب معنی کس طرح گائے گا اور گائے گا کیا
 سننے والوں کے دلوں کے تار چپ
 اب کوئی رقص کیا تھر کے گا، لہرائے گا کیا
 بزم کے فرش و در و دیوار چپ
 فکر کا صیاد اپنا دام پھیلانے گا کیا
 طائران منزل و کہسار چپ

ادعطا کشیت

کوہساروں کی عطارم نہیں خاموشی

رات سو جائے تو بہتا ہوا چشمہ بولے

عطاء تو ہم راست گشت، اے شہ اسرافیل، مرگ، پیش، گال انت۔

صور اسرافیل بے تک تو ارا انت۔ کہ آوت و اب انت۔ آئی پاگ آئی گلاک آئی ریش

درادہ نزمین انت۔

لوزانک و شرگداری

ماہنے ویراں گونگ ء دیتہ
 کہ رنگ ءے چو آسانی پراں پیتہ
 ہے ویراں گونگیں آسانی پراں رنگیں
 سیمک کہ ماران ء کمیں کوہ ءٹل ء
 استین ء گندیت ۔ آئی استین و پیاپیں
 تر و نکل گواریں رژن ، نتھا ء پاگ ء

گندیت

کہ پر آئی چن ء نتھا مہیمان انت اونیٹ آئی مرتگیں خون ء راجون مان
 کنت ۔ آئی ہموئیں گلا لکاں من جیہڑاں ماریت ۔ اوودی کاری ء راستی ء را ۔ فکر و خیال
 ء مرگانی بانزلاں دنت ۔ آوان ء شپانی نیم بالانیں مرگانی رماں گون کنت او بالاچ ء کمان
 ء تیرانی ہم رنگی ء دنت ۔ بلے نون نتھاوت کہ مہیمانی حرجان پیتہ ۔ آئی جون ء رانہ سیمکی
 شعر اونہ بولان ء کوہ سار ء چمگ ء شہ بے تک و تواریاں من توار ۔ طوفان و زند ء سنداں
 پرینت کنت ۔ کہ سامری ء وتی تل زرتہ او ہرکس و ناکس ء راوتی ساحری و سہرائی ، سہر و
 تریہر و شک ء گواتانی بندی جوڑکتہ ۔ تو گوشت ءے ۔

امروز ء گراں ہابندیں آشوب

عاقبت اوبادگاں پہ ساعت انت

ساہ کندنے

من تئی مرگ ء رند تئی کتاب دیت کہ پیرا آئی نام تو ساہ کندن کرنگ ا
 ت بلے چاپ بوئگا رند آئی سری پوش ءے سیاہیں دامن ء ساہ کندن بدل بوت پہ روگرؤ ۔
 ماہ گرا اور روگرؤ ، چو وہدی اسراں ء انت کہ برے برے کاینٹ و زوت رونت ۔ بلے ساہ
 کندن ، اوتئی ساہ کندن کہ آئی چم چکی و بے واکی ء رازبان است ات ۔ اگن چم یے بہ

بوتیں پہ گندگ ء او گوش بہ بوتیں پہ اشلنگا۔ راستیں ٹوک ایش انت کہ مرچی نہیں آشوب ء
 گرانی و باہندگی دوئیں خداوتی مال کرتگ انت۔ او پہ عاقبت او بادگاں، ساہ کندن ء بے
 واکى شود ء وایک ء گوں ہنچو لچتہ کہ بنی آدم ء گناہ گوں سیاہیں سنگ ء وتارا موہنگ انت و
 آراوتی سیاہیں رنگ اش داتہ۔ (چوناھا اے سنگ اصل ء سیاہ نہ بوتگ) تنی مارگ نکا و
 راست ات۔ آدھدی کہ تو گوشت۔

گند قہر و مہر ء آدمی گستائی ء

ارواہ ء چہہائشاں سرازرتگ جہان

کرانت تنی گوش او منی گنگ انت زبان

کری و گنگی ء اے جہان ء ارواہ ء چہہائشاں کس اشکت نہ کنت گوشت اش کہ تو
 صور اسرافیل ء بہ دمیے آشه و اب ء پاد نہ بیت۔ نون اسرافیل ء صور ء دمویس و لجه ء ریش و
 بروت ماں حاک و دزناں انت۔

توشہ زوراک ء پول کنگ کہ

۔ تو پہ سرانی گڈگ ء زند ء حیالان ء کشئے؟

مروچاں آہاں سرانی گڈگ یلہ داتگ کہ بی برگ ء گہکیریں سر، گرانا زء و داراں
 جگ نہ انت۔ او شاعر نہ گوشت۔

کئے منی گہکیریں سراگڈیت

من حریری تحنگاں درنجیت

نون گہکیری پہ گوات گیری سنداں اتکہ و ہجتہ، او گوات ء سامری او شے ہول ء نل و
 شپول کی سحر ء بے ساری، چورو گرگی ء گپت و یلہ دنت۔ پہ اے ہمیں گپت و دادا ء
 ”دارورسن ئے“ ء ”برپا“ کنگ بے سیت انت۔ داد و دہشت دیان ء درء در گوشتیں
 غلام انت۔ کہ چو حضرت سلیمان ء جناں، ہر بند ابوج ایت او ہر مرد ء دروہیت۔

ہے دروہوکان ء کہ ماوشما آدمی ذات ء رستری جاہ ء دیست انت ۔ تہ تو بلوچ و
رناہان ء اے پر بند دات ۔

آدمی ذات ء اے رستری جاہ ء

ہر کوہ ء پشتا لدیگی

من وتی پسگاں زار و چیہالاں

بیات کشاں

اے لدیگاں

قرن ء قہرہں پلنگ انت منی چک

چونیس سدکی یے ات ۔ چونیس جزے ات ۔ مناشری ء یات انت ۔ کہ ویت نامی
ورناہانی ہے ہمیں استمانی پر بندے ات ۔ توشہ ہائی وتی بنداتی لیکہ زرت آرا حیال ء
اے ماروکیں دروشم و شہم دات ۔ مادل ء جزم اتاں کہ بلوچ و رنا قرن ء قہرہں پلنگ انت
او آکوہ پشت ء لدیگاں آپنی سنگاں رسنیت ۔ ویت نامیانی چکانی قومی صوت ء آہانی قومی
گراں باہندیں آشوب ء راء ۔ سوہنی کرت ۔ او عاقبت اوبادگان ء بے واکی پاہو آں گٹ
گیر کرت کہ آہانی ہر تیر و گوٹل ء قومی آجوتی ء حیال باہندیں ماروکیں دروشم و شہم دات ۔
شہ و رناہانی باہڑاں درکیت و تہاری ء سیاہ شہیں شپ چران ء من گارو گمساری بانڈماں
پرینیت ۔ آہانی جہد ء را لیکہ ء آہنی باہڑانی زور و زکت گون ات ۔ آئی سروک تری سیاسی
انتت فوجی انتت و انوکیں و وانند ہیں و رنا انتت دراہ وتی استمانی سیاسی گل ء زمزمل ء ۔
چوپاکیں تسبیح ء دانگ ء پہ محکمی و صدق کما تک انتت کہ آہانی بندیک شہ ہر ساد ء محکم و
مہرات ۔ او درستاں اے ساد ء را چو خدائی ساد ء پیپا پہ ترندی داشتگ ات کہ آراستی ء راہ
ء سر ء انتت ۔ آ و ہداں آ دراہ چون اے قرآنی آنی ء گیت ء و عنصتمو بالحبیل اللہ جمیعاً
ولا تفرقو ء پیما چومومن ء یکوئی و یک جاہی ء ساد ء گرانیں سنگ ء چیراوتی دست اش دانگ

ات اوچ برناپتا کی گوتاں آوانی پترء راوتی آماج نہ کرتگ ات۔ نانکہ آہاں یک جہانی
 حاکم ء را۔ آئی چند ء جہان ء۔ تیلانک نہ دات او تاریخ ء ڈوبراشہ وتی خون ء لیکان،
 آجوتی ء بانوری ء گیوار ء ابدمانی ء کلکشاں شنکیت۔ ہماوان ء کرزیت کہ بگوش انت۔

تاں عاقبت است انت منی گامانی رند

تاں زند بیت روک انت منی حوتانی لیک

بلے بقول انگریزی ء شاعر بیگ ء ”منی قدح ء رانصیب ء دگہڈولے ء پر
 کتہ منی راہ درگندیت۔

کینگ وکت ء جمہر انت، نپت شلیت و ہارکت
 وائے گدان ء نشگیں!؛ گوات ء کئے اسپروتی
 او توئے شاعر کئے

آہن پہ آس موم بیت، آپ نہ بیت دل تئی
 اونسی مہر ء شنیا تک! بیاواہگاں بہ بروتی

دشنیا تکاں۔ دیرانت کہ وتی واہگ برتگ انت۔ ہے واہگانی ویل ء ورناء
 استمانی صوت ء بدل گونزلگانی طفل ء نازینک کرت۔ او شاعر عطاء شاد ء
 بلوچی شیر ء

گل زمین یلہ دات۔ اردو دامن ء گپت۔ ورنای ء جزم ء جاہ پیری ء
 ”لوری“ اے پیما نازل بوت۔ آدمی ذات ء رستری جاہ جاہ ء رازند ء جنگل ء
 ماں پوش ات۔

زندگی کے جنگل میں

سوروں کا غوغا ہے

جانے کتنی مدت سے

میرے شیر بچوں کو

نیند بھی نہیں آئی

آدمی ذات و رستری جاہ و لدیگانی گاروگسار کنگ و جزم بدل بوت تو قرن
و قہریں پلنگ و جاگہ شیر زادگاں چون پہ بلو ہالو گپت او سورانی ہاؤ ہو و۔ شیر
زادگاں بے واب کت۔ اے بے والی ہاؤ ہو و نہ انت ترس و لرزیگ انت۔

شب کی جس گاہوں میں

زخم زخم آہوں میں

مرہمی کراہوں میں

چپ کی دھندھناہٹ ہے

خوف خوف آہٹ ہے

ہے خوف و ترس و لرز و را شاعروت ماریت و گوشتیت۔

سوروں کی غوغا میں

سہے سہے بچوں کے

نٹھے نٹھے بچوں میں

سرخ سرخ نیزوں کی

برق کڑکڑاٹھے

او انگت صحب و امیت و داریت۔ شہ شیر زادگاں

میرے شیر بچے جب

صمدم جوان ہوں گے

زندگی کے جنگل پر

کتنے مہرباں ہوں گے

گڑبٹکیں طفلانی دست و قلم و بدل، نیزہ کئے، آرارودینے او ورناء کئے

او

چہ آئی ماں زندہ جنگل و رستری جاہ و مہر و مہربانی لوٹے۔

ہر توم و تی دہل و دنت۔ رحم علی و گوسٹنگ ات

حیرانی تمہن ویران انت

سیت گوں شکلیں جنگاں انت

بلے اے رندی شکلیں جنگانی سیت و یہ تمناں حیرنیارتہ۔ توم اش بد پیتہ یا

دہل اش بدل پیتہ کہ و شنیا نکانی ناشیریں تراساں، ماں لدا آ سے ماں داشتہ۔

ہر کس شعت و ششس کشیں بالاچ پیتہ۔ بالاچ و قبر و خداچیک مہ کنات۔ آئی

شک ابد مانیں لیکہ و خیالانی شک بہ مان آت! چو کہ عطاوت پہ لالہ غلام محمد و

گوسٹنگ ات او من بند و مروچی پدا آئی نام و پر بندیں۔ گوربتک انت،

تہار انت، سک انت

روژنائیں خیالانی شک انت

راہ گوز

بیادل و تہترین و

آس کپتنگ گہیں گل زمین و

(من اے نوشانک بلوچی لوزانگی دیوانا عطائے مرگ روچاروائنگ ات)

حکیم حاکم

ولجہ بندگیء منا گوشتہ کہ بلوچی اکیڈمی، عطا شاد ع روپے دارگا انت، چیئر مین
صاحب گوشت، تو ہم چئی بگوش، ولجہ جان محمد دشتی اکیڈمی ع پاگوا جھی ع ابید شہر ع حاکم
دی است انت۔ حدامرزی این عطا شاد ہر وہداں گوشت

حکیم حاکم مرگ عطا شاد

چوئیں دل بریں ہم دپی اے انت۔ کہ حکم حاکم انت او مرگ عطا شاد انت۔ عطا
دل ترک بوت او حکم حاکمانی وڈالی بوت۔۔۔

دم پہ دما، روزردگا گندے

چک جنے،

اوسک منا ارمانی چارے

ایروان انت روج، تئی دل ایر رچان انت،

شپ پہ بے وانگی ع درنگا ایر دیان انت

روج وتی ہر روچی این ہلک ع جنزان انت۔

شپانک ع روج، اوشپانک ع شاعر ع روج نون پھم ہم دپ نہ بنت۔ شپانک ع

روج، وتی ہر روچی این ہلک ع روت۔ بلے ۱۳ فروری ع روج پہ آئی شاعر ع نون دوہر

درنہ ایت، آ بے وانگی ع درنگا ایرشت، اداے بے گوانہی ع زرا بڑات بلے ہے روج، آئی

دانگی ابدمانی ع چیدگ انت کہ آ۔ آجو بوت۔ اونوں آئی گال ما فہم اتاں

گوانک بدے وتی لسہیں گڑا (سک پلیٹیکیت)

من وتی شہیل ء ہنزاراں،

ڈڑو ڈڑو، راہ گران

اوعطا حالینی راہ گپت، چک نہ جنت کس ء نہ چاربت

بیا تو کجائے منی سچکانیں خیال ء اوتاک

چم کدی بنت تئی ارمانی ایں دیر ء محرم

پہ ارمانی ایں ء دید ء ہوشاماں، زیروک کہ ابدمانیں زر ء باہوٹ او ابدمانیں دید ء
دیداری بوت۔ گڑا، رولہی، سہریں چم، آج ء گروشک، دست ء حتی، ذگریں خون، کل پہ
زر ء غم جتیں بولان ء ندریگ انت۔ عطا آئی اے توار، شہیل ء ہنزارگ ء راکے نظر
کرت دوستانی وش نیاتکی آں؟ یاں جوریں بدانی سہریں چماں، ہر کس وتی جو باوت
زانت۔

گورنمنٹ کالج کونہ، ورنانا وانندہ گل، بلوچی لوزانکی دیوان، بلوچی اکیڈمی، ماہتاک
اولس، شیر محمد مری، میر مٹھا خان مری، ملک محمد پناہ، حاجی قیوم، امان کچکی، کریم دشتی،
صدیق آزاد، صورت خان مری، من ودگہ بازیں دوست و سنگت کہ ہم دیوان بوتان، تہ
عطا ء شیراں، قہریں زمستانی بیگاہاں گوشے ہتم ء آسمی پھلانی متاگ دات۔ پھلانی بانک
ء بچکند ء، شمار دیدگیں بہا بدن ء بے مٹیں ہما شیر بلوچی ء نوکیں دپتر ء رادات۔ کہ
آشپانک ء رند بلوچی لوزانک ء ”سنگ میل نئے“ جوڑ بوت او عطا شاد ء شاعری نئے در
فشوکیں چید گئے ء صورت ء مانیت۔

اے دوئیں نظم عطا ء ورنائی، روژن ء نکائی ء دور ء شیر انت۔ دوئیں شعر آئی
ورنائی، نوک باہندیں، ودی کاریں ذہن ء او زور اکیں و تمر دیں راجی زانت ء تچکیں
و پدریں درانگازی ء بے مٹیں اظہار ء ابید، ترندیں ہکلے انت پہ راج ء نابرو بریاں او پہ
بچیں مورماناں کہ شہ راج ء نگاہ ء چیر انت۔ اوعطا آہاں چو دراکنت۔

بلے آمور مانٹ، کہ پہ چیر واندری
پہ ایوکی،

پہ درو وار یانی دست ایر موشیاں
کہ سیاہ چکھیں، زری نمائیں مہراں مرزگ ء انت۔

پہ ارس گیری ہوس
انار پھل ر چکھیں انار کاں شہ، تنی ایں نہ دیتکھیں دل ء
ترہنگ ء انت۔

دلوں سچیت وچ نہ بیت
او تیل ہمیلاں!

ماکل تیر وار تگاں!

ماکل سہکھیں دل ء زہیر وار تگاں

کجاں بہا بدن

کجاں نہ سستکھیں تنگ

اداتہ بے بہا نہیں ہر نہ سستکھیں تنگ بیت بہا بدن

کے پہ یک تنگ وکے پہ ہزار تنگ

او پدا کالج ء وانوکیں ورنائیں شاعر، اردو زبان ء گوشت

یہ زندگی بھی ہماری ہمارے بس میں نہیں

ہزار جبر کے آغوش میں سکتی ہے

یہاں پر چند ہی سکوں کی خوش نوا جھنکا

مجھے خریدتی ہے، تھکو بیچ سکتی ہے

چل میرے دوست، اس شہر سے دیار سے دور

فلک کے اوج سے افق کے پار سے دور
 دل اوں سچیت و ہج نہ بیت، یاں کہ۔
 چل اس شہر سے دیار سے دور۔

اے یک ہیما، چمک و در روگ و یا فراریت و Escapism انت او وتی جند و
 و طبقہ و بے وی و اظہار انت۔ بلے دوہی نیمگا۔ راج و بر و بری و سر بری طبق و بالادستی،
 ظلم و زور کی و دو تل و دو پستی و راست و حق ایں عکس دی است انت۔ اولی شاعر و
 نزوریں psyche و برمش انت تہ دوہی فن کاریں لوز انت تے، گوں زند و راجی
 سیالیاں، دائمیں و ابد مائیں براہندگی و گوناف انت۔ ہے گوناف کہ بدل بیت و راستیں
 و زندگیں قالب و جون و کپیت۔ گڑ لوز انت آراساہ ماں کنگ و پے ”ساہ کندن“ و لچھہ و
 ، وتی لیکھانی اولاک ناہیبت۔ آرٹ و زند و جہاں و نوکیں نمیرانیں آسے بالیت، کہ
 آدروگی و مچگیں جوزہ و برترینیت۔ اوگوں حقیقت و راستی و دیم پے دیم کنت۔

ساہ کندن و چم پاجی و بے وانگی و استیں زباں ماچے بہ بیت پے گندگا

گوٹے بہ بیت پے اشکنگ

گند، قہر و مہر و آدمی گستانی و

ارواہ و چیمہائیاں، سراز رنگ جہاں

من چوزمین جمبانی قہر س نیت و پیداوران

تو پے سگاراں کچنگیں کوٹ و کلاتاں گلے

من پے پتی میراٹ و ماتی گل زمین و تلوساں

من آدم و او بادگاہاں

مہرانی حقیں و ارشاں

شاتے کہ تی زور کی و مرچی پدا

زندہ یلیں بچے جتہ۔۔۔

توپہ سرانی گڈگا زندہ حیالاناں کو شے؟

پہ سندگا داشت کنے پل ۽ شہ بوتالانیا؟

مرگ ۽ منی لوٹے، تہ ارواہ ۽ بکش

کوش ۽ منی باڑائے، مہر ۽ واہگاں پاہو بدے

شاعر ۽ گوں وتی ڈیہہ، گوں وتی کلچر او بنی آدم گری میراث ۽، سیالی دوستی او وفا چو
درفشنا کیس روج ۽ روژنا انت۔ او آور آمدیس حاکماں گوشت، تنی بالادستی زندے یلیں
بچے جتہ کنت بلے تو شات مہ بو، کہ توپہ سرے ۽ گڈگ ۽، شہ راج ۽ دل ۽، زندہ
لیکھاں لوژینت کن ایت۔ اے لیکہ نمیران انت کہ ماوتی ارواہ ۽ وتی ارواہ لیکاں، تو منی
مرگ ۽ لوٹے گڑا منی ارواہ ۽ بکش مہرانی واہگانی پاہو بدے، تو بچے جتہ۔

من موتک ۽ بدل ہالو کنان۔ او

پہ مہرانی سر دسر بنداں

من نوکیں نو بے پرنداں

ہر راستیں مردم زانت کہ نیٹ سوب، بنی آدمی مہرانی بیت: چو کہ فیض صاحب گوشت:
مجھے یقین ہے کہ انسانیت جس نے اپنے دشمنوں سے آج تک کبھی ہار نہیں کھائی۔ اب
بھی فتح یاب ہو کر رہے گی۔ اور آخر کار جنگ و نفرت اور ظلم و کدورت کے بجائے ہماری
باہمی زندگی کی بنیاد ہی وہی ٹھہرے گی۔ جس کی تلقین اب سے بہت پہلے فارسی شاعر
حافظ نے کی تھی۔

خلل پذیر بود ہر بنا کہ می بینی

مگر بنائے محبت کہ خالی از خلل است

غفار ندیم ء یاتانی نمیر انیس چہر

من ہفتی جماعت ء وانگا اتوں۔ گوں وتی عاریفیں پت ء زمستان ء چھٹیانی
 گوازیگا کچ و تیا ب دیم ء سواد ء شتوں۔ تربت ء ہائی اسکول ء یاں ولجہ حاجی عبدالسلام ء
 لوگ ء من گوں غفار ندیم ء اولی رنداں درستی و راستی بوتوں۔ مئے بزرگاں گوں یک دگر
 اورستی و راستی و سیاد و وارثی او کچ و پنجگور ء روڈ آقدی اتنت۔ من آروچاں چہ یشاں یکے ء
 سئی نہ اتوں۔ غفار ء ٹوپے سر ء ات او منا ہم ٹوپ یے سر ء ات۔ منی ٹوپ سہرات او
 سیاہیں آبریشمی بلے برأت ءے پہ منی کچی ہمسرواں اے ترک کلاہ ہنچو درا کرت ء کہ
 نوکیں جی یے ات۔ کسے ء منا گوشت ایٹرا ہما لوگا ایریکن۔ چومنی ء سردرا ء بچگر۔ منا
 سردرائیا گردگ لچ کرت ء۔ اومنی خیال ء غفار ء ہم سردرائی منی پیا دوست نہ بوت۔
 آروچاں کہنیں روایت دوستیں خانوادہاں سردری پہ وتا منیار زانت۔ ہمسے منیار زانتی
 دو سال ء رند پہ میر دوست محمد ء مزنیں عیسے بوت او بے سوبی یے ء بدل بوت کہ مئے جند ء
 دو میران وتی دوٹ میر دوست محمد ء نہ دات او اوشہ اسبلی ء باسکی ء پشت کپت کہ آسردرا
 ات۔ سردرائی باز مرد ء راہم آوہداں شہ صد درانا در کرت کت۔ نون کہ من چاریں کہ
 سرچیری منی و غفار ء اولی ہوریں درو ظاہری پوشاک ات۔ کہ مایک دوہمی ء سرا دیست۔
 منانوں آنوپ ء رنگ یات نہ انت۔ بلے سہر نہ ات او سیاہ ہم نہ ات۔ بورات۔ بورک
 ات۔ کہ نیل ات۔ من زانیں۔ من شہ غفار ء دو سال پیش گورنمنٹ کالج کوئٹہ آہتوں۔
 کہ من پہ چہ صہرا چہائی نہہ ماہ مستراتوں، مئے اسکول ء سائنس نیست ات، بلے من
 فرسٹ ڈویژن کپتک اورا ہیں ڈویژن اول آہتک اتوں۔ من سائنس ء داخلہ رست بلے

من سائنس ۽ پاس نہ بوتوں۔ اوگول غفار ۽ چچی ۽ پدا آرس ۽ امتحان دات۔ او اے ڈول
 ۽ بید ۽ ہم سبق بوگا ما ہم امتحان بوتوں۔ آئی شہ کالج ۽ یمگا او من شہ وتی جند ۽ یمگا امتحان
 دات منی نمبر شہ درستاں گیش اتنت، من کالج اول اہتوں۔ بلے منارول آف آرنہ رست
 ۔ کہ پرائیویٹ امیدوار چو باعزت زانگ نہ بنت۔ من سک وٹس بوتوں کہ منی دوست
 غفار ندیم کلاس ۽ اول آہت او اے شرپ حاصل کرت۔ اوتاں روچے مروچی آئی نام
 کالج ۽ عزت ۽ تختی ۽ سرا کندہ انت نوں من آئی قبر ۽ شک ۽ سراچے کندہ بکنیں من نہ
 زانیں کہ شاعرے نہ اوں۔ امیت ہوت ۽ نام ۽ غفار برے برے شعر پر بست۔ کروے
 چاپ بوتگ ات، بلے مناچی گیر نہ انت۔ کہ یاتانی ادیرہ پیراں سری ۽ ڈریٹہ۔
 بادگیر وکلات کہ ڈریٹگ انت۔ ادیرہ کجا پشت کپنت۔

غفار ۽ رافارسی زبان سک دوست بوت۔ آئی انتر ۽ فارسی وینگ ات۔ او فارسی ۽
 استاد انعام الحق کوثر وتی شاگرد غفار سک دوست داشت۔ کہ شاگرد ۽ استاد ۽ راکمران ۽
 فارسی زبان ۽ شعر گوشوکیں شاعرانی بازیں گاریں وگوہریں گال دانگ اتنت۔ گل محمد ناطق
 ورا بچہ خضداری او بازیں ذگری شاعرانی گال وگیتار پے استاد پروفیسر کوثر ۽ مزین میڈی
 بوتنت او آئی ڈاکٹری ۽ سند ۽ دربری ۽ پرائی جوانیں سیاہے بوتنت۔ او چے شاگردی
 و استادی فارسی زانتی ۽ وت من وتی ۽ غفار ندیم کراچی یونیورسٹی ۽ شت و فارسی آنرز ۽
 داخلہ گپت۔ او ما ہداں گورنمنٹ کالج کوئٹہ ۽ ونت۔ من 1961-1962 ۽ معیاد ۽
 بولان اسٹوڈنٹس یونین ۽ کالج ۽ وانوکانی سرکاری یونین ۽ نائب صدر گجین بوتوں۔ دوہمی
 سال ۽ 3 اگست 1962 ۽ بلوچ وانوکیں ورنہاں وتی جند ۽ یونین یے جوڑ کرت۔ او
 آراورناہ وانندہ گل ۽ نام دات۔ ستان منائشی اولی بنداتی پا گولجہ گجین کرت۔ من
 1963 ۽ تاں ایٹی صدر اتوں۔ تاکہ بی۔ اے پاس کرت وکراچی ۽ شتوں۔ غفار ندیم
 ہم اوداں آنرز ۽ دو سال پاس کرتگ ماں فارسی ۽ بلے آئی آنرز یلہ دات او ایم۔ اے

سوشیالوجی و داخلہ زرت - اومن شتو ایم - اے انگلش و داخلہ گپت - ہے تو کامنارٹیوں
پاکستان کراچی و بلوچی و حالاں شنگ و ترجمہ و ادارکی کاررستت -

کراچی و وانوکین ورتاهاں ہم وتی یونین یے ناہینگ ات - بلوچ اسٹوڈنٹس ایجوکیشنل
آرگنائزیشن اکتوبر 1962ء جوڑ کرت کہ آئی اولی صدر چنگیز عالیانی درچنگ بونگ ات - او
غفارندیم ہمیشی بندوبوجی کمیٹی و ہاسکے ات - اے سالان کہ من اوداں سر بوتوں فتح محمد بزدار
ایٹی صدرات - 1964ء کہ پہ عہدہ دارانی کچنی و دیوان نشت - گڑا سنکٹاں گوشت کہ
ایشرانوں شہ بی - ایس - ای - او و بدل کنگ بی - ایس او جوڑ کنگ بہ بیت - مزین بحث
وہے و رند چو کہ منایات انت - غفارندیم نام و بدلی و ججز دیمآ آورت و آراسو بی کرت او ہے
سال اکتوبر 1964ء غفارندیم بی - ایس - او و صدر درچنگ بوت او آئی رند 1965ء من
بی - ایس - او و صدر کچن کنگ بوتوں - بی - ایس - او و تہامنی و غفاری سنگتی تاں دو سال
ات - چھٹی کہ بوتنت - ہاسل بند بوت - ماہوئل و شتاں - بلے رندا کہ ماراڈالیاہ سینٹ
فیکٹری و پوریا گرانی جاگے پہ باڑہ رست - من و آو، صدیق آزات او برکت بلوچ یک
جا بوتس - مارا پہ کن وور و زرمان نیست ات باری باری اے کار کرتنت - اے نوکین تجربے
ات - پہ مادر ساں - مے جاک و کوکار، جسک وزہری، نان نہ ورگ او بازیں نزیکیں نوکیں
وت من وتی رشتہ کہ اودان جوڑ بوتنت - تاں عمری منت انت - ہے یا تانی مر مراکیں چراغ
انگت بلغانت - بی - ایس - او و کار دربری، دیوان و تنظیمی کاروتی جا کہ اتنت - غفارجان
نام بدلیں بی - ایس - او و اولی پا گولہ جوڑ بوت - ماسکٹاں آئی پا گوا جہی و سالانہ بلوچی
دیوان کہ اڈات - گڑا ولہہ فیض احمد فیض ایٹی شرپداریں پا گوا جہی کرت - او آئی اولی
رندا کہیں نہیں ہے کہیں نہیں لہو کا سراغ و لظم ہم دیوان و نت - کہ آئی سرحال "یتیم لہو"
ات کہ رنداں اے "لہو کا سراغ" و نام و چاپ بوت - بلوچی شعری و سازی دیوان و بندنی
ناج و اولی چاپ "جی جی زر و بچاں یلیمان" - صدیق آزات و یوسف نسکندی و دزکمی و

لوزاک و شرکداری

پیش دارگ بوت کہ آرادیوان ۽ بہر زور و کال سک پسند کرت۔ غفار جان، ڈاکٹر نعمت، صدیق
 او من کہ ہر چاریں آں ریڈیو پاکستان ۽ حالانی تریگ ووانگ ۽ کار کہ تاں دوسالاں چکی ۽
 کرت۔ ماپہ بازیں لوزو ترکیباں معیاری بلوچی لوزو ترکیب ٹاہنت او ترجمہ بلوچی زبان ۽ تب
 و محاورہ ۽ تہا کرت۔ ما اے کار ۽ روزگارے نہ زانت۔ بلکہ پہ بلوچی ۽ گہتری او گہتری
 درانگازی ۽ پہ وت فرضے لیکت۔ او شریپے زانت۔ نوں کہ ما بے سرو پادیں و باز رندان ۽ بے
 مانا و در مانا میں تریکلیں لوزو ترکیباں شہ سرکاری ٹیلی ویژن و ریڈیو ۽ گندی و اشکینیں تہ مئے
 سر ۽ ما زگ چریت۔

ما و تراوت ڈوباریں کہ ما پر چہ درتیں لوزو ترکیبانی دفترے نہ ٹاہنت او ایشر ادار کی
 ۽ بدل ۽ ادار ہے جوڑ نہ کت۔ پارسی بان ۽ پہ ہنچیں حمر اں گوشہ ”مشتے کہ بازار جنگ یاد
 بیاید بر کلبے خود باید زد“ اے مشتے نہ انت۔ بلکہ شہماتے انت۔ کہ دراہیں بلوچ زبان ۽
 دیما ہر روج و ہر دمان ماں آہگا انت۔ او مانچ کرت نہ کنیں۔ غفار مارا پیر ۽ یلہ دات
 وشت او صدیق آزات مارا پہ زندیلہ دات کہ دوران ڈیہہ انت۔ بلے شہ بلوچی زبان ۽
 خدمت او دان ہم بے حیاں نہ انت۔ دوئے سال ساری کہ من العین ۽ گورائی وتی نیم
 روچے کہ سردیں ساہگا بیگاہ کرت۔ آئی وتی کتاب ۽ تاپیں ڈگار ۽ سیاہگ منا پیش
 داشت۔ نوں آچاپ بوتہ او آرا حکومت بلوچستان او اکادمی ادبیات پاکستان
 دویناں ”ادبی انعام“ داتہ۔ آزات شد و مستریں انعام و اکرام ۽ حقدار انت۔ بلے افسوز
 کہ نوں ماہر چاریں دوست پچم دو بر ”دوچار“ کپت نہ کنیں۔ دراں دیہی او مدام ڈیہی
 برے برے یک پیم بنت۔ مردم ۽ دست نہ ریت۔ نہ گوں خدائیاں او نہ گوں
 مردیگاں۔

ہیں انتظار میں اگلی

محبوبوں کے مزار

محببتیں جو فنا ہو گئیں

میرے ندیم!

فیض احمد مئے ورنابانی گنوکی ء حد اداں تاں دوستیں شاعرات۔ من وغفارئی کہ بیگاہ
ء ریڈیو پاکستان ء ڈیوٹی خلاص بوت۔ من آرا میرے ندیم ء نظم ء ہر شعرے کہ یات
کہت راہ ورواجی دپ گال کرت۔ ندیم ہر رنداں منا گوشت حکیم نظم ء شعراں کس چونہ گا
جلینیت۔ شعر غزل یے بہ بیت دش انت۔ کہ ریگل چوک ء اولی بس اشاپا سربوتاں۔
غفار جان گوشت۔ اے شعر چون انت۔

ہاں۔ اب جام اٹھاؤ کہ بیاد لب شیریں

یہ زہر تو یاروں نے کئی بار پیا ہے

من گوشت ایسی جواب نیست۔ آئی گوشت برواں کیف ٹیریا ء اے شعر ء لا جواب
کنیں۔ مئے دل ء ہر وہداں ہمیش انت۔ کہ گوں اولی سر کا ہے شعر ء دپ گال کنیں۔
بلے چوش نہ بوت۔ غفار جان وتی کلاسیکل نورونڈگ جت و گوشت ء حکیم بے خیال
کریے، تو من گوشت ہو، بلے

دیس پردیس کے یارانِ قدح خوار کے نام

حسن آفاق و جمال لب و رخسار کے نام

یکے وارے عطا شاد مئے ہمراہ ات گوشت ء کہ دوئیں بے نہ انت

کچھ ابر آئے کچھ شراب آئے

اس کے بعد آئے جو عذاب آئے

اوکندان ء یک دگہ بندے پر کرت و گوشت ء

اس کے بعد آئے شراب آئے

شراب آئے۔ شراب آئے۔ شراب آئے

او باز دوست و عزیز عطا و غفار ء نادرا ہیاں گوں ہے علناں بندنت۔ اے ردانت۔
 دویمانی زند ء من زانیں کجام نفس گیریں نفسو کی ہو رکی یے آتک کہ آہان ء پرے سنداں
 ریہنت۔ ہر دو دوستانی محفلانی براہ اتنت۔ آوانی بذلہ بھی و حاضر جوابی او شعرانی گچین
 و درگج ہر دوکانی چند یک ات۔ کہ اے نہ دوہی سنگتاں گون ات اوہ گوراہاں گوں دارگ
 بوت۔ بیدہ صدیق آزات کہ آئی وتی چند ء جہانے ات۔ آپشیں نند و نیا داں کیشتر بے
 تک و تواری چو دلجہ ہدا بندیں بدحا ء بت ء وتی گراں تہی ء نشت۔ برے برے
 چکبندت۔ او ہر دینکہ گالے گوشت ء آرا مانا کنگ آوہاں گراں و شاہی تہی لوٹ ات۔
 ہے تو کاں کوئہ ء بنجای حکومت ء قبائلی شنگ و شانی کلو جاہا ملک محمد طوقی ء ایران ء
 زاہدان ریڈیو ء بلوچی برنامہ ء رد گارند۔ اسٹنٹ ریسرچ آفیسر ء جاہ خالی بوت۔ غفار ء
 رانیڈرل پبلک سروس کمیشن ء گچین کرت گرا من و صدیق آزاد دوپہ دو ء پستکچنت۔ کہ
 ڈاکٹر نعمت ڈاکٹری پاس کرتگ ات۔ او پنجو ر ء میڈیکل آفیسر دارگ بوٹگ ات۔ زوت
 نہ گوست کہ امان اللہ گچی ہم اولس بلوچی ء شون کاری اشت و تیل ء بہا او سیاست ء وام
 بدل بنا کرت۔ کہ بلوچی جنز ء چست و ایران دیما برگ پہ ردو بندنون الہی بوٹگ ات۔
 گرا غفار ندیم ء اولس ء شون کاری ء اضافی کار ہم دیگ بوٹگ۔ لہجیں ماہ ء رند منا
 فیڈرل پبلک سروس کمیشن ء درچت او من ہم کراچی یلہ دات۔ من کہ مارچ 1967 ء
 اولس ء شون کاری بنا کرت۔ غفار جان پہ تحصیلداری ء ٹریننگ ء شت۔ او مے زیات
 نند و نیا دنہ بوت۔ من و صورت خان مری پدا ہم نیا دو ہم و تاخ بوتان او پدا وتی ہما پیشی
 بلوچی زبان، ورنہ و ائندہ گل و بلوچ استمانی جنز۔ ریڈیو پاکستان، اولس، بلوچی اکیڈمی ء
 ہو ریں بازیں کار و دست کلہیاں مشکول بوتان۔ ڈاکٹر نعمت و غفار ندیم دوئیں نوں مکران ء
 اتنت۔ من برے اوداں پہ لہتیں روچاں شتوں او آبرے برے ایداں آہنت۔ مے سنگتی
 ولوزاکی و بلوچ سیاسی سرپٹیلی برجم اتنت۔ کہ بی۔ ایس۔ او دو بہر بوت۔ غفار جان گوں

ماگونات۔ اوڈاکٹر گچکی دوہمی میڈکات۔ بلے مئے چار یارانی دوستی وہم مجلسی ہا پیا بر جاہ
 ات۔ کہ مئے نسل ء دوستاں۔ ایوکا سیاسی تب ء راوتی دراہیں تہانی سروک نہ زانت۔ مئے
 دوستی۔ مئے عزیز ی او مئے سیادی شہ ایند کہ سیادی و وارثیاں زوراک و ریدگ ترا نت۔
 کہ تاں روج مروچی ہا پیما انت۔

خلل پذیر بود ہر بنا کہ می بینی
 مگر بنائے محبت کہ خالی ازل خلل ات

منی او غفاری نیام ء اے بنائے محبت کہ کسان سالی ء بنا بوتگ ات 1971 ء ستمبر
 واکتوبری زمستانی شپ وروچانی پہ پی۔ سی۔ ایس ء امتحان ء تیاریاں چند سری گیش
 بوت۔ اوسالے ء رند مادونین اسٹنٹ کمشنر گچین کنگ وپہ سول سرو سز اکیڈمی پشاور ء دیم
 دیگ بوتان۔ تو مئے دو بینانی ریل ء یکیں کوفے ء تہا دراجیں سفر مئے اولی سفرات۔ کہ
 مئے یاری ء یا تگاری ء چہرانی نمیرانی مسافری ء پینج ات۔ اوتاں سے ماہاں پشاور ء سول
 سرو سز اکیڈمی ء یک جاہی اوپدا۔ 25 دسمبر 1972 ء مئے کابل ء سیل و سوادیا تانی درملکی
 اولی تجربت ات۔ خدا مرزی ایس ارباب قاسم، خدا مرزی ایس لالہ یوسف پٹھان او
 ارباب ء کترین برات ارباب عثمان مئے ایند کہ سنگت انتت۔ آروچی منی سی سالی
 سالگرہ ات۔ کہ ماکابل ء سپنر ہوٹل او واسکوڈے گا مارقص جاہاں شتاں۔ افغانی
 ساز و آواز او شررنگیں جنکانی محفل پمادرستان انگت و شیں یاتانی شہدیس شپ وروچانی بے
 دروریں ساہت انت۔ کہ ماکش کچنگ اتیں۔ عثمان ورنات۔ بلے من شہ ہر سیرگاں
 مسرتوں، مارا کہ والٹن ء فنانس اکیڈمی ء پہ پانزدہ روچانی ٹریننگ ء برتس رمضان ات۔
 او عبید ہمو داں کپت۔ دراہ شہنت۔ من وغفار شت نہ کرت۔ کہ پنجگور و کچ سک
 دورانت۔ او دوئیں آن ایوکا لاہور ء داشت او وتی عبید ارا آدگارے جوڑ کرت۔ من ہے
 یاتانی قصہ وتی آزما تک ”پاک آستان“ ء تہا آوریگ ات۔ مئے ٹریننگ شہ اکیڈمی ء مادر

برت۔ کوئٹہ، لورالائی و ژوب و شپ مارا دویمیناں تاں باز روچاں دل ء نہ شنتت۔ غفار
جان سبب ء سول حج بوت او من محکمہ خوراک ء اسٹنٹ ڈائریکٹر بوتان، من کہ سبب و کھچی ء
دوڑہاں شنتوں۔ من و غفار پدا یکجا بوتان۔۔۔۔۔

من مکران ء ایڈیشنل ڈی سی بوتوں تو غفار گرماگ ء چھٹیاں کہ تربت ء آتک۔
مادوین نوڈ، کوش، لمبو او ^{ہلکنجیس} ہمب و خرماگ ء نیاد یانی گوں دوست و عازیزان و تی یاتانی
بادگیر بست و بلند کرت۔ بلے زوت نہ گوست۔ کہ من دالہندین ء شنتوں او غفار لیبا ء شت۔
پدا من لندن ء شنتوں۔ تو غفار ء کا گدے دیم دات۔ آچھٹیاں ہمو داں آہت و ماتاں وہ
پانزدہ روچاں گوں صابر بلوچ، شیم خان، مشتاق لاشاری و بازیں دوست سنکٹاں و تی شپ
روچ کرتنت۔ اوروچ چوشپاں بریگاہ کرتنت۔ قادر بخش نظامانی و اکبر جان بارکزی ء مہر و محبت پہ
ماں دویمیناں ماں اے انگریزانی بن جاہ ء یاتانی دائمین منکیراں ہنکت ہما پیا زندگ و ابدمان
انت۔ بلے من زانیں کہ نظامانی صاحب نون ہم چہ غفار گلگ و گلگ شونی کنگا انت۔ کہ تو
چیا منی لوگ یلہ دات او گوں حکیم و صابر ء ہوٹل ء شنتے۔ دراہ ہے ڈول ء ہنکی لوگ ء روچے نہ
روچے روڈنت۔ باریں یک جاہنت کہ نہ بنت۔ پرچا کہ بہشت ء بازیں تبک انت۔ ہر کس
و تی و تی عمل انت۔

غفار! من دوشی پاکیزہ فلم دیست۔ مادشا جلال آباد ء ریسٹوران ء کہ نیمروچ ء نان
دات۔ حدامرزی این ارباب قاسم اخبارے آورت آئی تہات۔ کہ زینب ننداری ء پاکیزہ
فلم لکتہ۔ او شام کہ ماکابل ء سر بوتان۔ ہوٹل ء و تانخی بوئگارند ماہرنج نیس سنگت برف گوارینا
ٹیکسی ء تہاشت۔ پہ تک ہما سینما ء و تراشش بجا سینت۔ او پاکیزہ چارٹ۔ ہندوستانی
فلم 65 ء مڑائی ء رندا ولی وارات۔ کہ ماگندگا اتیں۔ مینا کماری ء زند ء قصہ چوں دردناک و تا
مدارات۔ فلم کٹ ات۔ آئی زند ہم کٹ ات۔ دوشی گوں من کس گوں نہ ات۔ سے مینا
کماری ء جہان ء او یکے و تی جہان ء۔ ”بی بی و تیں نازرک و شرین پاداں جہلا ایریج کہ

سل وحا کین بنت“ او ہے پادکہ بلوری فانوس ء پر شکیں نشترانی جوہاں ء وتی رقص آرقص بلا ء
 رنگا خوفناک وها شریں وناز رکیں پاداں حوں چرک کعت۔ آئی دل سکیت ء یا نہ سکیت ء
 بلے مے دل و مے دوستانی دل پدردو حوں پالات۔ بلے ہا حونا کیں ارس دوشی رتک انت۔
 کہ شہر ء کے نہ دیستوں کہ گورائی ہے درد ء ہے اندوہ ء۔ ہے جتائی ء بہر بکنیں۔ یک ٹیلی
 فونے بہ کنیں۔ او بگوشیں کہ مینا ء فلما بکند کہ آئی ٹرین والا رقص سر راہ چلتے چلتے والی غزل
 وائی کیسٹ ماوشاتاں سے گھنٹہ گوشداشت۔ کہ ہے یکیں گانا تیوگا ہے کیسٹ ء تہامن ماں کنا
 یینگ ات۔ ہے دوستاں یکجا منابس یک شے پیش وتی لوگ ء پتئی نام ء ہاشپ ء دیوان
 کنگا لونائیینگ ات۔ اوگوں بے مہری ء مناسک کرت وگوشت ء ”حکیم تو کہ نیائے میا کراچی
 ئے دیوانا کس پتئی نیایگا نداایت۔ گڑا مارت تو بہ مرگ ہتئے او اے پہ زندشت۔ نوں چو کہ فیض
 صاحب گوشت: یارا غیار ہو گئے ہیں

اور اغیار مصر ہیں کہ وہ سب یار غار ہو گئے
 اب کوئی ندیم باصفا نہیں ہے
 سب رند شراب خوار ہو گئے۔

ڈاکٹر نعمت برے منا چارت او برے آرا چارت۔ کہ من چرائی جست کرینگ ات کہ
 بید دیوان ء ایجنڈا ء زانگا مردم چوں آہت کنت۔ اے حبر منی و نعمت ء نیام ء ات۔
 ڈاکٹر الیاس حیران ات۔ کہ صورت ء چہ بوتہ۔ من زانت مری ء نہ کہتہ۔ آئی نوشتا نکاں
 سنگتی ست او آہشی میں دیوان ء دوستی ہم دو دستا چگل دات وتی لوگا لونائیں اوسک بکن
 ۔ سلا متیں مردم چو کرت نہ کنت۔ نام تئی ات۔ کہ تاں دیوان ء گڈسرا نشیوں۔ نون تو بہ
 انت یار۔ اغیار۔ ندیم۔ رند۔ ذراہ انت جگر سند۔ ہے ڈولیس دیوان و ہے ہمیں یاران
 شراب داراں۔ تئی جگر ترا کینت۔ کہ زند پہ ”زندواں“ بے مانا انت۔ او مرگ پہ درستاں
 یک مانا انت۔ بلے زندگا سنگتی و دوستی دو بینانی سند و سیل شہ مرگ ء موتکی سند و سیلاں

گران ترانت۔ کہ مردگ شہ مارگ ۽ تڑ با گوستہ او زندگ ایو کا ایشر اماریت۔ زاراہیت۔
پاہار کنت۔ اے ایو کی حدائی دا نگیں دادے انت۔ بنی آدم ہچ کرت نہ کنت۔ بلے
دوست ۽ سنگت ۽ دا نگیں ٹپی ایس ایو کی چون انت۔ من دوشی مارت۔ او گوں دل ۽ تاں
دما نے گریت و مرتکیناں یاد کرت۔ کہ کیبل ۽ ہتی مُرت او پاکیزہ کچی بوت۔ چوبے وس
دغریب ۽ واہگانا تو امیا۔ تمام بوت۔ ہے دودانت۔ ہے دستورانہ دنیا ۽۔

کوئٹہ۔ 15 جون 2005ء

ڈاکٹر حمل جان منا دوست نے یا تاں پرینتہ!

منی و غلام بنی نے ہوئیں یا تانی گنج نے دپترا مئے کسانى و نوک ورنائى نے بنى
 پدشہ پنجگورے خدا بادان، سراوان، کلات، کہن، میر کچی کہن، بازار جہل بندے میگ،
 حاجی جعفری مدرسہ، ملا عبدالکریم نے مدرسہ، نوک جو، شہر، مچکد گ، ہر یانی میگ، رخشاں،
 رخشاں ڈل، چوہیشکا و چو بلورا، تو تکیں آپنی گورم، شہ رخشاں کورا در کر تگیں جو او مئے
 اسکول نے مزنیں رخشاں کورے چیرا دئیں آپنی گورم: سوپ کڑکی، آئی سیاہیں ٹونڈ کوری
 مائیانی گرگا، ہر یانی دام اور پدایشیانی تھا چو خرما سارگ، بندگ او اشکرانی سرا، چگ نے
 بووبسار، ہامین نے رنگانی گوائی، پارنجی، کلونٹ۔ درو مپانچ، تاز لکیں حرماگ، شیرگی، کہرباء،
 موزاتی، ہمسى، کروچ و کاہ و کدیم، ذرت، جہ، غلہ و برنج، انگور، انار، انجیر، لوش و کوئگ،
 بانکلینک، مٹر، بھگس اسپست و ہیئت، شمش و بالینکو، سندانی سرے پتر و تک و کوچگانی مکیر،
 سمور، شیر و شیلانچ، او آبادیں و پر آپین سالانی اے دراہیں یا ت گوں ہمسرواں ہم شہراں
 مدرسہ و اسکول نے کسان سالیانی روچاں چونیں و شیں، و شدلیں نزبتیں و بہک و بے ال
 و کشیں نوبتاں ہنچو گوستنت او آسربوت کہ شما کسانزانت کہ ماچہ بچکلیا در کچنگ او ورنائی نے
 نوک بروتیا سربوتگاں، کہ شیر کنیں خرماگ و شیر و شیرگانی دوازہ شہر پنجگور ”مااشت و چلتن
 نے دامنا شال“ نے جہلا دیا ”کوٹ“ ہا آہتگاں۔ او کوئٹہ کالج نے یکیں مزن و انہ جاہا
 گورنمنٹ کالج کوئٹہ کے جناح روڈ پرنس روئے سردگا انگت ہما پیم اوشتاتہ۔ بلے ایشرا
 گورنمنٹ سائنس کالج گوشتت۔ من ہر دینکہ شدا گوزیں۔ او مروچاں ہر روج ہبے دگاں

مئے رود آبر جاہ انت - پہ ماہتاک بلوچیہ ئے دفتر آ آگ و در آگ ئے وادیم پہ گسا شہ
 ہے دگاں گوزنت - تہ یاتانی مزنیں چہرے گوں وت کارنت - غلام نبی وترانصیرے
 کسا نکیں نام (تخلص) بر کرنگ ات - بلے شعرے نہ گوشت - پمادرستیں دوست و
 سکتاں عطاء شاد بس ات پہ شاعر نیا - پدا صدیق آزات و کریم دشتی کہ آہت انت -
 گڈاتی شاعرانی جاہ پشت نہ کپت - نصیرے تب چو شاعران و ش و ملورات - بلے شاعری
 ئے نہ کرت - شاعری تران ئے کرت - عاشق تہی چاڑے گوں ماہسرواں داشت -
 بلے پہ رنگ راہاں وتہاریں آپی چگاں دورات - ہر وہداں گوشئے - ماشہ وتی سہناساری
 رنگ و ”دانا و سیانا“ بوتگ آں - کہ واری و جہداں شہ و ہداؤ سر مارا پختہ کرتہ - او ماچو
 بانغیں مردماں تران کنان، ہا پیا جہان ئے غم و شیاں مارا - ہوٹل نان کہ بہر نہ بوت -
 ”آپ کی دکان“ ئے نان وار تو وتی لاپ خراب کرت - کہ پلپل و روغنا پرات انت -
 گوشئے کہ اے اہم پہ سیریں و پزوریں مردماں انت - پما غریب و بزگاں نہ بنت -
 سانس کہ من دورنداں پاس کرت نہ کرت - من یک سالے پشاپش کپتوں - غلام نبی
 ویماشت - بلے من آہاناں انگریزی وانیت - شہ پنجاہا آہکس - بچکے کہ آئی ہم سبق ا
 ت - منایات نہ انت - غلام نبی گوشت - ہا انگریزی نیا اول در کپیت - من گورائی شرط
 بست کہ اولی وتی جاگہا - اے پاس ہم نہ بیت - ریزلٹ آہت آؤ غلام نبی دوئیں پشت
 کپنگ انت - ہر دوک منی بزرگی ”ئے“ ”قائل“ بوت انت - پنجاہی ہما بچکا پہ فوجا انٹرویو
 تہا و ہدے نہ دات - تاکہ من نہ گوشتگ کہ تو بروتر از و رانت - اے مردار فوجا کہ زرتش تو
 منی بزرگی Establish بوت - بلے مستریں پال و تانیت - گوں قلندر خان ئے عاشقی
 ئے داستان انت - کہ من اوداں گوں نہ اتوں - عطاء عین سلام ئے کتابانی دکان صدیق
 آزات و رفیق راز ئے بازیں رازے ات انت - کہ پہ محرمی و پدری گوشتت - نوں
 صدیق آزات العین و امارا تاشتہ و مارا پہ بن یلہ داتہ - عین سلام ادارہ ثقافت ئے شام

عے شفقا کیت و دنیا یائے یلہ دات۔ گوں کئے مردم وتی ہو ریں یا تانی زنگاں ورنگاں بے
 ریخت۔ بید ہے قلمکار یا۔

غلام نبی عے قلات و ڈھا ڈرے کسانى عے گواز بنکیں سالانی نقش آئی دل و دماغ
 دو بینانی سراتاں دیرا هست انت۔ کہ آہانی تھا پیر و فقیری و غیبی بازیں نہ دیکھیں ”تو تانی“
 سر پيسہ سک سہرات انت۔ کہ منی خیالا ایساں وتی سر پہ شرک و پالا در آورنگ ات۔ منا
 شریا یاد انت کہ پہ تحصیلداری عے انٹرویو اکہ آشت گوشتے حکیم نبی شیرچاہ رنگیں جاگ
 سکیں بخاورے۔ ایثرا تو یا من ہر دینکہ گورا کرتہ۔ شربوتگ انت۔ منی اور غلام نبی عے
 قد و کچ یک ات انت۔ ما یک دوہمی عے پچ بر کرتنت۔ من چ نہ مارنگ ات۔ کہ کجام
 پشک، پتلون، سوٹ یا ٹائی مبارک انت۔ او کجام نہ انت۔ بلے آئی اے سک چارت ا
 ات انت او مارت ات انت۔ آروچی کہ شہ انٹرویو آہت گلابال ات کہ آراز رنگ اش
 اور اے ہے شیرچاہ رنگیں جاگ عے کرامات انت۔ نتیجہ ہارند آشت پہ نائب تحصیلداریا
 او من شتون پہ کراچیا۔ یونیورسٹی عے وانگا، وانٹوں انگریزی لوزانک اور کرتوں ایم۔ اے
 سیاست۔ اے منی وانگ عے وتی کرامات ات انت۔ کہ من شش سال عے بدلانہہ
 سالان ایم۔ اے کرت۔ گردت و آہتاں۔ شال کوٹ عے دامنا، بلیلی مات عے پادانی
 حاک عے پاکیں گل زمیں عے وتی جندے ماتی نازنیک انت وتی دشیں زمیل انت۔
 وتی بوو بار انت۔ کہ آروچاں بسیار ات انت۔ او مروچاں بے سار انت۔ کہ ہر کس
 پر اے انت۔ آروچاں، من، عطا و نصیر شال، شی شال و مستنگی بدرنگ چومیر حمل عے
 مادیانا یک روچا گولتاں او شپا پدی وتی بندرا آہت درنگ بوتان۔

یک روچے نصیر عے پچ ڈاکٹر حمل منیا آہت۔ من آرادیت وتی پس عے جندانت
 خدایے عمرو بخت بدیات۔ غلام نبی آرا وتی زہگ سک دوست ات انت۔ مسترین پچ
 کیا آرا سک دوست ات۔ مرد مارا اولی زہگ سک دوست بیت۔ بلے نصیر عے گوراز ہگا

دوستی دتی مثال و ت ات - بلے یک روچے ے تپاوتی ناما کرت و اے زہگ زت - او
 غلام نبی آراشہ ہماروچاں اندوہ، زہیرانی زوم سریں ماراوتی آماج کرت - آپدا آ کہنیں
 وشدلیں مردم نہ ات - کڑاں بوت - ماو آؤ عطا ایوان ثقافتے دیوان کہ نھتان مامارت -
 کہ دوست ہما انت - بلے آنہ انت - نہ کچل او نہ ماجین او نہ سازوزیمیل نہ مریدے
 مریدی الحان، نہ ستار و شفی ے و شیں توار آرا پیش ے پیاوتی چاگر دووشیانی منکیراں
 آورت کن انت - نہ شریدار کن انت - وشی نیا - مردم شریدار بیت - بلے دروواندوہ وتی
 انت کہ ایوکی ے دوہمی نام انت - مردم ایوک انت تہا انت، ایوکا آہتہ - ایوکا روت -
 بلے دوستانی لشکرے تہا - محفل و دیوان ے گال و گلبہ ے باور کنا نینت ے - کہ
 ”وجودی فلاسفرانی“ راست دروغ نہ بنت - منا بکند ات انت - راستیاوت مارات - ہما
 مارگ و راست ے - آئی ہر وہداں صوت کرنگ ات - کیارا باندا مرگی، انت آمروچی
 ہریت - چے بیت - مے سنگت غلام نبی، من سیویا اتوں منا حال آہت کہ مارا بلہ داتگے
 اوگوں کریم دشتی نیا دانی دیوانا شتہ - کیا ے کنا انت - زہیری سٹاں دیدے آپاں تراہنگا
 بت - بلے ایندگرانی زہیرگیش انت - زہیروک، ایوکی، زارہ و زیمیل دراہ زندو مرک ے
 ہمراہ بت - شریدار انت تاں ازل - مردم شہ ازلا کیت - پہ ابداروت - زندے او مرک
 ے کہ اے دانگی چہرتاں جہاں ہست انت - ہے ڈول مانیت - نام خدائے دائم و زندگ
 ، انت - بندہ بے وس انت - ہے ڈول مانیت - پہ زندگا زہیروک جنت یاں پہ
 مرگمیں آن موتک کاریت - بلے رفتگیں سنگت شہ دلانہ رونت - او آچ نہ رونت - کہ
 آنیک و صالحین اولادے وارث انت - ڈاکٹر حمل شریں ورنائیں نیکیں پدو پشت ے
 انت - غلام نبی ے زہگارا خدا عمر و بخت بدیات و آئی پسارا رحمتانی باغان آرام و ایمنی
 بدیانت آمین -

اللہ نے ساد

پاکیں قرآن، پہ بنی آدم۔ ماں شکلیں آپ نے اے جہان اوبہ آجہان اراستی
اونٹکی۔ رژن او ہدایت دوستی او مہرے انچیں سرچمکے کہ آبنی آدم گری آپہ تنی این دل نے
ہنار اُپرو شیت۔ بلے پہ گندوکیں چماں۔ مروچی این بنی آدم انچیں، ہچ نہ ہلوکیں جیڑہ
وفساداں کپتہ کہ ایشانی آسروت بنی آدم نے نیستی وگار گمساری اُابید ہچ بوت نہ کنت۔
بلے وائے سرپدی

پاکیں کلام نے اے پاکیں آیات کہ اے دھکی ماوتی سرتاک سمہینگ، گیدی ء
دراہیں مردماں توار پر جنت۔ کہ اللہ نے ساد ادراہ پہ مگھی بگرات۔ اودت ماں وت ء
ناتپاک مہ بے اللہ نے ساد ہا مادن اور راستیں راہ انت۔ کہ آبنی آدم نے ماں اے
دوروچی جہان ء پہ سوب او ما آدائی جہان نے وش وشدلی نے مدیمیں چاگردے ء مرثدہ ء
ذنت۔ اللہ سادہ گرگ چو آسان نہ انت۔ پر آئی سدکی او ایمان لوٹیت۔ اگن کسے پہ زبان
ء قول بکنت تو آرا پہ دل ہم سدک بوگی انت۔ شکائیں قول قرار بے نہ انت تاکہ آرادل
نے سدگی گون مہ بیت تان دل نہ کشیت نان تا پگ ء نہ پشیت نان نے پشگ اُبل
دے مردم وتی جندے جان نے پاشینگ اُچک وپد نہ بیت، ہے دل نے کشگ او عشق
نے برانزت کہ حضرت ابراہیم چہ لبو کین آس نے بز نزاں بے کماز بوت او آئی گرگ ء
دورے کرت او ہے آج کہ تر و شک نہ زانت پر آئی گل و گلزار جوڑ بوت۔ ہے پیا اگن
بنی آدم حق و راستی نے راہ بکپت تہ آرا ہم ڈک و جنجالانی آس اُسوچک کپیت۔ انچو کہ
شاعر گو شیت۔

تکہ بنی آدم زریت
 پے رژن وزانت ئے ایمنی
 پے آگہی ، پے آجوبی
 زورا کی ئے آسا سچیت
 بندگی ئے زہرا جوشیت
 تیر شانی ، آماج بیت
 پا ہواں گٹ بیر

بلے انسانی تاریخ وت شاہدانت کہ کئی نام پے وشامی گرگ بیت۔ سقراط ئے کہ
 یونانی حاکمانی ابراہیم یا نمبرود، حضرت عیسیٰ کہ جہودانی۔ اوکئی کاران پے نبی آماں وتی سر
 قربان کریگ انت۔ اوانگتاں وتی ذکرین خونانی ریچگ اچک وپدند بنت؟ پاکیں قرآن
 ہمیں دراہیں یلیں سرچار او انسانی راہ در برانی پیش داسکلیں نیکی ئے راہانی بزہ انت۔
 پاکیں قرآن بنی آدم ئے ہمادیں (زندئے راہ بند) دنت کہ راستی ئے واجہ ئے قبول
 کریگیں راہ انت۔

تاکہ بنی آدم ہم پروت ء ہے راہ قبول نہ کنت تو آدم گمراہی وگساری ئے گٹ و
 گران سرگردان بیت۔ تک بولگی حسدانی آماج بیت اووتی براسانی خون ئے چوشیت
 پاکیں قرآن دگہ جاگہ فرمان کنت کہ اے بنی آدم ماشمارانک وبولکانی تھا بہر کرتہ کہ شام
 پچارگ بہ بیت نہ کہ وت ماں وت ء جیڑہ فسادکن انت۔ اگن مروچی ایں دوراہم ہے
 قرآنی تک وبولگی بچارگی لیکھا گیدی ئے دراہیں استمان پے دل وحق پمن انت وتی استمانی
 وگروہی فاند ولیکھانی ویمبرگ ء پے دوہمی استمانانی جنائیں بچارگی لیکھا ء گارکن انت تو
 گیدی ئے ناوشیں چاگرد کہ نہر دوکیں ایٹی جنگ ئے آس گوارین سیاہیں جزان آم لسون
 اماں پوچیتہ بنی آدم دوستی ئے گل وگلزاریں پرایمنیں ، نوردرزانیں چاگردیابدل بوت
 کنت

سید ہاشمی نے بلوچی کے راست نویسی ولوز سازی

سید ظہور شاہ ہاشمی 21 اپریل عاودی بوتہ۔ علامہ اقبال 21 اپریل عابیران بوتہ۔ اے حال منا ولجہ عبدالصبور ہماروچی داتہ۔ کہ من گورائی بلوچی کہنیں شاعری کے سر حال عا پاکستان ٹیلی ویژن کے بولان نامہ کے بلوچی بہرا، بہر زور گائتوں، مارا پہ دوئیں مزن نامیں شاعراں وتی گپ وتران بدل کنگ کپت وما آیانی شاعری وزندے تراناں کپتاں بلے مے کیشتریں حبر وحال علامہ اقبال کے شاعری کے بارو ابوت۔ کہ پی ٹی وی کے وازداراں ولجہ ہاشمی کے درگتاشہ پیرا جوڑ کر تگلیں پیری گیس پروگرامے کے ”ویڈیو ٹیپ“ پیش داشت اوبس۔ ماہاشمی کے بارو اشہ وتی نیمگاچ نہ گوشت۔ پروگرام کہ بھلت۔ من گول ولجہ صبور ادست بندی کرت۔ کہ آپہ ماہتاک بلوچیہ ہا منا ولجہ ظہور شاہ ہاشمی کے سراوتی یک نوشانکے بدنت۔ ہفتنگے مارند کہ من و آپہ ہے کہنیں شاعری کے نوک کنگا دوچار کہتیں۔ من ہا نوشتا تک کے پول کرت۔ گوشینے وائس چانسرا، آہاناں گوشہ کہ عطاء شاد کے سرا سیمینارے اڈبہ دینت۔ آہا کاراں دست گٹ انت۔ من پدا دستبندی کرت۔ کہ دوچار روچارند اگن منامنت وار بکینے۔ ہو کرتے بلے ہاں کے تیننگہ درانہ کنت۔

ولجہ فیض احمد فیض 13 فروری ماودی بوتہ اور عطاء شاد 13 فروری وفات کرتہ۔ سیال کوٹ، لاہور، سنگانی سر، شال کوٹ، کونڈہ اور گوادر گنجین مکران اوسبزیں پنج آب کے۔ اردو، فارسی، پنجابی اردو بلوچی کے اے ڈولیس روج وما ہانی ہم دپی اور شاعرانی ودی ویرانی کے درگتاں اے ہمیں ”ہم پاسی“ یادوئیں حیران بوتہاں۔ کہ چہ طور انت

اقبال من نہ دستہ۔ بلے آراوتہ۔ اسکول عا آئی مشہوریں دعا۔ ”لب پہ آتی ہے دعا
 بن کے تمنا میری“ ہر سہب دراہیں اسکول عے زہگاں وانہ۔ من وعطاء دو بیٹیاں
 پنجورے اسکول عا ایشرادانہ۔ بلے سید ہاشمی شہ ماستر بوتہ۔ اوگوار اوراں ڈیہاوانہ۔
 مے گورائی درسی وراستی یا پجاری کالج ویونیورسٹی عے دانگ عے دوراں بوتہ۔ کہ آئی ماں
 بلوچی شاعری عا پہ ونامز نہیں جاہے شہ اے پجاری عاسر جوڑ کرنگ ات۔

بلے بازیں حرف دریے کرتنت۔ کہ آبلوچی توار (صوت) عے تہار۔ (چوش کہ آئی
 گوشت) نیست ات انت۔ اوہ (ہمز) دھ (ہوز)۔ ح خ ہا بدل بوتنت پہ ہ عا۔ او
 پدا بازیں نوکیں لوزیے تراشت وٹاہنت۔ یانکہ پہ دری ”اوزار“ از باب وسائسی و تکنیکی
 ایجاداں وڑ وڑیں لوزو ترکیب جوڑ کرت انت۔ کہ اے ولجہ ہاشمی عے پہ بلوچی عے
 آروچاں“ زاست نہیں عا اور مروچاں پہ ”روپسی عا“ مزتیں وٹڈے لیگک بوگائت۔

ولجہ ہاشمی عاوشیں ووش رنگیں گال گوشکنت ، غزل جنگ انت او نظم نوشتہ
 کرنگ۔ غزل عارا آئی دستونک او نظم مارا آئی لچھے نام پر کرت انت۔ بازاناں دوست
 بوت انت۔ بازاناں نادوست بوت انت۔ بازیے عارا انگت دوست انت۔ اور بازیے
 عارا انگت نادوست انت۔ بلے حمر دوستی و نادوستی عے نہ انت او باید انت کہ مہ بیت۔ ہر
 دینکہ۔ نویسوک شاعر ارالچہ کار بکشت۔ او غزل گوشارا دستونک کار بکشت۔ کار حراب بنت
 ۔ او تام تہل بیت برے ترشپ بیت او برے ہاواگ بیت۔ گال و غزل دو میں زندگیں
 و ساہداریں (نامیاتی) نام انت رشتہ انت۔ سیالی عے انت۔ غزال عے (آسک) ووش
 چاڑی بہ بیت۔ یاں دوست نے کبھی ملگانی و مہرانی بہ بنت۔ آگوں زندگیں چاگردا۔
 زندے جندا۔۔۔ دل عے مز نہیں رگ و ریشگاں و تچوکیں حون عے و دل عے درکگانی تہا
 دم پہ ساہت۔ ہشنگ بیت۔ مارگ بیت و درانگا زگ بیت۔ بلے دستونک مہرگانی بہ بیت
 تلمانی بہ بیت۔ کہ اُستا کاریں زرگرے جگمین تلاوہ نگرہانی بہ بیت۔ سہت انت۔ ظاہری

براہ انت۔ اندریں براہا۔ مژارو کنت۔ حانی پہ شاہ مریدئے یک متا گیا وتی تیوگین
 بہت و سمبہاں فنک جنت۔ بلے ظہور شاہ شاعری ئے تھا پہ وتی ہائل عادستونک جنت۔ لپے
 ماں گھیت۔ گال نہ گوشت۔ شعر نہ جنت۔ من نزائیں پمن دستونکار چو آہن کارا اولپے
 کار (لچھکار) چو لچکار ادرا کنت۔ اسے کولوزانی توارئے ہم تواری عادیتریں
 مار گے (مارشتے) انت۔ کہ منا بلبلائی بیت۔ او مار گارا گن کسے مارشت بگوشت۔ آمانا
 چو خارشا دراکنت۔ تینک عامن چوتا پگ عازائیں اے دوئیں نہ با جائے ریکاٹ انت
 ۔ اور نہ کہ وت کش ئے۔ پیت (کیسٹ) انت۔ پیت وٹنک ئے دوچ ئے وتی براہے
 کت کہ ہائل نے جیگ و جاگ ئے دامنا جلوہ دنت۔ اگن چو عطا شاد و صدیق آزاد، گون
 ہے دوچاں، دوست ئے درو شم ئے حیلانی سچکانیں گوپ من شعراں درانگا ز بہ بنت۔
 آزند۔ چاگرد، بنی آدم، او آئی مہر و بے مہر یانی زندگیاں شعر بنت۔ اور چو فاضل ئے گندیم
 گوئیں گر کی تلا دراکن انت۔ بلے پہ ہے نامداریں بلوچی شاعرا کہ واجہا شہ بچہ کارنوشتہ
 کرتے۔ من آرا پہ شما چاپ کنگاؤں۔ آئی راست نویسی ئے درگتا۔ فاضل کہ پازل بہ بیت
 ۔ آئی فضیلت چہ مانا داریت؟ فضل ئے بن لوزمانا ئے داریت او پزل ئے لوزبے مانا
 و بے تام یک بیت۔ چشمیں راست نویسی کہ راست ناراست۔ لوزانی رنگ و درو شما گار
 بکت۔ مڈی بیت کہ ملام بیت؟۔ لوزانت، زوان زانت و راج زانتاں گوں مئے دستبندی
 انت۔ کہ مارا گوں وتی دریں حیالاں شریدار یکن انت:

بانک ۽ حیلانی اوتاک ۽ گواپ

بلوچ بانک شہ قرنائی قرن ۽ گون و تی نرم و نازرکیں موردانگاں، چیت و چنی آنی
آبریشمی والوانی نازرکیں اوزبریں گدانی اوتاکانی سرا، وڈہ ڈیس دوچاں پہ شاں نے رد
و بندویاں انت بلوچ راج ۽ شائی تہی او مہندیس گوناف ۽ چو چادر ہی ماہ ۽ روژنا کنان
انت۔ ماں راجی لیکواں و تی شرفداریں ہندا ڈسان انت۔ او ماں راجی ازم کاری ۽ و تی
وانگیں بہر ۽ پہ پہرے نشان دیان انت

بلے کوہ ماران ۽ دامن ۽ گدان نندیں بانک سیمک ۽ دوستیں جو دن تھا کہ موت ۽ بے رحمیں
چنگلانی آماج بیت اوتک و پیں گورانی باہوٹ بیت، بانک ماریت کہ پر آئی چیت و چنی آنی
آروک کس نہ انت نون نہ آپیت والوانیں گداں گورا کرت نہ کنت اونہ کہ آئی سچکانین دوچ
اوتاکانی سرراہ گرت آئی نصیب ۽ سیاہیں سر آیتیں پشکے انت (جنوزام سیاہین جاگ ۽ دوچ
نہ کن انت بلکنہ سر آیش کن انت و برے کن انت)

ایوکی ۽ سوچوکیں آسے آئی دل ۽ باہند کنت۔ آس ۽ دوت پاہاری چست بنت او
برزشہ ماران ۽ کمیں کوہ استین اے سراکشیت۔ ہے استین بانک ۽ حیلانی اوتاک آنی
سرا ”دوچے“ نکلش کنت کہ اے نکلش ۽ را ”رہنکیں جوانے“ ۽ دروشم گون انت۔
ایوکیں جنوزامین زالبو ۽ دل ۽ باہند کنگیں آج ۽ پاہار چو ماران ۽ کوہ ۽ برزبنت۔ استیں
(اسپست رنگیں حمز)

کہ وادی ۽ سراکشیت او کہکر بیت۔ نتھا ۽ بیر میں پاگ آرارژن ۽ دیدوکانی دیما
کیت۔ اوگوناف سازی ۽ نکلش بنا بنت۔ حیلانی اوتاک ۽ سرانتھا ۽ بازیں شے آنی

اوگیدی ء بازیں چچی آنی نیام ء بانک رشتا ونز یکی ء جوڑیناں ء روت (سارتر کشیت کہ آرٹ ء را کہ ماہ ودی کاری ء راہ بندے گوشوں، آئی مانا اے نہ انت کہ ماشہ نوک سراں چچی آن ودی کنوں بلکنہ ماشہ پیرا ودی بوتگیں چچی آنی نیام ء نوکیں رشتہ ء سیالیاں ودی کنوں، آہانی نیام ء نوخیں نز یکی ءے کاروں او ہے نوکیں رشتہ ء سیالیانی پیدا کنگ ء جہدانی نام انت ودی کاری) جہر آئی ہموئیں گلاک بنت شف گروخ آئی گوہریں تیغ ء گرند آئی تو پک ء گوانک او تونپ آئی جا بہہ ء تیر۔

رشتہانی ہے جوڑانک، برنگیں مزدء، زند ء گوشت و پوست ء قالب ء کاریت TNCARNATE کنت کہ سالونک دروشمیں نتھا شہ تنک دفیں گوراں درکپیت ایوکی ء پاہار کہ پہ حیالی باہندش سنگ ات نون گل گلیں ارس بنت سمیک ء چمان ہور گوارنت شہیدانی زیات ء اولنڈ وشانک ء مین انت ایوکی ء پاہار ء آبادیں جہاں ء ارس چمانی او تر مپ جمرانی ہوری گوارگ انت نون ایوکی آئی گارکنو کہیں سنگت چوسالونکی آئیگی انت۔ ایوکی ء آس ء سہنگیں سمیک کہ رنگ ء چو پھران پیتہ دست بندیت و گوں تانہی نوداں تر مپانی یک دے جلگ ء ارڈاس ء کنت کہ حیالانی جہان ء رژن ء روژنائیں کوٹو ء نتھا ء دواردوی کرنگیں گوناف ء پہ چم ہ ء وت بکندیت۔ گڈا

اش سمین آنی گلگل اوہل آن

درکفیت سالونک دورشم این نتھا

ندستی ء شے تنک دپیں گور ء

شر نہ انت براہندگ ہما کیگاں

کچنگ گور ء کلروہیس آں

دل ء پاہارانی باہند کنگیں تانہی نودانگت دوینانی سراساہیل انت چوٹ بروتمیں او برنگل ریش این ورنائوں نوداں گال و بولی انت او چراہاں جست کنت۔

پہ کئی منت آں مناں مین اے
 شاکھی چم ۽ گریٹگیں ارس ات
 اے جواب داتہ تا نہی نوداں
 ماسیمک ۽ متناں ترایناں
 ماسیمک ۽ چمانی گریٹگیں ارس آں

سیمک ۽ چمانی اے ارس کہ شہ آئی دل ۽ پہ پاہاری باہنداش کریگ ات پہ نودی
 دوین آنی سراسائیل انت پہ لیکھی زندگ ۽ مردگ ۽ نیام ۽ سیالی آں ودی کناں انت
 ”دوتی ۽ مہر ۽ سیالیاں“ دوتی ۽ مہر ۽ ہندی بزرہ شہ ہماں جذبہ ۽ ہرچست کنت کہ
 آہنات ”دو“ ذاتی Self یک دوہمی ۽ راوتی کنگ ۽ جبرہ ۽ بناہیت اوہے جذبہ ۽
 دیمری ۽ جہدانی تھا یک ذاتے دوہمی ذات ۽ وتی کنگ دوتی اندارا جذب کنگ ۽
 جہدانت جہد یا نکلہ وتی، ذات ۽ گار کنگ او دوہمی ذات ۽ بہرے جوڑ کنگ ۽ جہدا کنت
 حانی شہ مرید داستان ۽ مہر دومی رنگ ۽ اوسیمک ۽ نتھا ۽ مہر اولی رنگ ۽ لیکو لیک بیت۔

شہ مرید ۽ وت ۽ ہفتا دہ ہفت داغ دیگ وتی جند ۽ را حانی ۽ جندا گار کنگ ۽ یک
 جہدے انت۔ اوہے ڈول ۽ شپاں سر ۽ سنگینی، چاکری ماڑی ۽ باہوئی کوشانی کشگ،
 نودانی شزگ چمانی ارسانی گلگلی دل برین زہیرانی تندگ ۽ نیلگ، شاہ ۽ ترانگ ۽
 کچت بلے حانی شاہ ۽ حیلانی جہان چوزندگ کرت نہ کنت چوکہ سیمک ۽ نتھا کنگ چیا
 کہ حانی ۽ شے ۽ را چو وتی نہ کنگ کہ سیمک نتھا ۽ ذات ۽ را کنگ اوزانا ہے بے سوبی ۽
 سبب ۽ حانی ہم چوہمہ مرید ۽ وتی ذات ۽ حیرات کنگ ۽ حیلاناں چوش کاریت کہ آئی متا
 گ ۽ پہ آوراہین چی آں کہ پر آئی ہستی ۽ Existence دارانت، ندر و کنت، دل
 ۽ گوشت۔

کس ۽ تراشاہ ۽ حال ۽ دنت
 متا گے دیئے تو چے اے؟
 پدا دت پسہ دنت
 چا کر گوں سلاہ وسنجان
 پنج گوں گوانزگ ۽ شاگین ۽
 جان گوں جاگ ۽ نرمین ۽
 ہنکت سرمئی ”حیرات“ انت

دوکیں بانکانی دل ۽ پاپاراس بنت اونودی مثل انت کیے پہ متاگ آروگا ہرچیا ”حیرات“
 کنت کہ پر آئی ”ہستی“ اے دارنت او دوہمی شہ ”نیستی“ ۽ Nothingness یک ہستی ۽
 ودی کنت او ”وتی ۽ کنت وتی حیاں وجدبہانی بہرے جوڑ کنت چیا کہ مرگمیں نتھا پہ زندگیں سیمک
 ۽ نون یک وجودے داریت۔ بلے زندگیں شاہ مرید پہ زندگیں حانی ۽ وجودے ندرایت۔ آوتی
 ذات ۽ پر آئی ذات ۽ ندرنگ ۽ پشت ۽ کچنگ بلے بے سوب بیت او ہر دوک ایوکی ۽ آسان
 سوچنت سیمک ۽ موتکی گال نتھا ۽ زندگ او وتی ایوکی ۽ راگیدی Cosmos ۽ بہرے جوڑ کنگ
 اونتھا ۽ ماں گیدی ۽ ہے رشتہانی تھا گندگ اونیت آرادی گیدی ۽ بہرے جوڑ کنگ زندگ او مردگ ۽
 نیام ۽ سیالی ۽ ودی کنگ ۽ ہنجیں کلاسیکی مثالے انت کہ مارا بلوچی لہز انک ۽ دوہمی ہج جا ہے ۽ نہ
 ریت نتھا ۽ گوں گیدی ۽ اے رنگیں کی سیمک ۽ گوں گیدی ۽ یک کنت ہے کی آئی ایوکی ۽ مارگ
 ۽ سہڑ نیت او انتھا ۽ جند ۽ Self وتی جند ۽ نہ سندوکیں بہرے ۽ پیا ماریت او ہے مارگ آرادگ
 جندے ۽ Self نہ شوہازگ ۽ ہمت ۽ دنت گڈا آہلک ۽ کلین مردیناں وتی عاریتھیں پت و برات
 لیکیت۔ اوگو شیت۔

ماوتی جنج پہ نہمتے بستہ
 موت گیشیت یا سورسین نتھا

نہہ ویا زوہ ابائیل ءے ماہ وروچ انت

ماہ وروچ خدائی نعت۔

اگت قیصرے نامانت

جولائی ہم ہائی ہمیں قیصرے ءے نامانت

روچ واستالانی پیدا کنوک ولجہ خدا انت

ایشاناں نام دیوک بنی آدم انت

بنی آدم انت۔ کہ آدم ءے اوبادگ

ہائی زہگ انت۔ ہائی قوم انت

ہائی ولن ءے برانت۔ ہائی دہل انت

خدایا حکم دات دتی پریشنگاں

سجدہ کن ات آدم اُ

اے زانت شمارائیت

ابلیس گوشت من آدم اُچو اسجدہ کنیں

اے شہ خاک اُاوسن شہ آس اُ

آئی نزانن۔ خاک آس اُتوسیت

آس ہرچی اُسوچیت۔ بلے خاک اُپاشیت

پکائیے کنت۔ محکم یے کنت

آپ آج اُکوشیت او آج آپ اُجوشیت

لہڑنت۔ پاہار کنت۔

برز ابال دنت۔ جڑ بندنت
 ہور گوارکت۔ ترنگل کپنت
 برف رچنت۔ روچش آپ کنت
 دغار آباد بنت۔ دہل کارانت۔
 بنی آدمئے دہل سیرلاپ بیت
 گو شیت من آسئے ولجہ اوں
 زمینئے خداوندوں
 مصرئے خداوندوں
 مصرئے عزیزوں
 راموسئے او بادگوں
 رومئے جولیکس اوں
 جولائی منی ماہ انت
 من جہاںئے قیصروں
 رومئے اگستس اوں
 اگست منی ماہ انت
 روئے زمین منی ماہ و سالانی
 گردشئے چمدارانت۔
 آج پری تھیوس اُ
 شہ یونانی خداوندانی ابدی چلن اُ
 دزات و بزگیس آدم زادگاں دات
 خداونداں آراڈڑیئے

آسے دُڑیے چوئیں سزائے دات؟
 زی یوس اولپیائے کوہسارے
 وتی تحتے سرانشت
 گوں وتی جبردی خداوندان جبروت میث
 او آراز مزایاں بیڑت میث
 کوہ قافے برز ترس مل اُبت میث
 روج کہ در کہک۔ گو تو وکانگیاں
 آئی جانے دراہیں گوشت چونڈات
 ہڈپشت کہتت

(بلوچ گوشت اصل ہڈانت۔ گوشت گامیش اُبا زانت ادھوک پہ پتہ وری

ورگ نہ بیت)

شپ کہ مان شانت
 گوشتاں پدی ہڈ چیر دانت
 پداروج اُکہ وتی برمش شانک دانت
 گو تو وکانگیاں شکلیگیں رم پداچ بوتنت
 می تھیوسے جانے گوژدش چونڈت انت
 شپ کہ ستر پوش انت۔ پدا ہڈے چیر دانت
 تاں سینزدہ پشاں
 ہے کوہ قاف۔
 دیہانی کوہ قاف۔
 ایوکا دیہانی قاف

کہ پری گاراتنت
 کہ دیاں کس پہ پھیل آئیشٹ
 زی یوس خداوندئے حکم ات
 بی بی ذلیحہ اے تر سنا کیس ندارگ دیست
 آئی وتی آسن کارار حکم دات
 کہ پر آئی ورنائیں بیج اکمانے ٹاہنیت
 بھوس لوہیں کمانے
 کہ آئی گوٹڈل کوہتاف ئے ٹلاں
 بندگیس میتھوس ئے زمزیلاں تک بکن تنٹ
 آہائی آسن اآپ بکن انت
 گڈا بیلوس وتی کماں زرت
 خداوند پرومی تھیوس ئے دستانی
 زمزیل و پادانی سائل بورنیتنت
 اے ہے تیرمانی روچانی قصہ ایت
 بلے کس نہ گوشت۔ کہ اے آئی ماہ انت
 کہ آئی آدی ذات ارا
 آس ئے گرمی زمستانی شپاں
 آج ئے روژنائی تہاریں راہاں
 اُمیت ئے برمش لنجیں کورچاہاں
 بنی آدم ذات اُراداتہ
 نہ جولائی آئی انت

اونہ اگست لہی لے انت
 کہ ماہ وروج، وہد و پاس
 دراہ ہائی انت۔۔۔۔۔
 ہرچی پہ ہائی فرمان اُ
 وتی راہ اُ۔ وتی دگ اُجنزان انت
 بید بنی آدم اُ۔ کہ بے عبرتے
 ماہاں وتی لیکیت
 کوہاں وتی زانت
 زراں پروت اوژنا گیت
 آزماناں پہ دت گوانزیت
 ڈغاریں گل زمین اُپروت بچیل کنت
 ماژی آن پروت آزماناں بُر زکنت
 تخت و تاجاں گوں دت قبر ابارت
 زلزلہ کاہنت۔ طوقاں سر جنت۔
 ہارڈ غاراں ملن انت
 آس لداں ماں دارنت
 شہراں سوچنت۔
 زمین جمب ماژیاں ڈیریئنت۔
 بلے کینگ۔ مٹوکی۔ لچی شہ تی دلا۔ نہ کنزنت
 اے نبی آدم!
 تو سکیں بے عبرتے لہٹ

نہ جون تئی انت۔
 نہ جولائی تئی انت،
 اونہ اگست تئی بوتہ
 اونہ ستمبر تئی بیت
 پر تو ستمبر تئی نہہ سکت
 پرانی روج یا زندہ انت
 ابائیل چارانت
 قاتیل بازو بسیارانت
 ہائیل وارونیز گارانت
 قاتیل وازدار واز گارانت
 (بلے) نہہ ویا زندہ ہے سے یارانت
 چارمی آزماناں گارانت
 ابائیل نوں پداتیارانت
 بس آئی حکم تئی انتظارانت
 کہ چون وتی تر ونگلاں بگوارانت
 ابرہہ گر پروتی پیلاں کرتہ بازار
 تہ رب کعبہ کنت وتی لوگا واگذار
 یات کائنت ہما ہور و ہار
 یک وارے پدابنت گار۔
 شوم و شانزده و بدکار۔
 پیش کپنت رب تئی بوجیکئے سوار

ایش انت صور اسرافیل ءے توار

گوشدار وناہاریں خونوار

دہل بدئے، تہلیں کشار

پہر نہ بیت پر تو بہار

کہ تئی پت اکھنگ پہ وناذکوری دار

اولوئیت مہکل ووشیں کشار۔

پہر نہ بوتہ او پھر نہ بیت

تو یکھے سیاہیں اسپتاں ماں ڈگار

او برو دیت پہ تو ششمیں دار

نہہ ویا زدہ نہ انت بے حساب

اگن ونگ تو حق ءے کتاب

نہہ او یا زدہ برابر بیت انت

(20=11+9)

او پست پہ ابجدی کارا بس 2 انت

دوا کہ کہ کنے گول نہہ اہوار

گذا بیت تئی سرگار۔

او جہان ءے نوکیں وازدار

موتک کہ ہالو ؟

لوزانک ۽ پھلیس پتر ۽ شاعر ۽ شہکار گے جت۔ وتی پر بتکلیں گال پہ مڑائے ومنت
 --- بے گوشداروک ۽ دل ۽ بود نہ کت۔۔۔ آئی خیال مردشی ۽ وہ دوازده سال پیسہ ۽
 درنائی دیوان ۽ شت۔۔۔ آئی مارت کہ آروچانی لہڑ نون وتی ساہ کندنی ساہتاں
 سربوت۔۔۔ دیوان ۽ پاگولجہ ۽ گوشداروک ۽ رانوہیت ۔ ولجہ تو وتی خیال ۽ سہرا
 کن۔۔۔ گوشداروک حیران ۽ 'ہبکہ ات۔ چے بگوشت۔۔۔ آئیہا پہ لہرزگی
 درائنت۔۔۔ "ولجہ من اے موتک کہ اُشکت من سدک بوتوں۔۔۔ نون شاعری ہم وتی
 گڈی کندگ ۽ انت"۔۔۔ شاعر برانزگت۔۔۔ تو زند ۽ زمیل ۽ موتک گوشے،
 ہالوئی گال ۽ موتک گوشے۔۔۔ ہا۔۔۔ شاعر پہ گوشداروک ۽ زانت ۽ سرا
 کندگات کہ بزگ موتک او ہالو ۽ فرق ۽ نہ زانت او آتکہ لہزانگی دیوان ۽ براہ
 یوگا۔۔۔ او بزگیں گوشداروک گر یوگات۔۔۔ پہ شاعر ۽ بے زانتی ۽۔۔۔

دیوان ۽ پاگولجہ ۽ گوشت۔۔۔ "گوشداروک ۽ بل ات وتی گپ ۽ کنت۔ شاعر
 دیوان ۽ گذسران وتی لیکہاں درشان بکنت"۔۔۔ شاعر پدازہرگت۔۔۔ "من کسی
 لیکہاں نہ منیں۔۔۔ من وہد ۽ مستریں شاعروں من وت لیکہ ٹائینیں"۔۔۔ بزگیں
 پاگولجہ ملامت بوت۔۔۔ بے چوں کنت۔ لہزانگی دیوان ۽ پاگواجمی شہ سیاسی دیوان ۽
 پاگواجمی ۽ زیات رپک لوہیت۔۔۔ ہے توک ۽ گوشداروک کے ۽ درائنت۔۔۔ ولجہ
 شاعر! پاگولجہ ۽ تنی لیکہانی حمرکت۔ ددھی چچ کسی گپ ۽ نہ کرت۔۔۔ گڈا شاعر
 ترہت۔۔۔

دلجہ من اے گالان پہ زانت موتک گوشیں ہر گالے تو پہ ٹہکارگ بوانے۔ آئی مانا
 اے نہ انت۔ کہ آوشی ۽ زویل بنت۔ من اے گالانی تھا آلہء نہ مارگاؤں۔ کہ آرازند ۽
 لہر گوشت۔۔۔ اے چومرگ ۽ سردیں جون ۽ انت۔ کہ یک وہدے ساہے ماں بوتہ۔
 او جون رنگیں جون ۽ امراہ موتک ۽ ابید چے بوت کنت۔۔۔۔۔ نوں اگن شاعر وناشدت
 پرامی ۽ درکرت نہ کنت من چون کنیں منا و ترا اے وت پرامی ۽ جندم ۽ دور دات نہ
 کنیں۔۔۔۔۔ ہے وت پرامی ۽ واب بروکیں کیف انت۔۔۔ کہ شاعر ۽ دراہیں خیال فہم ۽
 مارگ ۽ راہ ۽ بند کرنگ انت۔۔۔۔۔ آرا پریانی دنیا ۽ برگے۔ آوترا اے دنیا ئی مردے نہ
 لیکت۔۔۔۔۔ ہرچی گوشت۔ آئی مانا نیست۔ اگن است انت۔۔۔۔۔ پہ وں تہیں، وں
 وہدیں وں دلہیں، سیریں سیٹھاں کہ دوہمی ۽ پوریات ۽ ورت۔ دوہمی ۽ ہون ۽ چوزراگ
 ۽ چونست۔ او پزور بنت۔ او چو شاعر ۽ پریانی دنیا ۽ تندت۔ بلے آنہ ہالنی پریانی دنیا ۽
 انت۔ بزگیں شاعر ۽ شاعری ۽ مرگ اگن اوداں بال بکنت۔۔۔۔۔ تو بانزل ۽ پخت۔ من
 ایتراموتک گوشیں کہ اے منی زند ۽ نفی ۽ کنت۔ منا کشیت۔ بوتارا زندگ کنت۔۔۔۔۔ من
 گوشیں ہر کجام فن کہ منی نک ۽ زند ۽ درانگازی نہ انت۔۔۔۔۔ او شہ منی نک ۽ شاعر ۽ دپ ۽
 ۔۔۔۔۔ آموکتے پمن۔۔۔۔۔ پہ مزن لاپیں بوتار ۽ ہالوئے بوت کنت بہ بیت۔۔۔۔۔ شاموت
 بکش ات من ایتراموتک لیگ ۽ ردوں۔۔۔۔۔؟

نون شاعر ۽ دپ ۽ کجام پا گولجہ داشت کنت۔ آچو دیگ ۽ لہرات۔ دلجہ من انچو کہ
 پیرا گوشگ ات۔ پدا ہم گوشیں من چچ کس ۽ لیکہاں نہ منیں او شاعری پہ چچ طبقہ ۽ نہ
 انت۔ پہ چچ نک ۽ نہ انت۔ پہ چچ وہدانہ انت۔ شاعری ابدمان انت۔ دائم انت۔ پہ
 ہر وہدانہ۔ پہ ہر کس ۽ انت۔ کہ آرا سر پد بہ بیت۔ اگن سر پد نہ بیت مہ بیت۔ چیا کہ
 شاعری و ترا چچ مقصد ۽ تابع دارکرت نہ کنت۔۔۔۔۔ شاعری او آرٹ پہ چچ لیکہ ۽ دیمبری ۽
 وسیلہ نئے نہ انت۔۔۔۔۔ بزگیں دیوان ۽ دراہین مردم حیران وہبکہ اتنت۔ کہ اے چونیں

کارایت کہ شاعری پہ بچ مقصد نہ انت او گدا۔ اے دراہیں دیوان ء ٹاہنگ، لوٹا ٹینگ
 او شاعر ء پہ بچکند وادا کاری شیرانی وانگ۔ اے دراہ چے انت۔۔۔۔؟

یکے ء شہ دیوان ء شاکار گے جت وگوشت ”ناولجہ چونہ انت۔ شاعری ء ہر وہداں
 مقصدے بوت۔۔۔ او آ مقصد انگت است انت۔۔۔ آ آش انت۔ کہ شاعر و ترا تاں
 دیوانے ء سربکت۔۔۔ گو سگیں وہداں بادشاہانی دیوان ات۔۔۔ مروچاں سردارانی
 دیوان انت۔۔۔ سیٹھانی دیوان انت۔۔۔ او ہر کس ء را کہ اے ہم نہ رسنت۔ مئے
 وڑیں بزگیں مردمانی دیوان انت۔۔۔ او دوہی شاعر ء مقصد اے ہم است انت۔ کہ آرا
 داد بہ ریت۔ ثری بادشاہ ء خلعت بہ بیت، سردار ء بجی یا سیٹھ ء شراب۔۔۔۔ او مئے
 بزگانی مستریں داد وپی ”واہ واہ“ انت۔ اگن مالشی ء دیگا ہم کنجوسی بکناں، گداپہ شاعر ء
 او پے جندا ہر دوکاں شر نہ انت۔۔۔۔“

دیوان ء پا گولجہ ء فیصلہ دات وگوشت ”بایدتہ ہمیش انت۔ کہ دراہیں شاعر ایران ء
 بروانت۔ کہ اوداں ایرانی بادشاہت ء دو ہزار پنج صدی سال ء شادہ انت۔ او شاعران
 ء داد ء رسگ ء مزنیں موہے رست کنت۔۔۔۔ اگن باڑوئے نیست اوشت نہ کن
 انت۔ گدا سرکاری مشاعرہاں برونت کہ اودان زرریت و سرکاری ملازم چو باڑوئی
 بچکاں۔۔۔۔ بے مڑاہ ء واہ واہ کن انت۔۔۔۔ دگہہ بران شیر ولہز انکی دیوانان پہ شرگداری
 او شرگندی ء دارگ مہ بنت۔ چیا کہ لہز انک ہر صورت ء لہتیں لیکہانی پابند انت۔“

(اکتوبر 71ء)

کوہاں کیے لٹینت کنت

کہنیں دپتران پٹگا اوں - پہ کو اہے ۽ گندگ ۽ - کہ وتی لہتیں - کہنیں کا گد گندیں
 - اے کا گدانی اولی دوکین تاک گارانت - من نون نہ زانین کہ آوہاں من چے گوش گ
 لوہیتہ - البتہ سکی تاک شہ نیولہین ۽ تو لے ۽ بنگج بیت - "ایشیائی اگن اوشتا تہ نندگ لوہیتہ ،
 اگن نشہ ، چک بوگ - چک انت تہ و اب روگ او اب انت تہ مرگ لوہیتہ"؟؟
 اے قول من وت نہ و انتہ - بلے استادے ۽ کہ مارا میان استمانی سیاست ۽
 و ہیت - ہائی گوشت گوں نون ہے کہنیں کا گدان ۽ من نوک کتہ - کہ ایشیائی نون زندگ
 انت حالہمنی چونہ انت - کہ آواجہ ۽ گوشتہ - ایشیائے بازیں تو ماں جاہ جنگ ہما قوم ۽ شہ
 کلاں ، زیات جاہ جتہ - کہ آئی بارو ۽ نیولہین ۽ گوشت - کہ ایشراہل کہ و اب انت - اگن
 ایسی جاہ جت تہ گیدی ۽ جاہ سرینیت - اوکلیس جہان پشوماں بیت - دنیا پشوماں انت کہ نہ
 انت - بلے نا کو سام پریشان انت -

کئے کئے راو اب ۽ کلیت - کئے کئے ۽ جاہ سرینیت - بلے نا کو بشام و اب انت -
 سال ۽ و اب ۽ نہ انت ، قرنائی و اب ۽ انت چیا کہ آئی شاعر ولوزانت - کیفان نوشدت
 ردان شموشیت -

مے لوزانت ۽ دراہین جہد دردانی شموشگ ۽ جہد انت - دردان درمان کنگ
 ۽ جہد نہ انت ، چیا کہ "خولجہ سرائی" ۽ درد شموشگ بیت اوبس ، دارو کنگ نہ بیت -
 نون توئے و اجہ ۽ - زہرگ چہ طور جاہ جنت - تو چیا گلگ دارے کہ مالوزانک
 شموشتہ - مادر دک شموشتہ - کیف وقدحانی سلارا شفاریں مہرانی ساچانیں سنئی ۽ ، ما آبلہ
 پادی کہ یلہ داتہ - گڈ ۽ خیالانی آپسی چون کیت - - -

اے مدت سک دراج انت۔ سالانی مزدوج نے چادر نوں سک بزبوتہ۔ تان کد
 یات دارگ بیت۔ اوما تاں کد، یاتانی ادیرہ نے باہوٹ ہاں۔ ادیرہ ۽ کنڈیس لاش نے ہڈ
 سڑینگ انت۔ من سیمک نے اوں کہ یاتانی، ادیرہ ۽ نتھائے جون ۽ حوں مان بکنیں۔ او
 یاتانی نیلیں، پچیں آزمان ۽ سمبرینیں۔

یات چوشینگ ۽ انت۔ کہ شہ ریک ۽ جوڑ بیت۔ پرشیت نکت نکت بیت۔ پدا
 جوڑینگ ۽ سک گراں بیت بلے پہ یاتانی برجاہ دارگ ۽ رشتہائی جوڑینگ المی انت۔
 اے رشتہ۔ ریک ۽ پدا یک جا کننت۔ اوشینگ ۽ جوڑ کنت۔ ریک شینگ بوت کنت۔
 بلے پروشنگ ایں شینگ پدا شینگ نہ بیت۔ دانکہ پدا ریک نہ بوتہ او پہ ریک بوگ ۽
 قرانی، سارتی وگرمی درکارانت۔ او اے سارتی وگرمی نے رشتہ ۽ ایوک ۽ ہما شے ودی
 کرت کنت کہ آراودی کاری گوشت۔ لوزانگی ودی کاری۔ تو گوشے ہما ودی کاری نے
 لوزانگی جہداں پدا گون بہ بان۔ بلے ودی کاری پہ رٹن، اورٹن نے زمین ۽ گوشے
 قبرے ہسی کلران کہتہ۔ او کلریں زمین ۽ کشار ستر بہ رودیت گرنہ کنت۔ اگن گر کنت۔
 چوشنز ۽ شنز شنز انت۔ ہر چون بہ رودیت درچکے نہ بیت۔

او توشہ من درچک، ساگی وبری درچک لوٹے او درچک، وش زیدین زمین شکلیں
 آپ، باغ باگچہ، جنتی شے انت۔ او ہے جنتی شے آنی واہگ ۽ بنی آدم ۽ راجندی کرت
 ما پہ باہ دانگیں جنت ۽ زران۔ او وتی زند ۽ جہنم کناں، بلے جہندی ۽ وتی گل زمین ۽
 راجنت کتہ۔ دوست گوشت و لہجہ خدائے وتی قول پورہ کتہ۔ من گوشین بنی آدم۔ وتی آدمی
 ذات نے پیلویں درنگازی کتہ۔ رشتہ وسیالیانی راستیں ودی کاری کتہ۔ شہد و شیرے تا چنیہ
 ۔ اے آئی وتی ٹا ہنکتیں بہشت انت۔ خدائی بہشت، نہ انت کہ آرا گندیم نے دانگ شہ
 مرادان بے مراد کنت، شہد شکلیں جو آنی تچوکیں آپان ز بہر کنت۔

سوریہ! شہد و شکلیں آپانی زمین ات۔ من وتو، ماوشادراہ درکن انگ بوتان تو کجائے

من کجاوں، ایسی پسہ ء تو دات کنے اونا من اے پسہ ء شوہاز ء دراہ سرگردان آن، بلے
سرگردائے آسرچہ انت؟ اوچہ بوت کنت؟ منزل ء ہما سر بیت کہ وتی منزل ء بہ زانت۔
سرگردان والا ہوش بچ بر وتی منزل ء نہ گندیت۔ الا ہوشی جی ءے در مان نہ انت۔

درمان ہمیش انت۔ کہ من وتو دکہ آدگارے اڈ بکناں، اڈ کنگ، لوڑنگ، پداٹا ہنگ،
اے جہان ءے دستور انت مروچی من، باندا تو پوٹی دکہ یکے سمل ءے دشیں کندگ نہ منی
اور تی دل ءے در مان انت۔ اونہ چا کرے موتک ہفت صد برنگیں ورناناہانی بدل ءے کاریت
گڈ ءے موتک ءے بدل ہالو پرچا مکناں۔ کہ بیر ءے بیر نہ پیلو شیت۔ کپنت بیر و سر پنت دنبال
اوبزیت سرگیں بولان۔

سرگیں بولان۔ کجام قد حیں یا بے واین چمانی سرگ انت۔ کجام بیر پیلو شیں
ساہتانی اشکر انت۔ او کجام بیر گیریں پرگانی و درانت اے جست ءے جواب ءے شہ دو صد
سالی آہو ءے دو دنتانی ءے بلوٹ، کہ نون ساہ کندن ءے انت۔ او اے ساہ کندن سگارانی
ساچان ءے ہما نو دشنزیں ساہگ انت کہ چو حانی ءے مہر ءے شیر رنگیں سری ءے پھک انت۔
کہ آرادور اوز مانگ ءے لیگاریں دست ءے نہ بچ بر پونگ کتہ اونہ کت ءے کنت۔ چو
بالاچ ءے بالیکیں آج ءے مدامی روک انت۔ کہ آرادورے قہریں گوات کشت نہ کنت۔

بلے ما کہ بیوارث آن۔ چورہ آن چورہ ءے سرادست ءے موہگ ثواب انت۔ (بلے پہ
مور مائی نا) پہ ثواب وہ خیر اتان زندگ ال کسی سنگ ءے لیٹیت نہ کن ال۔ ہے سنگ ءے
چیراوتی دست وتی قلم، وتی رژن، وتی ہرچی دانگ ان، جی مے وتی نہ انت ہرچی ہائی
انت کہ غلاماں میں شہ ازل تاں ابد۔

تیغاں چرتگاں ہندی آں

”دست تہہ سنگ آمدہ بیان وفا“ انت

کہ دہن زیر آب آمدہ بیان وفاداری

کے اولی ٹوک ء نہ نیت او کسے دوہمی جر ء نہ زوریت۔ اولی ٹوک مئے مزین
شاعرے ء گالے ء گپ ء جنت او دوہمی وفاداری ء زنگ ء جنت کہ وفا شہ دوست ء او
وفاداری شہ غلام ء وقابروبری ء لیکھے انت او وفاداری نابروبری ء ڈکے انت۔ وقابنی آدم
ء وت ماں وتی سیالی ءے ایت او وفاداری ساہ دار ء پے ساہ پالینگ ء گزرے انت کہ اے
گزر ء ساہ پالینوک پیلہ کنت۔ پے وتی واجھی ء جان دریں درانگازی ء۔ یکے ساہ کشیت
، یکے ساہ ء دنت کہ یکے پوگل انت او دوہمی آپ انت۔ پوگل جر باز کنگ لوہیت بے
دپ ءے چیر آپ انت۔ آپ زندانت او حمر ساہ انت نہ زند یلہ دیگ بیت او نہ ساہ
کشگ الگ بیت۔

مروچی ایں لوزانت ، ہے توروں رہن انت کئے آرا بہ موکیت آزند لوہیت۔ ساہ
کشگ ء دی باڑا انت۔ بے زانت کہ آئی قلم آئی دست سنگ ء چیرا انت او آئی دپ
آپ ء چیرا انت گڑا زند ء راہاں چوں درانگاز بکنت۔ نہ گرانی ء سبزیں کہیر سیاہ تاک
بیت او نہ سٹ پے بروزنک ء کیت وریت زنگانی ساہت لحمیں دردانی گرانیں پاسے کہ آرا
ہماکس مارت کنت۔ کہ اے ساہت آئی سرا گوستہ، بے ہر سٹ دستاں چست کنت او
شہ وتی رب ء زنگ و بر لوہیت۔ شہ لوٹگ ء کئے کئے را داشت کنت۔ بے کئے انت کہ
کسے ء لوٹا پیلہ بکنت۔

ٹوک پیلھی اونا پیلھی ۽ نہ انت، حمر منگ اونه منگ ایک انت چوش کہ رندانی مرا گاہ
 و منکیر ات او میریں بلوچاں دل کنگ ات، میریں ہیوتان گوشک ات کہ ہر کسی ڈاچی
 گوں آئی بگ ۽ گوں کپیت۔ مولا کندگ ۽ آدیما چہیت اے تہ قسمت ۽ ٹوکے انت کہ
 کسے شہ مولا کندگ ۽ راہ ۽ اتک وکے بولان ۽ تنگ ۽ دگ ۽۔۔۔ او اے دی قسمت ۽
 حمرے انت کہ چاکر ۽ لیٹرہ گوں میر ہیوتان ۽ بگ ۽ گوں کپیت، ہما چاکر کہ گوشت کہ
 مشکلیں کارانی آسان کنوک انت اے مشکلیں کار آئی چوش آسان کت کہ گوشتے کہ ما اے
 رتلیں چندی لیٹر و دادان دانگ آں۔۔۔۔۔ بلے ما ایں کہ ہے سخی ڈاتاریں مشکلیں کارانی
 کنوکیں، قوی ایں سردار ۽ را ڈوباریں۔ کہ ڈومبانی دادان بچ کپتلیں حانی ۽ وتی لوگ
 بانک کت۔ او شے مرید ۽ شہ بلوچی راج وغیرت و لچ ۽ درکنیں و ہدیکہ منامیں کہ ہمیں
 درد آتلیں بلوچ شیر ۽ تاجک تریں وتی دستار ۽ ڈومبان ۽ ذنت ما شاعری و دی کاری ۽
 لیکتلیں حمر اں، نارنجی راست زانیں او پدا گوشین کہ چاکر ۽ حانی وتی کنگ ۽ پہ اے قول
 گیری ۽ سجویں سازش ٹہنت۔ او وتی مول ۽ مول کنگ ۽ رند وتی قول ۽ پہلہ نہ کت او
 بیورغ کہ چاکر ۽ مرشد شاہ کئی ۽ را پہ میر باہر خان و آئی بچ ۽ ناحق گوٹلاں دیگ ۽ عوض
 ۽ گوشت تہ چاکر بیورغ ۽ ”لیٹروی چہراں“ نہ بست اور رندانی لوگ لوگ ۽ نہ چہینت۔

ہے بیورغ ۽ ما بلوچستان ۽ شیر گوشوں او آئی شیری داستان ۽ انچیں پیے ۽ بیان کنوں
 کہ رندانی قوی ایں سردار و بلوچ لسانی رکینوگ ۽ گہاری ربالہانی بروک پیشداریں۔ بلے
 مروچی ایں بلوچ لوزانت بچ گوشت نہ کت کہ آرہن انت، زند ۽ شوہاز ۽ پہ ہاسکاری
 زرتہ یا کہ ساہ کندن ۽ سہکاری ۽ ماں تریتہ۔ بلے راستیں ٹوک ہمیش انت کہ مانہ وتی
 توارخ ۽ ولجہ ایں او نہ وتی شاعری ۽ ڈاہی ایں۔ توارخ لالہ ہتو رام ۽ منتاں انت او
 شاعری ڈومبانی منت وارانٹ، گڑا پرچا، چاکر ۽ گہار گواہرام ۽ جنک او ڈومنی، جنتی آں
 بروبرمہ لیکیں ما کہ شموشتہ، کہ ننگریں بیورغ ۽ چہ گوشتہ۔

جنتی رو مال انت امیرانی

ڈوہنی ڈگریں قدح ء شیر انت

بلے وائے شیخ صد سالانی دراجیس پند کہ زہمانی زبریں زہاں ، برات کوشی ماں
آورت، ڈیہہ بہ بادرات انت، استمان گارکت تمنی کینگ و حسدانی تنک چینی، ولیمہ
وغلامی کورچی ء مئے ہرچی مژارووکور دیم کت، مئے تاریخ مئے روایت، مئے شدوشان
مئے عزت، وغیرت، شہ مازت، مارا ہنچو کورچم و کوررژن کرت کہ ما درفشوکیں روج ء
چارگ ء بازانہ ایں ماوتی تاریخ، دودر بیدگ، لیکہ و مزن شانی وتی شاعری و روایت ء
وت مانانگ ء حق دی دوہمی آئی دست ء داتہ او و تراشہ ہرچی ء کیشیتہ۔ مئے رژن،
مئے زانت او مئے بلوچی ء نیام ء برزیں بیگاہی دیوال ء بزیں ساہگ ماں شانناں انت
رولہ روبرکت ایک انت رولہ بلگ ء نہ انت۔ پھر بوگ ء انت پھرائی سیاہی انت زنگانی نہ
انت۔ ساہتاں کئے داشت کنت بے و سیں بے زکتیں او بے زکتیں لوزانت ء وں ء نہ
انت۔ اے راسی، چاکردی مارات، بلے ہما و ہداں کہ ہرچی اے بہ بادانگ ات۔
اے مارگ چون یونان ء کسمانگی ہیرو ء مارگ ء انت کہ آئی قسمت ء ہمیش انت آرا
داشت کس نہ کنت۔ مارت کنتے او مارگ ء درانگازی ء چوش کنت۔

سیوی گھوڑوی گرداں بات

شوئیں گوہر ء ہرجاں بات

گوہرام شہ دوجاہاں بے جاہ بات

نہ گور باتے نے گنداوہ

شہ ہفت صد برتگیں ورنہاں

کہ پاگ اش پہ کبھی بست انت

بورش بے لگام ء تا تک انت

آہاں پہ نشاں یکے نیست

تیغ آں چہنگ انت ہندی آں

بلے مروچی لوزانت ء و تی ہرچی کہ رہن کتہ آمارگ ء شہ کجا بیاریت اوسا ہتاں پہ
کئے بہ واریت۔ نہمفت صدیں برنگلیں درنا ء بیرانی اونہ محشریں سیوی ء تاراجی آئی
مارگ ء جاہ سرینیت اونہ چاکری موتک آرا ارسیک کنت پدادی ٹوک منگ اونہ نگ
ایگ انت۔

جولائی ۷۲ اوس

ٹپی سیں گور بام

چو گروکا تابداریں ومارارلس گروکین، اولگا آسپی کہ لینن گراڈے ڈسکو ہالا بہار گاہی
 ماہکا ناگوں وتی ڈوڈاریں شمشاد قدیں بالادا اوسیمین بدنے باہراں رقص کنا ناوتی
 نوک باہندیں مرمری جاڑی گناہ کہ زیمیلی دردانی وش تواریں شلنکاں پدر کرتنت تو
 نگہبان نے نگاہاں عرشی پری نے جاہی جلیشک پہ وتی گناہ گاریں چماں چم نے وت
 دیست۔ اوچو عومر پرائی گنوک بوت۔ پدا سویت یونین کہ پرشت ڈبہر بہر بوت۔ نیادی
 نے بازاراں کہ ہر جاہ و ہر کجاوتی ”خیمہ جت“ و بہار گاہ سمبرینت انت۔ تہ ہے اولگا،
 عاشقی نے سچکانیں خیالانی اوتاکیں ماہ پری بازار و نیادی نے پترانی بدگواپیں مگر دی مان
 شولان پہ نگہبانا شہ گر میں سیمین بدنا چو کتابی رنگیں سردیں جو نے جوڑ بوت حفیظ جان ء
 ”گڈی واس“ راجی، مالی، اخلاقی، اوہر و محبتانی تاراجی نے انجھیں جوانیں قصبے انت کہ
 آرائے ورتائیں آزمانگراگوں دل نے درداں پہ درد مندیں و لاں آؤرتگ۔ کہ آئی
 نفسیاتی اندوہ وانوکارا ”ٹھنڈا گوشت“ او ”لاسٹ ٹینگو ان پیرس“ Last tango in
 paris نے ترانگا کنجھیت۔

گوشت کہ لوزانکی قصہانی تہاراج نے اندر ابنی آدمی سیالانی نکش ہا پیما دارگ
 بوت کنت کہ آہستیں جہانا بوت کنت بزاں اگن چدوسرنہ بوتہ۔ رندا ہم بوت کنت۔
 سیاہ ڈکال دوسیاہیں ڈکالانی ہنجھیں ترپوک و درظاہریں آدینک یے انت کہ آراجی زندے
 نوک کیسگیں زردارانی و بوتارانی او ڈکال جتیں مالدارانی بلے راجی دودانی رکینوکانی عکساں
 پہ راست و حقی پیش داریت۔

ماداریں پیردادوتی داداں چونخی ڈاتارا پہ دوست وعازیزاں چوز رزوالا حیرات
 کنت۔ ”سجراں“ مالدارو مغیم کنت۔ اووتی جندے چو ”بلاہ نوش“ پست گام دارجیس ادیر
 ہا قبر بیت و دراہیں لوج لنگڑاں لاپ لنگڑی دنت۔ اے قصہ ئے وانگ اُرنڈ مناگوں و ت
 بوتلیں ہے ڈولیس واقعہ یے گیر کیت۔ من ہم پہ وتی دوستے اُیک شے نانے کرنگ ات
 کہ آنوک نوک ایم این اے بوتگ ات، دراہیں مہمان و مدآہنت، بلے مزنیں مہمان کہ
 آئی شرپ اُے دعوت ات نیاہت۔ پدایک روچے منی دفتر اپہ وتی کاریا آہت۔ من
 گوشت یار تو اشہی وتی جندے شرپ ادا نکلیں دعوت اُنیاتے۔ گوشت یے من دلا برنگ
 ات۔ من ہم وتی دلا گوشت کہ شہ منی نانا آرا شر تریں نانا رستہ اگن چوش دلا بروکیں
 مردے بوتہ۔ وتی کارے ہم دلا برنگ ات۔ حفیظ جان ئے ”حقیقت نگاری“ آئی
 قصہانی حسن انت۔ ہے پیا سکلکیں ڈوبرے پاہار ہرواند ہیں بے روز گاریں ورنائے
 جین ئے آس انت کہ ہر رنگ اُبلت۔ بلے پہ وت چ ہر را ہے کہ نہ گندیت گڈا ہا
 کار ادا ستا گپت کہ نہ آئی دل یے لوٹیت نہ آئی تعلیم اجازت و ت اونہ تبلیغ ئے رُمائیت۔
 کمالان ئے جند اہر چینکہ کمالا بر سیت، بلے آئی جہد و محنت کے دستاں تاں کمال رسک نہ
 کنت۔ آہم ہکے بیت کہ ”روچکی“ پر آئی نہ انت۔ یہ دولت مندیں شپ چراں انت

”سیاہ گوات“ چونا ہا حرے انت، بلے شہ اسپاں تیز انت، حر تا چین عید و ڈگردال
 چو عسکری ڈگردال اُگوں پیت و تلاہ و گرنی بلہاں سمبہیت۔ بلے دوستارا اُنعید و ئے
 جنک آسکلک پہ وتی بچک سزل دوست نہ بیت کہ حر تا جی میہانی پیشگ انت۔ عید و ہر
 و حد اں وتی دلیگ اُکنت جوانیں فلبارے بلے قومی ٹیم ایلہ دنت کہ آگوں بے واکین
 سفارشی لیبیاں یکجاہ گوازی نہ کنت۔ چوشکہ سکندر اعظم یونانی اولپک گوازیں بہر نہ زرت
 کہ اودے گوازی کنوک دراہ بادشاہ نہ انت۔ عید و سیٹھ ئے جنک اُنہ گپت کہ نہ آگو
 شت و برنج وارت نہ لیاری ایلہ دات و اٹلی ء شت کنت۔ بلے ہے عید و سیاہ گوات

اُچوں پہ سیاہ سریگ اُندر کنت۔ اے قصہ کے اصل تھیم انت۔ پریشی آرگا آزماگر اقصہ ما
چہ طور سہراکتہ۔ آزندو آزما تک دو بینانی وش رنگی و بدرنگی اُچوں ماں لگی بیت او چو بند
یک اُماں کشیت۔

”شیر کنیس اندوہ“ نے ہیر و اکبر ماہ نورے دز گہارے شگاں شہ کراچی یونیورسٹی اُتا
چیت و کولو اہادیم دنت او دوہی برا ماہ نورے ماہ گوئیں اتار کانی یات دانگ جاہا کارنت،
بلے آئی جندیئے بیتال اکبر ادرائ ڈیہہ کنت۔ جاپان اُدولت کلثیت، بلے نوں آئی وتی
جندے نام انت کہ ایشر اباز شریں از می دا بے زانت او باز ایشر ازمے نزدوری لیکیت۔
ہے پیا ”کنگ ءِ وشبوہ“ کے کچول کہ کراچی کے سینٹانی امبارانی چوکیداری اُواب
کیت۔ تہ ورنائیں وازدار نوکراں کلثیت۔ او کچول کچ اُواتر کنت۔ ناکوز ہک گورائی ہائی
کنت کہ میراث خورگوں وتی خویشا کنت۔ ولبہ میر موسیٰ شہ کچول کے قارونیں ہکاں
پیریں، نزدوریں و بے واکیں کچول کے بہرا گیت اوچہ طور را آرا جتا ہیں ڈغاراں چوں
بہر انجاں کنت او آدو برچوں زنت۔ اوپہ مڑاہ گوں سیال دوارتاں یک بیت۔ اے قصہ
ہماں ناہیلی کے او پھیلی کے نیاجیا کلثیت۔

”ٹی ایس گور بام“ ہنچو کہ من یک برے پیرا گوشگ ات، ہر دل اُٹی کنت
۔ افغانستان کے ماتیں گل زمین کہ شہ وتی چک چینی کے درداں ناریت۔ وت چو یاسین
کے مات کے دلا گپڑ گپڑ کنت۔ ہفت لکھ برنگلیں ورنہاں کہ تو پنگ و بمبانی آسگواریں ناہار
ایر برتنت۔ ماراندانی ہفت صدیں دنیا یانی ترانگا جیت۔ بلے آزما تک کے دُریں
گوہروت موتکی و پرسیک انت کہ جور جوائیں ہفت لکھ برنگلیں ورنہا وطن دوستی فرض کے راہا
شہید بوتنت۔ سولیں پسگ یاسین انت کہ دردانی ساہگاڑ ستہ۔ اوچ نہ ہلوکیں مرکانی
کاروان کے پادانی حاکشانی کے بدل ہون کے حاکشانی دستگ گون ونگڑی کے ناہارانی
برپا کرتگیں بربادی دیست۔ جوائیں سرانی پہ شک و سرنگلیں نگنے کے دژ یادست گڈگ

ملائی انصاف ہم دیت، بلے انگت مات و بچاوتی ساہ گوں ہے پئی میں ماتیں زمینا
 دوہنگ ات کہ گوراہاں شہیدانی ادیرہ یلہ دیگ نہ بوتنت بلے ملا عبدالغنی کہ وتی ملائی فیصلہ
 دات۔ او شہیدانی قبرانا کہ وتی منائے چیدگ لیکت۔ گڑا پہ یاسین او آئی ماتا چے منت کہ
 آرا پہ وت ”جاہے ماندن“ بکھتیں۔ اے قصہ آزما نگرے شر تریں قصہاں یکے انت۔ کہ
 آئی ایٹرا افغانستان کے جنگانی پڑے ”کیوس“ اہنچو پہ آزما نگری نکش کتہ کہ زندمانی کے زار
 ہانی راتیں، زندگیں، تازگیں و تاجگیں خون رجیں دردانی نکش کے نوک بڑے تگیں راڑے
 دراکت۔ کہ آرا آزما نگر انسانی دور و دردانی نوک سریں رشتہ دیالانی اوتا کاں ہنچو گو پتہ۔

کہ ازم کاری کے دراہین و ش رنگی کے گون انت او دروشم کے زندے جند میگ انت۔
 ”ابا! من تئی ونا کوئے حبر اشکت انت، یل کن ات، اگن ڈاکڑا منی دست گڈات
 ، من آوہداں بے سائبیں، بگوشت کے منی آستونکا قینچی مہ کفت۔ کہ پدا منا پہ گورا کن گاد کہ
 جاگ نیست۔“

نازی کے ماں ڈکال، لنگڑی، نادراہی کے دراہیں ناہارانی نہر دوکیں سکی آئی تہا، پہ
 زند و ستر پوشیا ہدوک و بے وی کے ساہ کندنی واہگ بزیگیں پس کے دلاچوں گو ست۔
 اوفس گیریں ساہ کندن پرانی چون مہربان بوت۔ ڈکال جتیں ارمانانی قصہ مہروانین ساہ
 کندن کے لیکہ انت۔ کہ آزما نگر پہ راستی ووش رنگی مئے زندمانی کے راستانی لیک داتگ
 انت۔ او ہے رزگا گلو تگیں شیر گرم ”لوچ و لنگڑی کے دگہ ہمیں داستا نے انت، کہ وزیر دینی
 کے سوچو کیں ریک سراں دیم دات او آئی سوچو کیں زہیراں کہول کے دیم داتگیں کلھی
 کیسیٹ چوں تریہنت او آرا پدا پہ سوچو کیں زہیراں کہول کے دیم داتگیں کلھی کیسیٹ
 چوں تریہنت او آرا پدا پہ کہن جنیا و درملکیا پرینت۔ او ہے پیاشپ کے گڈی پاسا
 ہیر گیری کے جوزہا۔ کسانیں کو دک کے پتی مہر چون بدل کت۔ اے انسان دوستی کے
 مہربانیں دکہ بل بے آزما نک نویں آپہ جوانی نکش کتہ۔

دوزخ کے سرگوش "ڈہل جنیں جلاب ئے اجمل ایم اے پاس کنت۔ بے قسمت
 بچو سرنا یگا تیج نہ بیت۔ آشہ کہن آپہ تا سے آپ ارضانت کہ انا گت گوں وتی ہم سبق اس
 تنسکسین شبانہ ہاوپ کپیت۔ نہ تاں نہ تنسوا نہ شاہ آئی ہوشامیں تناں ترابیت۔ آیتو گیس
 کہن کے گوں دیات اوتر واجہ کنت کہ سوب مندان کس لگور نہ لیکیت اوزور اکا کس گناہ
 گار نہ زانت۔

جوان مرگیں فلاسفر کے قبر کے شک بے شک چو آئی فلاسفیا کسان سالیا بیرانی کے
 زہر لہسیت۔ کہ مہرانی کودکی تاں ورنایا روت، بے پیراں سری کے مڑا ہاں رسگا سرد
 ستانی بدوا ہی کے گواچی بیت۔ واہے شک کوئیں مرد کے پیا بیت کہ شک بازا ر کنت،
 بے سرائے پٹ نیست، یکے شکے (سر رندے) کار بست نہ کنت کہ گوشگ اش:
 ہر کس کہ سر بہ تراشد قلندری نمی داند

"آسکلک" نو یوک کے ورنائی ویونیورٹی کے زمانگ کے عاشقی وعاشق تہی کے
 ہادا استان انت کہ آرائینن گراداسرا گوتہ۔ آسکلک کہ پرائی پاری دانیں پروفیسریں
 بلک اغزال کے پہما انت۔ پہ ورنائین آزمائگر اچو آسکلک اتر اس کنت براز گپت۔
 بازان سوچیت، مہر پے انگرانی سراپچیت، بے کس نہ پشیت۔ کہ ورنایے وتی لہزانت،
 وتی مہرانت۔ وتی تہے انت کہ وتی پیا بلیت بے پھر نہ بیت۔ اے قصہ داستانی کے پیا
 آرگ بوئگ، افسانہ کے رنگ ووروشم داریت۔ بے بازیں کردار وکساں کسانیں پلاٹ
 ایشر اشہ شارٹ اسٹوری کے ردا رکشت او ناولٹ کے کہولا برانت۔ بے، اے راستی
 جواہنا سہرا انت کہ مہرا گوں دراں ڈیہاں اوہاوانی جند کے ڈیہہ ہامہر نہ مانیت،
 زہیرو کے پشت کپیت اوہے زہیروک حفیظ جان جوان جنگ۔

"دو گنوک" کے رنگانی شہرے رنگ اکے بہ جنت۔ استمان شاعر گوشگ ات
 "بولان ہار کنت، کلاں ساز کنت" بے اے رندی کہ آئی ہار کنت کل آن کے گار کنت۔

دو گنوک مننت - گوں پستکپٹکس بازیں ساراں - ساراں رنگانی رنگ جت وزنگانی درد مار
ت او گنوکاں رنگانی ندرگ کرت وچکندات انت کہ آیان ءے نون پہ چج رنگ ابد نیا
ہت او چج رنگ آہان دوست نہ بوت - بیدا سہتیں رنگ ءے پلپیں بچکندا - راستش گوشہ،
کہ اسپتیں برمش درین ءے ہفت رنگی یے دنت ، بلے چم یے بہ بیت پہ گندگا - او ہے
گندوکیں دوئیں چماں مہلوک گنوک گوشیت -

”یہودی ءے جنگ“ دی گنوک یے، کہ پاکستان فلسطین اشہ او گوں پاکستانی ورنامہر
کت کہ آیہودی یے، آرایا ہوا ہنچو دوست انت کہ آئی گوش ہر توار پرائی منا اُیر و شلم
ویہود ءے زیمیل وزہیری و ش توار ی دینت - بلے ہر کس کہ اسرائیل ءے رنگا بہ جنت،
آکس آئی مہر ءے رنگانی ہمراہ نہ بیت بلکہ آبے مہری ءے سٹی آنی آماج بیت -

”پروشکس بالاڈ“ ءے بولان زانت کہ گسد گواریں کہربا ءے قولیکین دردانگی ماڑی کہ
آوان کسانی کڈکی لیباں دتک وواجک ءے عاروسی بادگیراں بستک ات - آرا جاڑو ءے
رہٹکس مور مانثیانی تیشکاں ڈیٹنگ ات، بلے آوتی دلا دشتاری تولانی او مہرانی دروتانی
ہرچ بل یے دیشک ات - آئی سردار ہین زشتیاں چنڈیت ، بلے گسد کہ گوں برات
وگودک آبے مہر و بے میارا و اتر کرت - بولان وتی سگریٹ ءے بنڈک ہنچو چنگل دات کہ
گوشے الئی دراہین بنامی و بہتان چوتمبا کاسہت دوتا بال دانت و بید دل ءے جنگ
آکید ءے بلک اُرہادگ بوت - دود، میار، زشت و نام دپی دراہ گوشے پروشکس بانڈم
انت کہ مہر ءے بادگیرے پروشکس بالاڈ ءے دیم اش داشت نہ کرت - او بولان گوں
دلیگاں گوں کپت گوں راجیگاں گوں نہ کپت - بولان ءے دودانی اولاک نہ بوگ گوں
کپت گوں راجیگاں گوں نہ کپت - بولان ءے دودانی اولاک نہ بوگ وانو کارا دوست
بیت کہ نہ بیت ، بلے ازمکار ءے ازم راج ءے تہی پرشت و پروشاں پہ دل و راستی جوانیں
ڈولیا پشد اریت -

”بدرنگ“ جو انہیں آزمانکے یک ورنایے شررگیں جنین یے بس کے بندی گندیت،
 شہ برقعہ ہادیماے چاریت۔ تہ آبشکندیت، آایشراوری ہمیں بشکند کے ڈولینا ماریت۔
 راہا کہ ورنہ آرا اپ وچا ہے کے جست گوشت لالہ منی ہمراہ اے گونڈ واگلا سے سردیں
 آپ بدئے۔ او آپ شربت کاریت، بس ا کہ ایرکپنت آئی دوست اوشتا تہ گورائی
 بانکر بیت تئی نثار کے دیما آہتکوں۔ نوں آزان ت کہ گہار کی بچکند ئے بانک رنگ انت۔
 نثار کے وش رنگیار آئی دکہ ہمیدایت، ہے مارگ کے او شاعر اے پیادرا نگاز کنت۔
 ”جو جہان کے بدرنگ تریں و بد نصیب لبولے ئے کہ من ترا گہار کے وڑا چاریں، او
 گشت نہ کنیں تو چکس زیبائے“، آئی دوہمی کے وش رنگیار اوتی مارگ کے بدرنگی ہنچو بدل
 دات۔ آوتی بے والی آپہ سر جا ہا بدل کنت و گوشت کہ من درا ہیں شپ گوں بالشت ابات
 وبل اتوں، اے جوانیں ازی صفحے انت کہ ایشراگریزی ء Transferepithat
 گوشت۔

”یک دکہ بکے“ گندہ گلام پر تو یکے بکے بس نہ انت کہ دگرے شہ مہرانی نازی اس
 پریا میر کے بچاں، نادر گلام پہ مشت و لگت زرت واجت، آئی حون پالات، سیاہ تہاریں
 قبر کے ہوٹ بوت، بلے میر کے مرمریں دیوالاوتی سیاہن سنگے ہنچو ماں گپت۔ کہ
 آگوں ایند کہ نما سگاں پہ دکہ پکے سنگ سیاہ بوت او ہے قصہ ہار احفیظ جان ہما جوان
 مرزتہ کہ۔

”پیر مرد“ ورنائیں آزمانگر کے گڈی داستان انت کہ گناہ و ثواب کے جہان اہرچی
 آگناہ زانت او چیا گناہ نہ زانت، کہ بازیں چیز کہ یک و ہدے گناہ نہ بوٹگ پدا گناہ
 بوگت انت۔ وتی گودی آگوں دوکتانیں زہگاں ناکو کے ہوٹ کنت او وت چلتن کے
 دامن آ سے بالیت۔ کہ اے آسارانا گمانیر زبالادیں دیہہ قذیں پیر مردے دی دار
 برکت۔ اسپتیں پوشاک گوریں مرد، ورنائیں فلاسفر او آہانی بانگیں آس نہ یونی پردی

تھیوس آس انت کہ آئی شہ وتی ڈو لیس دیوتاہانی جہانا ایشراڈزت و بنی آدمی پرگنا نادات او
 نہ حلب ئے بال ئے آس انت کہ آئی پرستاراں آرا خدازانت، بلے دوکینانی ئے اُمیت
 ئے روژنائی کہ آ انسان ئے رُژن انت۔ شہ ہے علاقہاں دراکنت۔ وہد یکہ پیر
 مردورنائے آئی پاداں کپنگ اُسک بدبارت او ہنچو ہرم گپت کہ آشہ زہرا چو بیدالرزیت،
 چیا کہ رُژن و علم پہ پادانی کپگا نہ رسیت۔ او عالم وتی سراہج بنی بندہ ئے عیما جہل نہ
 کنت۔ سر جہلی مستریں گناہ انت او سر مستریں ثواب انت۔ مروچی مناشصت سال بوتہ
 ژمن و شرترد کہ کئے اے راستی اُمارت کنت۔

”اے زندیت“

من دنیا مت دوئیں پنجگورے آبادیں، ملگزاریں، سبز و شادابیں، آپواریں و
 آپداریں، چکدگ باگ و بگل، برنجی و زرت جاہ، کہن و کاریز، چمگ و کور و کور جوانی
 ڈیہاودی بوتگاں، رستگ دمن بوتگاں، ہم سرو ہم سبق و ہم تیک بوتگاں۔ مادویناں کہ
 اسکول کا داخلہ گیت، اے درائیں دوازده شہرے پنجگورے یکیں سرکاری ٹڈل اسکول
 ات۔ بلے وانگ کہ دربرت، آراہائی اسکول اش کرتکت۔۔۔ ماہم سرو ہمسروات بخت۔
 عطا شادشہ من یک سالے دیما ات او من شہ نیامت و صدیق آزات یک سالے دیما
 اتوں۔ عطا شادشہ چوکانی کورک سری میٹکا من شہ گرمکان، صدیق آزادشہ لینا و نیامت
 شہ سور و داوا اسکولا، دہمی، نہمی او ہشتی جماعتا اتاں، اکہ مناشری کا ہوش بکنت، ما اولی ادبی
 دیوان و کشانگی مراگاہ و تی اردو، استاد عبدالواسع حزین نے پاگ واجہی کا اڈدات۔ او
 ہے ڈولاگوں ادبی ولوزانگی مشکولیاں گوں تربیتاں۔ اے اولی شرکنیں پنزات کہ ماوتی
 اسکول نے وانگ نے و ہداں چشت۔ چشت و بلاہ گشت۔ دیمتیر اکہ ما پد ورنڈیا بلوچستان
 نے یکین مزن وانگ جاہ بزاں گورنمنٹ کالج کوئٹہ ہا آہتاں۔ و تی ردوم ورون، دہل
 و بردرانگاز کرتنت۔ ماشہ اردو نے ادبی ڈنا دراہت ووتی و تی و دی کاری پڈاں پہ و تی ماتی
 شرکنیں زوان ولوزانکاوتی جہد و جوز گوں و تی مستریں لوزانت، شاعر و شرگداراں و ہمایانی
 راہ شونی، دست کمکی و دلہڈیا گوں بلوچ قومی لوزانگی، سیاسی، و ربیدگی کاراں ہم کو پگ
 و ہم دپ کناں شت انت۔

عطا مے شاعر، صدیق مے، احوال کار، نیامت مے آزمانکار، او من
 شرگداراں توں۔ نیامت ڈاکٹری نے اولی چکاس پاس کرت، و کراچی نے جلگہیں شہراپہ
 ڈاکٹری و درماں جاہاشت۔ من او صدیق آزات دوئیں پشت کپتاں۔ ہنچو کہ عطا شاد

درستاں پیشتر پشت کپنگ ات، آرٹسا شکمت، من و آرات ہم آئی رند گیری کرت و آرتس
 ونت۔ وہ راتس ادب و لوانک ے شاگردانی سرپاں ہور بوتان۔ بلے نیامت ونت
 ڈاکٹری و قلم ے پہ راجی نادراہی، ناہمواری، انسانی لاچاری و بیوسی ے ڈگرو بیان ے
 کسواں تاچیت۔ ڈاکٹر نھنگ ات، پاکستان ے مستریں صنعتی شہر کراچی ے میکوڈ
 روڈ ے میڈیکل ہوسپتال۔ و نئے بندر روڈ ے میدیکل کالج ے کلاسان اوکارے ماں
 ہمیات جاہاں، دارو اوڈر و مان کرت۔ ڈاکٹری شریپ دارنمت کہ بنی آدمی نادراہیاں ہلاج
 کنت، آئی ناہلاجی و دردان ہلاج کنت۔ بنی آدمی سلامتی ے دشیاں پدا آرادنت۔ اے
 جان ے دورانت، دردانت، کہ درگیجک بنت دارگ بنت۔ بلے ہما درد ہانا دراہی کہ
 راجارا نامروبری۔ بازتکی ے بہرا و بانگانہی آدما رادانگ انت، آہاناں گندگ، مارگ،
 درانگاز کنگ او بیان کنگ، سوچنی درماں ے وساشہ درانت۔ کہ آقلم ے طیب ے
 ودی کاری رژن وتب ے ہوریں دید و دیدگانی دہستکیں او گوسکیں گمان، پیسہ و بے
 پیسہ ے گیا بان ے کاہ رستگ و کاہ نرسنگ یار ماہمییت۔ اوہولکیانی تن آپی و ہور نوودی
 ے ساچاناں چوسولا رودیت و چوسولا کمریت۔

ہے روگ، گمرگ و شک بوگ ے کہ ڈاکٹر نیامت وتی آزماک ”اے
 زندییت“ ے تہا پنجگورے حسکیں گور پچی چلگاں، ”شپ شپ، روشپ انت“ ے آہاڑ،
 و زومجانی چاگردا ہنا کرتہ۔ تاں تریں چلگا آورتہ اے بیان پہ کلو جانی پیریں بلک وورنائیں
 پت ے پہ وتی چکانی رکنیگا جہدوار مانانی جوانیں درنگازی ییت۔ ایسی اندرابے ورویں
 لنگڑی ولوچی۔ بے نہیں محنت و بے مزدیں پوریات ے دائگی چہرا ماں کیشگ جو انیا پیش
 دارگ بوتہ۔ بلے مردم ے زند و مرگ و مورانی زندے بے وی او وس ے جوانیں نکشے
 کشتہ۔ ”مرگ و موروتی وتی کدو و کوٹڈانی تہا نزرنگ انت۔ او وتی نزارنگیں زمستانی توشکاں
 وتی زندے دیہانی کنگا کنت۔“ بلے بنی آدم وتی جندے راجی برزو جھلیانی و ڈالی انت۔

تیرا ہی بٹامی ہوراں گروک نئے دوچاپی، مشک دپی ہلگانی آپ، گورگئے سارتیں
 گوات کہ آسہی پل نئے گر میں تپی آسا تو ست نہ کنت۔ آئی مات ملا فقیرانی دم و دووتاں
 وتی بچ نئے گہر تپانی در مانا شوہاز کنت۔ بلے استالے سدیت۔ کہ گہری تپ نئے بید مرکا
 دکہ ہلاج نیست۔ کہ گر ڈرے تہلی زپت بوتہ۔ وکونیں پہ بہا ہم نہ رسیت۔ اے زندے
 ڈاکٹر نئے، ادب نئے ڈاکٹر نئے، دو بینانی ودی کاری راست انت۔ کہ ”استالے ست“
 نئے آزمانکا و تادرا نگا ز کنت۔

رحم علی، گرانا ز، زرو و بابو یار جان او بڈی یارک و باقی زرک نئے کسہ، شہر، میجک،
 بازار۔ بابو محلہ ولین نئے نوک آبادیں، در آمدیں او خانہ زاتیں سرکاری پکار گیرانی، نوکیں
 رشتہانی، لڑگ و جڑگئے جوانیں نکشے کہ ”سی کلدار“ کرزیت۔ کہ سی ہزاری گنج ”دوراں
 دہلیجک انت۔ گرانو تو بزاں وتی جنک۔“

زار پہ زندا کہ زند گریبی انت۔ او گریبی دلرادے ”وش نصیبی“ سکراتی جن و گرانی
 ساہتا آئی، شرنگیں جنا و ازدار رحمل نئے رحملیانی آماچا داشت نہ کرت۔ کہ گونا گوں
 مزارا میثیتہ۔۔۔۔۔ سو پہ نشارا، جن پہ جو دا او جو د پہ ننگ و پیں گورا۔ دراہ بے دس ناہلاج
 او لاچار، لوچ و رزوا، کہ زند پہ ہزار جنجال نہ گوزیت۔ او مرک بے تو ارا کیت۔ انا گتہ
 بارگیں اوتا ک سدیت۔ او کسہا کوٹیت۔ کہ درواہیں واہگ ناہیلہ بنت۔ بید ناشری نئے
 یکیں رحملیں سیاہیں واہگا کہ ورنائیں جن و نوکیں جنوزام نئے دیما سیاہیں تا پگے موثیت۔
 مرکی موٹک و لجانی مرک نئے زہیر و کاں شہرستانی گورستاناں شکیفیت۔

شکام و رگام نئے وتی تام بیت۔ ہامیں نئے وتی داب بیت۔ مچ اوسپ نئے کوش،
 رنگ نئے گوانی، پشنائی درنپانچ۔ ننگ و نوک ننگ، پارنجی و چوری ہانی کوکارک۔ مچکدگ
 نئے بانوری شب و روحانی گرم و پاہاریں دلانی وتی نوبت ایت۔ بلے شریک و وازدارے
 دائی گرونگرے وتی چاڈیت۔ کہ ایشراڈاکٹر نیامت جوانیا سہرا کرینگ۔

”زرت نے ڈگار“ نے ڈگار، ہاہا میں، ہاہا برورون نے ہلانی تھا، دہلے دنت۔ کہ
 شہ اندگراں بدل انت، کہ میکیں دہل چون بدل بیت۔ پہ بدیں دہلا۔ کہ مہلوک نے زباں
 دارگ عیت۔ اوخجرے یکیں ورنائیں لائیں جنک چوں ہے ناہاریں، ناروائیں، زبانی
 وڈالی بیت۔

”گوردگیں واہگ“ او ”گودگیں گودی“ ورنائی نے واہگانی سوچوکیں زراب نے دو
 قصہ انت۔ کہ آگاہ ووائیں دلانی زنگاں وتی وتی چاگرداپہ جوانی وازمانگری پیش داربنت۔
 او ”شپ جاہ وروجاہ“، بے بندری، بے روزگاری، ولجہ نے بوتاری، او خدمت گارے
 ناوشی نے یاغیانی جوانیں بے شمیں کہے سکت کہ میروپہ ہستو منداں دنان دروشیت
 و نیزگاریں لگوراں آرابدکیت۔ ”میروشہداد کوشیت۔ او ہاہا کیمیں یاغی نے کہ اللہ دادات،
 آمیرواجنت، مہلوک کشیت، ”شربوت آلم نے جاں چٹ ات۔“ بلے جان نہ چتہ۔ کہ
 کوشکاہر کس زانت۔ بلے کس نامنی۔ گپت نہ کنت۔ ترس نے تراس برجاہ انت، کہ
 شپ جاہی وروجاہی وتی و جاہا انت۔

فقیرشہ کچکانی دپاچے نے گرہناچے گپت۔ کہ اے پرزونگ شہ برنج وگوشتا پرانت۔
 بوجیت نے حاک من کاسگا۔ اے وائیں دپے ات، کہ پنڈگ لوٹیت۔ قصہ آزمانگی آسرا
 تاں بکیت، دیمانہ روت۔ کہ بزگی ہاہا نکا اوشتوک سکت۔

مہرے تیاب وزندے تیاب، دوئیں پہ پیریں گنگزارو آئی سہن ومہریں ورنائیں
 جنگ ماہ گل یکیں نکا اوشتوک انت۔ چواوماچ نے تیاب دیکی میٹگا کہ سالوکیں سبز
 کیت، سبز سیرانت، و شمال انت۔ بلے شہ ماہ گل بے خیال انت۔ تیاب دیما کہ پہ
 سرکاری کارنیاکیت۔ ماہ گل نے یا تا کپیت۔۔۔۔۔ گڈامونلا سوار بیت۔ روت دیم پہ وتی
 مرادانی تیابا۔

”یا تانی واتر“ نے قصہ آزمانگی رنگا و جاہا آورتہ بلے زندے راستیں قصہ انت۔

ورنائی نے گنکی ہرنوکیس شے ہاپہ وت جواں لیکیت۔ ہر بدلی پرانی منا آرا دیما بارت۔ او ہر کہنیں تام، دود، دریش، چچ وپوشاک آرا پدا دور دنت۔ وانگ، کسب وکار آرا دیما بارت۔ کہ آئی ناواندگی پشا دور داتگ۔ اومزاروتی نا ما مظہر کنت۔۔۔۔۔ وتی زبا نا یلہ دنت، وتی پوشاکاں چگل دنت۔۔۔۔۔ پیرسالی آرا گستائی وکودکی یاتاں پرینیت۔ بلے اودا سرعیت۔ کہ ہرچی نے تڑبے ہست انت۔

”بے آسریں ہوس“ ڈاکٹر دوستیں نے دوستیں بن جنا چوں گوں شش چکاں ڈلگ چار کنت۔ او گون نرس نے شی ڈپٹیاں چوں آرواتی ہوسنا کیاں جنجال کنت۔ او پدا گوں ڈاکٹر نجمہ ہاجن و جودی چوں ہوار کنت۔ او نیٹ درساں چو ہاگیں بند کی ترکاں چوزینیت او برہنگیں ہازگیں ہوس نے ڈاکٹر اچار کشک نے سرا ایوکا کوشٹارینیت۔ ڈاکٹر نیامتا اے قصہ و شیں و ژیاہیاں کرنگ۔

ودی بوتہ یا وودی نہ بوتہ، بلے تو مے بستہ۔ پہ رضا یا پہ زور، پہ دل کشی یا پہ نادل کشی مات درانت پت پنیاں انت۔ کہ مات زانت انت، ماتی گری راسی انت او پت رواجی وودی انت۔ مات پوریات گرانٹ، اے آئی پوریات نے مزانت یا کہ دست وشی انت۔ بلے ہست و نیست دوئیں شہ مات نے رضا انت۔ پت روا بہ بیت کہ ناروا۔

بنی آدم ایوک انت۔ پیر بیت گندہ تر ایوک بیت۔ بلے روبرکتا، یورپ نے صنعتی ڈیہاں ازمانگرا گوں پیریں زال و پیریں مردے ایوکا، وتی درانڈیہی ایوکی مس کورے ہمارا و شیں رنگے نیا ہوار کرنگ انت۔

شونے برگ دوہی مزنیں جنگ نے جوانیں قصہ ایت کہ ازمانگرا آورہ۔ اوبنی آدمی، مردوجنی سیاسی وراجی وت ماں و تانی بے مٹیں حالواراں پہ زالانی سوب او مروے بے سوبی چہ طور در آورت۔ آواجہ ہاپہ ازمانگری درانگاز کرتہ۔

تو واب بیت کہ آگا ہیت۔ بلے پہ واپیں واگا ہیں چما کہ نہر دوکیں مشین و موٹلاں،

آپی گراب و بوجیاں، تیاب و زرے لاپا کہ زمیں دریا گندیمت، چار کیئے گرگیں سلامت انت۔ بلے لوجر و ماہیئے چاژ نوئے گارات انت۔ زوت گس و جاگہ ہم گار بیت۔ کار جاہ، ماڑی، بازگیر و آیانی بوتار او ولجہ ڈیہہئے مستر و کستر بنت۔ او بزگیں چار کی، چارو بیت، چوپگئے گونیا سنگ بنت۔ اے جوانیں الیگریئے گوں مئے تیاب و زرے نوک تریں چست و ایریاں، کہ آزمانگرا پما آورتہ۔

جوان مرد و موجد و جتائیں قصہہ انت۔ بلے یکے پہ سرچاری، دومی پہ سرچاری، وتی ڈیہہ و وطنئے شہ دری ناشریں ارداں پہک کنگئے جہدانی نامداریں و تمر دیں و رنانا انت۔ کہ دست ندینت۔ او ڈر منام تاجیہت۔ ہنوگیں زندئے زندگیں جہدانی بے دروریں نکش مت۔ کہ آزمانگرا پہ نکائی کیشینگ انت۔

اے کسانیں چم شاک من آزمانکانی سراوانگار ند کہ دوروات۔ من پنجو مارت کہ ڈاکٹر نیامت پداودی کاریئے پڑ اور نابوتہ او واترئے کتہ۔ ولجہئے زبان و بیان بلوچی زبانئے شیر کنیں چمگ جوانی گل زمیںئے آبا ادریں حاک و گلاں وتی لوز، محاورہ او درانگازی راہ بند رو دینگ، پکا کرنگ، ویر جاہ و اشکنت، او وتی کتا بار ابراہ دار کرتہ۔ او آئی چواندگراں وتی زبان بللہ نکر تہ او نہ وتی نویمگ و اطہارئے درج و وڈ شہ دری زوان ولوزاں لیگار کرتہ۔ منی خیالا ادبی لیکہا زوانئے بر جا دارگ، آرا و دینگ و دیما برگ پہ ادیب ولوز انتا قومی فرض ایت۔ کہ آیشرا پہ زبان، راج، قوم و وتی لوزاکی، قومی خدمتانی نکا پہلہ کرت کنت۔ او ڈاکٹر نیامت اے قومی فرض و راجی خدمت دوئین اے آزمانکانی نویمگا و شنگ کدنگا سرجم کرنگ انت۔ من آرا مبارک باد دئیں کہ آئی اے کسانیں کتاب کہ دیما آورتہ۔ آئی بلوچی و آزمانکی گنجار امز نہیں و بے دروریں سوگاتے داتہ۔

پجاروانک

بشیر بیدار آجویئے و ابانی آگہیں شاعر

بشیر بیدار مئے ہما دور و زمانگئے سیاہ و تہاریں زمستانی شپانی اور وژنا و ترپنا کیں
تہدویواری روچانی، سیاسی راجی و لوزانگی جہدانی ہمراہ و سکتے اتنت۔ کہ وانند ہیں بلوچ
ورناہاں پہ بلوچ قوم، راج و لوزانکئے دیریوی کا اولی رنداں یک ہمدپ، ہمرنگ
اوہمگا میں جنزے پہ راہ وراہند دستاز رنگ ات۔ اکبر بارک زئی، مراد ساحر، عبدالصمد
امیری، جمعہ خان، شیر محمد مری اومان اللہ کچی۔ ہے سرجمیں جہدانی اولی سرپئے ڈلگیں
رہشون اتنت۔ عطا شاد، صورت خان مری، صدیق آزات، کریم دشتی مئے ہمسروہم
دیوان اتنت۔ کونڈہ کالجئے ورننا وانندہ گل، بلوچی لوزانگی دیوان، اوشہ کالج کاڈن، بلوچی
اکیڈمی، ریڈیو پاکستان او اولس بلوچیئے ادبی وربیدگی ودی کاری جہدانی ہمدپی وہمگامی
ئے چست وایرانی تہا محمد سردار خان کشکوری، بشیر احمد بلوچ، خدا بخش مری، اوطا ہر محمد
خانئے ہم مزنیں بہرے بوتہ۔ میر مٹھا خان مری و ملک محمد پناہ اے جہدانی دائمیں راہ
شون اتنت۔

بشیر بیدار شہ مادرستاں سنہا کسترات۔ ہمیشکہ اے بیچ سروگیں استالئے اولی
برمشانی دوراگوں ما مہلوٹکا ہم دیوان وہم مجلس نہیت۔ بلے آئی دتی شاعری و شعری پر
بندانی دیوان شہ اسکولئے کسان سالیان بنا کرنگ ات۔ او آئی پر بند چونکہ آوت گوشت
نوکیں دورما 1962 کا چاپ بوتگ ات اتنت اور ندرتاں اولس بلوچی کا ہم آئی

شعر و پر بندانی چاپ بنا بوتگ ات۔ کہ ایسی آرا بلوچی شعری نوکیں چاگردے او ادبلی
 ولوزانکی الکھانی ما بہرے یک دائیں باسکے جور کرت۔ کہ آزانت، رُژن و آگہی کارانی
 آدم ے دیروی و شمالی و آجوی ے مان زمان زہمت۔ اکبر جان بارک زئی، جمعہ خان
 دستاں 1958 کا بلوچی اکیڈمی کراچی، جوڑ کرنگ ات۔ آہاں مستاگ، بلوچی زہگ
 بلد اوشیر محمد مری ے کہنیں بلوچی شاعری ے کتاب چاپ کت انت۔ کہ اے بلوچی
 "کت نویسی" ے بن ہستانی مزینں چیدگ و "سنگ میل" زانگ بنت۔ ایشاں و
 ایدولجہ سردار خان کشکوری ے انگریزی زبان کا بلوچ قوم و نسل ے تاریخ ہم ہے سالہ
 شک بیت۔ او کراچی و بلوچستان ے راج دوست، لوزانک زانت، شاعر و ڈرامہ
 و کسانک کاراں ہے سال ے تیر ماہی و شیں روچاں ماں مستونگ کا مزینں بلوچی دیوان
 یے و مراگا ہے اژدات۔ آرا مرحوم عبدالقیوم بلوچ کا بقول اکبر بارک زئی گوں و تون
 تھا برجم و کامیاب کرت۔ بلے منی خیالا دور و چارند ایثرا خان قلات ے شیخ ماندہ ے
 ماڑی کا بوتگیں دیوانا ایر برت۔ کہ پاکستان ے صدارتی ماڑی او قلات ے خان ے
 ماڑی ے سازشان نہ ریاست قلات بحال کرت او نہ بلوچستان ے و ت واجہی آرادات
 بلکیں بدلا اے دراہیں بلوچستان دوست و قوم پرستاں پہ سیاہ و تہاریں شپے بوت
 و چولوژا ماں شانت یے۔ ایرانی بلوچستان ے چند سالوں سردادشاہ ے یاغگیری، آئی
 برات احمد شاہ ے پاکستان ے ادارانی دستاگیرری او پدا آہانی ایرانی جاکمانی دستا دیگ
 ے کارانی خلاف کا کراچی ے و انند ہیں ورنہا ہانی جمعہ خان ے سروکی کا احتجاج اوڈھا کہ
 ہائی کورت کا احمد شاہ و آہانی کہول ے ایرانی وازدارانی دستا نہ دیگ ے دعویٰ ے خارجی،
 ہنچیں ناوشیں کارات انت۔ کہ آہاں مے ہمیں "حسائیں" کساں سالیں اسکول و کالج
 ے و انوکانی دل و دماغ ے تھا اے نکش دورش "مہر کم" کت انت۔ ما آوہداں نہ زانت
 ۔ نوروز خان زرک زئی ے پہ خان قلات ے دست گیری و نظر بندی ے خلاف کا یاغی

انگ او پاکستان اردانی دستا قرآن ے مان زمانی کا پدگر جاپنگ اور رنداشہ مارشل لا کورٹ کا گوں مفت برنگلیں ورنہاں پاہواں گٹ گیر کنگ۔ ہانکس نوک کرتنت اور دورش کدینت و ہازگیں شپ جوڑ کرتنت۔ او ہے ہازگیں شپاں اور دورش میں داغاں بلوچی رژن، زانت اونیت شاعری وادبار انوکیس مقصدے ودردانی کجیں انبارے دات۔ گوں گیدی ے بنی آدمی در وودوراں شریدارکت۔ کہ آدور ہنجیں آشوب باہندیں دورے ات۔ آزاتی، آجوی و آگبی ے یک زرمبشتے ات۔ کہ افریقہ وایشیائے الہئے مانپو چنگ ات۔ کہ ایٹی قوم دوہمی مزنیں گیدی مڑائی ے وہداں ماں جنگلی پڑاں کچنگ ات۔ کہ روبرکتی سرمایہ داریں اولس واجہیں ملک اوسویٹ اشتراکی یونین ہم کو پگ بوتنت۔ او آہاں فاشزم نازی ازم کارا کروڑاں انسانی دیم حونی کارند بے سوب کنگ ات۔ اوپہ زیر دست ونگو میں قوم دراجاں اولس واجہی وقوی آزاتی ے یک بے بہائیں مستاگے آورنگ ات۔

ما اسکولاں کہ وانگاشیں انگریز اہندوستان یلہ دانگ ات۔ ہندوستان و پاکستان ے دو جتانیں ملکے جوڑ کنگ اور درنگ ات۔ کسانے اسکولی وانگ ے سالاں مانزانت کہ چونیں آزاتی وچونیں ملکے انت۔ کالجی کہ انکلیں، ماگڑا مارت کہ چونہ انت۔ چوکہ مارا گوہنگ بوتنگ ات۔ بشیر بیدار یک پھیاشہ ما مہلوک کا گہتر ات۔ کہ آ1965 کا کالج کا اتنگ۔

آوہداں ہرچی کا نوکیں دا بے زرتنگ ات۔ بلے واب ہا ات انت۔ واہگ ہا ات انت۔ بنی آدم ے آجوی، قومانی آزاتی، مہلوک ے وت واجہی، وتی زبان، وتی دودو وتی گل زمین ے گل و پھلانی رنگ دوشیں بوانی چاگردائہب ے سمین ے عطر باریں مستاگ کہ گوں روج ے ادلی برمشاں عاشقارادنت یے۔ کہ دوشی آئی ”گوں گل ے دیما میل گتہ“۔ چوکہ جام درک گوہنگ ات۔

جی سمین بے پولا بہشتی ایت

اچ لطیف ئے تہ پھلوا کائیت

گوں گل لئے دیما میل کت ایت دوشی

بویئے شہ بریکاں زر تگئے و شیں

جام ئے سُبب ئے سمین بہشت ئے بوؤ ودھناں پرانی کاریت کہ آئی دوشی گلیں
دوست ئے دیم مالتہ او چرائی زلپاں بویئے زرنگ - ہے خیالا فیض احمد فیض چودرا نگا ز
کت -

نسیم تیرے شہستان سے ہو کہ آئی ہے

مری سحر میں مہک ہے تیرے بدن کی

او مصطفیٰ زیدی ہے بوؤ دھناں شہ گوانا زوریت اودتی جندے بدنا مالیت - تاں
دیراں ہے بواں گین کت:

ہوا شب کو جو بدلتی ہوئی پہلو آئی

مدتوں اپنے بدن سے تیری خوشبو آئی

بلے پہ بشیر بیدار گوات دکہ پیا کشیت - آوتی چار بندیں شعرا گوات مارا دروئی
دنت -

جی! تئی چکندال گلاب درنزیں

مسکین ملگوراں تئی زباد دشنزیں

دست بنداں من کناں پریات

گوات کشیت تئی دیم مبات دنزیں

جام ئے معشوق پرانی عرش پری انت - توشہ آئی پلوا اتلگلیں گوات بے جست و پرس
ما بہشتی نت - بزاں آئی مہر افلاطونی رنگا نت - او فیض و مصطفیٰ ئے مہر ہے جہان ئے

دل دلی نہیں پیمانہ۔ کہ دوئیں دوست نے بدن نے وئیں بومارکت۔ او بشیر بیدار
 دوست نے گلاب درنزیں بچکنداں اوزبادشہزیں ملگوراں جی وجان کنت۔ کہ آگو شیخے
 آئی دیماشتہ بلے گوات کہ کشیت آگواتا رادروکی دنت۔ کہ چوسمین وکوشا کشتائے۔
 ”دوست نے دیم ووزیں مبات“ ہمیشی آئی شاعری غمناک کتہ۔ او ہے غم بشیرے عاشق
 طہی نے پن ووزواک بخت۔ چو کہ فاضل ما گوشتہ

غم خیالے او عاشقی چاڑے
 اے دکہ شغل او آدگہ کارے

بیدار ستر ”بے دار“ بہ بیت۔ آوتی ودی کاری ازم ما ہا گرودرانی اولاک جور نہ
 کنت۔ اونہ وتی شاعری ما راشہ بلوچی پہلکیں زبان، راج وودور بیدگانی گل زمین نے
 بوؤ باساں دور داشت کنت۔ وتی ودی کاری واہگاں آدام شہ بلوچی نے کلاسیکی بن زہاں
 اوراجی شامی تہی نے گراں مہذبیں چگاں ہرنودووشتام کنت۔

بلے اے ہرنودی پہ تن آپیں دل نے او حوکا وگیں زروئے ہوشا میں واہگاں ہورانی
 لہجیں ترمپ انت کہ ریکسراں رنگنت اوریکا چو بلا ہا ایر برتنت۔ دل چوکوٹو اہوس کنت۔
 لکوسیت پہ بام نے استال ما۔

چن تاچنٹا۔

دل نے چیہالاں کناں من گٹ گیر

مرچی تالاں انت دو بر

دل نے کلماشیں حیاں

بام نے استار

چنکس! دلکش انت دلا بام نے ترپوکیں استار

کدی درپشیت منی بام نے شروکیں استار

اے گال وگپتار بیدارے ورنائی اووانگی روچا بنداتی شعرانی کردے سطرانت۔ کہ
 دلا پترکت۔ ہرورنالوٹیت کہ بام نے استال در بیت۔ گور بام و نیٹ بام روچ نے متاگر
 بہ بیت وائے دل نے آپسی اوکلما نٹیں حیالانی بے وی کہ پہ دل نے چیہالانی گٹ گیری
 ماچوں باڑاکت۔ بلے جی، درفشنا کیس منی شروکیں استال، روچ نے گواچی، پہ روچاچوں
 ہدوناک، روچ کہ درکیت آساری ما برکت بیت۔ انگریز شاعر کیٹس ما گوشتہ۔ راستیں
 مہرے واہگ، چوشپ تاہیں کر مک نے ہلاکت۔ کہ پہ استالا زریت۔ تلو سیت۔ نہ کرم
 اوداسر بیت او نہ استال جہلا کیت۔ شپ ہم لوٹیت۔ کہ روچ نے دیدار ابکت۔ بلے
 روچ کہ کیت شپ بیگواہ بیت۔ کلما نٹی و آپسی نے ہے بر آوریں بے بری نے اوتا کاں
 شاعر بیدارگوں ارمانیں دلے ما کشیت، خیال نے چکانیں دوچاں وتی دل پسندیں
 آزمان نے گیواراچوں پہ دل کش چواستار سمہیت۔ وتی دلا جزم انت۔ کہ

شکا وگیں زردے ڈگار

بزیت پدا، سیر آپ بیت

بشیر بیدار ہے چاگردا ہے زر مہیچے او آشوبی پڑا متیں وہڑ درویں، بلے سحر تا کیں
 دوراوتی وانگ وزانگ نے ہنگیچی سال گوازینت انت۔ کہ ماہلونکا لتہیں سال سرگواز
 یٹگ اتنت۔ آہم مے ڈولا رُژن، زانت و آگہی نے بازیں سندو پڑاں، کسان سالی
 وورنائی نے تجربت و سرگوستاں سر جتاں، شہرستان وکالج نے بودن جاہاں سر بوتگ ات۔
 بلے پہ ماروکیں پر رویں دل نے واجہیں ہر شاعرا، شعرانی پر بندگ نے سکیں چونا
 جہنی و جذباتی ہا یکیں پادا ہنگیں بے قرار یں جوزہ نے سبب انت۔ کہ اے سنہا
 ہرورنائے دل و دماغ نے سراگوزیت۔ آیک مہرے انت۔ یک جے انت، یک ہٹے
 انت۔ کہ درد دورے وشی ووت سری نے یک ہنخیں پاہارے کہ یک پار گھیا در آہگ
 لوٹیت ایشانی دری واندری باہندیک پیم نہ ینت۔ بلے یک پیم دراکن انت، کہ ورنائی

وت یک جنائیں ہے داریت۔ آ آیش انت کہ ہرچی ئے راستی و ناراستی، شری و گندگی کا
 تپاس بکنت۔ تری ترندیں شعرانی دردانی آماج بہ بیت۔ گرمیں جان و لہمیں بدن ئے
 چو قرآن کا تاک تاکی و شیشمی تحت ئے ژندی بہ بیت۔ گرمیں ورنائیں خون یے لیکانی
 نکش بہ بنت، یاں پاہوانی گوربامی گٹ گیری بہ بیت۔ اے دراہ پہ روج ئے، راستی و حق
 ئے روحانی اولی تنگیوں برمشاں، و ترا درانگاز کنگ، و ترا کنگ جنگ، اوہنی آدما راشہ نا
 امتی ئے تہاریں شپاں رکھا سگ ئے ازل تاں ابد، یک کشیں جہدانی یک تاریخی سفرے
 انت۔ کہ آئی تہا ادیب و شاعر گوں "تاریخ ساز" کا بہہ گوں بوت نہ کنت اکس آہنی آدم
 ئے دروانی ہلاریں وارث انت۔ آئی دراہیں ودی کاری درانگاز و شعر و نغمہ و ساز دراہ تاریخی
 ئے لگت مالانی تواریں آواز بنت۔ او ہا بے صوت و تواریں گاریں و گساریں انسانانی
 دوہر "صدا" جوڑ بنت۔ کہ آہاں کا بندی جاہاں او ازیت گاہاں۔ پن نیام او بینام کنگ
 بوٹگ ات۔ او بشیر بیدار شاعرانی ہے سرپ کا گوں گوں انت۔ آسڈک انت۔

عمرانہ بیت ڈکال ئے دور

چلگ پروشیت ہرام بیت

آسر کہ اے کلہائیں شپ

دریت وتی جنوزامی گداں

پوشیت وتی و زلہاں بانور بیت

(گوں) گوربام ئے سہت و سمہاں

منابشر ئے ہے "بشارت" سک دوست بیت۔ کہ ہر دیں "آکلہائیں خیال" کا دل
 ئے چہالاں شنگ کنت۔ آ آ زمان کا سرزوریت۔ او بام ئے استال کا آئی بیکانی سیاہیں
 دامن کا ٹک کنت۔ او کلہائیں شپ کہ چہ بے آسری کا جاہ جنت۔ آ جنوزامی جواں دریت
 و بانوری و زلہاں برکنت، او و ترا گوں گوربام ئے سہت و سمہاں روج ئے ندریگ کنت۔

شب گوں وتی زورا کیاں
آسر، برے بنام بیت

پہ زورکاں، نیزوری مستریں بدنامی انت۔ کہ اے آہاں پن نیامی ئے گاریں تہونگا
ہنچو دوردنت کہ آہانی نام وتوارا شودورندکس نہ ہشکنت۔ کہ شاعرے گپتاراں۔ زورا کی
کے سیاہیں شپاں آزاتی ئے چراغ روک کرینگ انت۔

زوا کی ئے سیاہیں شپاں

آزاتی ئے روک انت چراغ

ماسرگراں، دیمارواں

دیم پہ صباہ ئے منزل ما

پروشماں کنیں دیمارویں

زورا کی ئے ہرسانکل ما

ہر جاہ بچار جمبور انت آس

ظلم ما نہ بیت کچ وکساس

ماں ویٹ نام وکبوڈیا

لاؤس یارھوڈیشیا

پلیں فلسطین ئے زمین

میٹنگ کشے خون ئے تھا

ہنچیں منی ماتیں وطن

انگیر کتہ ہریمگا

سردار و میر و ووا جہاں

دلار و ٹھکیں رہبراں

ہما زر مہشتی و آشوبی دورا کہ افریقہ و ایشیائی زیر دستیں قوماں ، زورا کیس ، سامراجی
 قوتانی خلاف کاوتی آزاتی ءے جنگ تیز کرتگ ات۔ اونیٹ غلامی ءے سائکلانی بورنیگا
 آدراہیں ملک وقوم سوہی بوتگ اتنت۔ بلے بلوچ پرچا سوب مند نہ بوت۔ ایشر ابیدار ءے
 بیداریں و تکائیں ذہن کا ہما وہدی ماریگ او آئی دے تگ ات۔ کہ بلوچ کا راسردار ، میرؤ
 واجہاں ، ابیدولارؤ ٹھگیں رہبراں ماتریتگ ات۔ اے نظم آئی 38 سال ساری ہشتہ
 کرتگ ات۔ مروچی ہم ہماراہ برانت۔ او بلوچ ہما سائکلاں دست گیر و نفس گیر انت
 م، ن، راشد ہے ڈولیس واجکارانی پجاری چو کنا بیہتہ

اجل، ان سے مل

کہ یہ سادہ دل

نہ اہل صلوة نہ اہل شراب

نہ اہل ادب نہ اہل حساب

نہ اہل کتاب

نہ اہل خلا، نہ اہل زمین

فقط بے یقین، فقط بے یقین

بڑھو تم بھی آگے بڑھو

بڑھو نو تو نگر گداؤ

نہ کشکول در یوزہ گردی چھپاؤ

بڑھو بندگان سیاست، بڑھو بندگان دام

اجل یہ سب انسان منفی ہیں

منفی زیادہ ہیں، انسان کم

ہوا ان پر نگاہ کرم

بلے اجل مآوتی نگاہ کرم، تنے وہدی دُور دامنک کہ ہمایانی دور برجاہ انت۔ بشیر
بیدار ہے راستیں جاو روتی لظم چک برے تہا چوں گوں، دلپروشیں وارس پریں
پیادرا نگازکتہ۔

چک انت پہ زر چک انت پہ زر

بیادوت گچیں کن بیابہ بر

اے زندئے نیادی جاہ مانوں

نیست انت دکہ بیج وشر (ع)

رہشون وہدے کہ دڈ بنت

ایمان بہا پہ مڑ بنت

مانچ نہ ونتہ دپتراں

نیادی کن انت ساہ وسراں

دودے عجب دستکارنگ

ہلکے منی سوداگراں

پدر کجا بنت راست ورو

پڑشنگ قلمکارانی ند

بلوچ ما گوشتہ:

سردار کہ دُزے یار بیت

نام و نمودے گار بیت

دزے یاری بہ بیت یا کہ پرے یاراں قلمکارے ”ندکاری“ بہ بیت دو بینانی
معنا یک ہے ڈولیس ندکاریں دانشورانی باروائڈور سعید گوشتہ کہ ”قبول کردہ“ انت۔
کہ آہاں زوراک وزوراویں نے ”طرفداری“ نے راہ کپتگ۔ چو باید نہ انت۔ چیا کہ

ودی کاریں پوہیں اوسر پدیں دانشورے اصلی کرد ہمیش انت۔ کہ آ زورا کیئے برخلاف
 بہ بیت۔ آئی وتی جندے لوزاں اے قول چوش انت۔ "The intellectual should always be in opposition to power"
 ماریت۔ کہ ادیب یاں شاعر اگس اے کردو کردار ما یلہ دنت، تو راست وردے تفاوت
 گار بیت۔ او آیشرا انجیں ناوشیں ونا کیگیں صورتے زانت۔ کہ آ بے ریاد زوا گوشتیت کہ
 ”پر شنگ فدا کارے ند“ گڑا آمو تکیے کاریت و شاعرے موتک ما بشتہ کنت۔

موتکے آورتگ مرچی پہ راجے سرا
 منی دور دستیں یلیں شاعرا
 عمرے گوازیٹگ بلے ماں شاہے درا
 اونوں ہمیشکہ:

راجے لُجے اجل لیکیت وانندگاں
 سروکے کشندہ گوشتیت باز سراں
 ہما سر کجام انت سروں پر نہ بیت
 بلے راست ایش انت کہ
 ورننا وانندہ گل ظلم وزورے اجل
 پہ تہد جتاں چو کہ نو داتی شل
 و تاندر و قولیگ و حیرات کت
 پہ ڈیہہ ہا ہا ورننا وانندہاں

پہ ہے ورننا وانندہاں ہما دوراں کہ ویتامی آجوتیئے یک قومی ترانہ اودے
 ورننا ہاں جت، ہمائی ہمیں یک بلوچی پر بندے عطا شاد چوش آورت

آدمی ذات نے اے رستری جاہا

ہر کوہ نے پشتا لدیگ ایت

من وتی پرگاں

زارو چیہالاں

بیات کشاں

اے لدیگاں

قرن نے قہریں پلنگ منی چک

چونیس سد کی یے ات۔ چونیس جزے ات۔ مادراہیں وزنا وانندہ گل وتی دلاں
جزم اتنت کہ بلوچ ورننا قرن نے قہریں پلنگ انت۔ آکوہ نے پشت نے لدیگاں آپی
سنگاں رسییت او وتی قومی گران باہندیں آشوبا سو بی کنت۔ ہنچو کہ ویت نامی ورنناں
کرتگ ات۔ اکس چوش نہ بوت پریشی ورننا ملامت نہ ینت۔ تو اکس آہاں نہ گلا یت پہ
گلا یش۔ بلے آہاں مہ ڈوبار اوراج نے لُج نے جل مہ گوش۔ عطا شاد، دیست ”وشنیا
کھاں“ دیرانت کہ وتی واہگ برنگ انت۔ ہے واہگانی ویل ما ورننا نے استمانی صوت نے
بدل گوانزگی طفل نے نازیک کرت۔ آئی بلوچی شعر نے گل زمین یلہ دات اردو نے
دامن گپت، ورننائی نے جزم نے جاہاں پیری نے اے لوری آورت۔

زندگی کے جنگل میں

سووروں کا غوغا ہے

جانے کتنی مدت سے

میرے شیر بچوں کو

نیند بھی نہیں آئی

میرے شیر بچے جب

صجدم جوان ہوں گے
زندگی کے جنگل پر
کتنے مہربان ہوں گے

عطا شادوں ہے جنز و جہد بلوچ نے ہما نوکیں ورنہ ہار دنت کہ آوہدی اسطفلی بوتگ
ات اووتی سد کی کا درانگا ز کنت کہ آہم و تراشہ ”سوورانی غوغا“ ہاچڈا ہییت۔ بشیر
و عطاءے دوینای بھیسہ ورنہ ہانی سرائیک رنگا بر قرار انت۔ بلے دور و دراں ڈیہیں ،
دور دتیں، ”یلیں“ شاعر کا پرچاوتی ”ریٹانی“ یلہ داتہ او ”سارپیٹہ“ اکس پہ دراں ڈیہیا
شاعر سار بوتیں انت۔ گڑا اکبر بارک زئی بوتگ ات۔ چوش نہ گوں اکبر بوت کنت۔ او نہ
کہ گوں بشیر بوتہ۔ کہ دوئیں زانت کہ ”ہوشمنداں دار بر پامی کنند“ او ما ”مست گوں منصور
ورنداں برقص نے“ پیا ایں منی خیال کا دوینانی مارگ نے یک رنگی و ہم و پی ملا فاضل
نے نصیحت نے پہ راست و حق گو شدا زگ و آئی سراروگ نے ”مشرکہ قومی جذبہ“ انت کہ
اے قومی شاعرانی دلا یک پیا جنگا انت

منی نصیحاں برحق باور کن ات

مہر و دوستی مانیکہ پہ سیم و زر کن ات

مولیں تاوان کش ات کاراں شر کن ات

دژمنیں مرداں گرات، سنگ و سر کن ات

چماں گوں ڈاڈوی کمندی گٹان کن ات

بلوچ نے یکیں جو ہر آئی راست بازی انت۔ او اے جو ہر آب دار ہا و ہدی آئی وتی
بوت کنت کہ آئی رُژن و دانش نے ”وابستگی“ گوں وتی دو دوراجی قدر راں ہما پیم بہ بیت
کہ بالاچ نے گوں وتی کمان و تیراں یک پلو بیچگ او دوہمی پلو اگوں شہیدانی خون نے
بیرگری کا بیچگ۔ مئے کر دے دانش وریں قلم کار بالاچ نے بیرگیری کا آڈولا گندگ

ے ”روادار“ نہ بنت۔ کہ بیردباہوٹ ے بلوچی ننگ وناموس ے کہنیں کلاسیکی قدر،
 قیاس وکیلو ایشاں سنگ وپارسنگ نہ کتہ۔ بلکیں ہے ننگ ے یک واجکارے بالاج ما
 را ”سفاکیں قاتلے“ زانت۔ اوے راستا کر موش کنت۔ کہ مروچی ہم میان استمانی
 تعلقدار یانی تھا بیرگیری ے حق Right of Retaliation یک جائزیں وقانودی
 را ہے انت۔ اوے حق شہ کہنیں قبائلی دستور وودواں زورگ بوتگ۔ اے ڈولیں تو جیل
 ہا مردم دیما کارنت۔ کہ آوتی ”وابستگی“ کا داشت نہ کن انت۔ کہ آہاں ”عمرگیوازیگ
 ماں شاہ ے درا“ موٹکانی مورتانی سا یگ او دل ے دردانی سہو یگ مزنیں شاعری یے
 نہ انت۔ او نہ ساڑا ہگی لوزانک و ادبے انت۔ کہ اے ڈولیں شاعری وادب، قلمکارے
 جنداراشہ وتی زبان ے گل زمین ے دردانی بودن جاہاں دورداریت۔ گڑا آشہ راج ما
 ہم دور بیت۔ اے دوری پندے نہ انت فکر یگ انت۔ لیکہ بیگ انت۔ وابستگی وکٹ
 منٹ ایگ انت۔ گوں وتی قوم، زبان، ملک و ڈاڈوئی گٹ وکوہ وکوہسراں۔ ہمیشکہ بشیر
 بیدار پہ اکبر بارک زئی کا زندگیں شعری پیغامے دیم دنت۔

منی ہمبل! منی سنگت

مبوابدال وچو بے وت

پہ جہداں دانگی جہہ جن

زراب دے نوں دل ے چولاں

بہ رمب چو دور سریں کورا

بگوار چو موکی ہورا

گوں جوانیں لیکہ وکرداں

بدل کن اے بدیں دورا

بیا کہ آہگ ے وہدانت

بیا کہ راج ترا الوثیت
 کلات ے پروشگ ما ظلم ے
 پئے ہمگام وتی برات ے
 منی ہمبل منی سنگت!

اے تو ارادے گو انک شاعر بیدارے ہمارگی زانت ے درانگاز انت۔ کہ اے
 ہر وہداں آئی راہ شون انت۔ اوزانت و ذہن ے حق وہلا ریں ہمراہ و سنگت ے درگجگ
 و کچھن کنگ ما آئی دست کمک انت۔ ہے دست کمکی ے برکت انت۔ کہ آزانت کہ
 اکبرجان ادیبانی ہما نک ے سرخیل انت۔ کہ آہاناں دری حاکمانی ادارکی ”سیاسی بالادستی“
 کا تیر و تو پکانی زورا مکر و فریبانی تراساں نہیں دراں ڈیہہ کتہ بلے آہاں ایسانی واجہی نہ
 دو ودانی جہان کا اونہ ارواحی آزمان کا قبول کتہ۔ چیا کہ آہانی ارواح وتی جندگ انت۔
 اکبرجان ے اے شعر ”مئے واب میگ انت“ آئی ہے رُژن و لگی راستیانی جوانیں
 عکسے انت۔

مئے جان میگ انت

مئے ساہ میگ انت

ارواح میگ انت

اکبر و بشیر بیدار دو بیناں وتی مچ و میگ ، وتی ہلک و ہامین ، وتی شہر و بازار وتی
 کورو کو ہستار، وتی ملک و انبار درہ یات انت۔ آراپہ دراں ڈیہی او ایشر پہ و تاں ڈیہی۔
 زانت کہ اے میگ انت۔ بلے مارانت کہ اے مئے نہ ینت۔ ہے مارگ چو کہ کوشا
 کشیت و چو نو دانشزیت انت و مارگ ے ہے فکری یکجائی Synthesis و دی کاری
 ے ”مہمیز“ بیت او شاعر اراراشہ دل اکیہی ے تہونگ کا در کنت او بامساریں ایسانی جہان
 کا سر کنت۔ گڈا آرا وتی ہست ے، وتی ساہ و ارواح ے احساس بیت، ہے احساس

شاعر نے گوں راجا ماں رُژن نے جہان ماں زکی و سیالی نے بزیں بن پدانت۔ کہ آراشہ
 Stagnation دُ ammanence کا دور داریت۔ بزاں فکر و خیال نے چمگی
 آپ ماں را یکیں جا گہا اوشنگ او چوکل نے آپاشونز کپکا نیلیت۔ آئی فکر و رُژن ماں چو چمگ
 نے تجو کیں آپا پھک و سلا داریت

بشیر بیدار نے شاعری تو تکیں چکانی ہما تجو کیں آپ انت کہ آئی بنزہ شہ بلوچ راج
 نے دو در بیدگی کہسراں در کیت۔ بلوچ گل زمین نے ملک و ملگواراں آپ دنت۔
 آئی تو م کہ تج کنت۔ آورنائی نے ہلانی تہا ہزام نے پل ماں چوماہ رنگا ہا گندیت۔
 بلے آرا و انگیں بے زانت۔ کہ شاعر نے جن دو انگ انت۔ نہ زانت و تراندر بکنت۔ یاں
 بتا پرستش بکنت۔

پہ ترس و لرز آوت آخری بند ماں چوش بیان کنت۔

نقش انت دل نے جہلا نکلیاں

تئی محرمیں دست نے نشان

من چوں ترا بہیال کناں

تئی غم، غم ایت زندے غماں

ہزام نے پل، ماہ و لقا!!!

آئی ترس و لرز ہمیش انت۔ کہ زندے بازیں غم دوست نے یکیں غم ماں چرائی دلا مبر

نت۔ آہیر گا چو فیض صاحب نے ڈولانہ گوشت

تیرا غم ہے تو غم دہر کا جھگڑا کیا ہے

تیری آنکھوں کے سوا دنیا میں رکھا کیا ہے

مگر اور بھی دکھ ہیں زمانے میں محبت کے سوا

راحتیں اور بھی ہیں وصل کی راحت کے سوا

بلے راستیں حمر ہمیش انت کہ ہج حساسیں شاعر پازانت کاریں شہمیں مردم وتی
 چندارایاوتی ذاتاراشہ وتی چاگردا، چرائی چست وایراں دورداشت نہ کنت اووتی بتانی مہر
 ارووتی دراہیں زندئے مڈی یا زندئے ایوکیں غم نہ لیکت کنت۔ اے شہ زندئے بازیں
 غماں یک گے انت۔ پنوں ئے عشق ئے نشان میری انت پرائی بلے

اے مچکدگ، اے کورئے آپ

اے کوہ وڈن، مسکیں ڈگار

اے سبزیں درچک، مستیں کشار

برجاہ ہما پیشی دوار

دراہ گوشت

پنوں نہ مرنگ زندگ انت

کسی جوان وپل کندگ انت

دوست ئے مہر و وطن ئے مہر آراہشیں و شیں علامتی ڈولے ناگوں کلات، کور، آپ
 درچک وڈگارا اے شعرانی تہا پر بندگ، شاعر ئے جمالیاتی ذوق، کلاسیکی زانت او شعری
 تب ئے بے مٹیں مثالے انت۔ آدل جم انت۔ کہ ہماوشیں دور پدا کیت۔ او پنوں ئے
 کلات پدا آباد بیت۔ عہدی دور و اتر کن انت۔

وش ات انت عہدی دور بلوچانی

سبزات انت تل و سنج ات انت تازی

آئی پہ کتر ہے ہاریں گورمانی چراگ بے حیاں کرنگ ات انت

ہوشیے کہ کرت یا تاکت۔ ماندات یے نیلیں زرا۔ دیست یے تیاب گارانت۔

دیوانگیں مرید ئے پیا چاکراں چرائی باج برنگ او

ڈوبارگ و تون و شگال

کلیس جہان نے سے سرا

نوں امیت پہ ترس و لرزا اور ترس پہ نا امیدی او بیرگیس دلپروشی ما سر و شاہ کشیت
”زندمانی نے لظم ”زندہ مانی“ نے متاگر نہ انت۔ بلکن مرگ نے و دارانی واہگانی چم
و چاری نے نوکیس اندازے ما درانگا زحت۔ کہ بیزاری نے ”انہتا“ ہا اتکہ سر پیتہ

منارا بکش ات چے شہرا گستا

کن ات آس و رو کے منامان بدارات

ہنچو دراکنت کہ شاعر نے، وجود بے ساہین جونے ات۔ کہ آوتی آس روک نے
پریات ما کنت آس روک مرگ نے سہی روچا دارگ بیت کہ آرا آپ نے ریچگ ہم
گوشدت

آچے (پرسی) پترا بیزار و شزار انت۔ کہ آزابانے داریت۔ بلے گنگ و وانگ
انت شعر نے گڈی سطر آ گوشت

کن ات آس و رو کے منامان بدارات

نوں قبر نے جست و پرس نے ترس او منکر و نکیر نے جستانی بے پسوی نے او کنگلیس
زبان نے و بے وی آئی سماجی بے وی نے درو ظاہریں علامت انت۔ کہ ایشاں آئی
ارواحارا ہم کدینتہ

چو مریدا داغ داغ ہر بند منی

چا کرے پیا حانی نے مستر نہ یاں

بے وتی گنج ایت یعنی نزا، او بشر

ساری نے حالا جست کن ات ہو شمندیں سراں

شاعر کہ گوں کیف و قدمائیں دل نے سہڑ یگ نے جہدا کنت۔ آچو مریدا

لوزانک و شرگداری

ہر بند اداعانی ہازگی او دورے چاکرانی حانی نے وازداری نے زراباں ماریت، قدحاں
 بازکنت۔ غماں انبازکنت۔ بے وی نے بدل بے وتی (بے خودی) بیت۔ کہ ”ساری“ پ
 ہوشمنداں انت۔

ہوشا کہ کپت پداچے جہانا شزار بیت

وہدے مجازیں گالوار

پجگ یکیں پیشا خدا

ہر کس پہ دیم مرچاں خدا

مردم برو، آخر کجا

من دست وت گٹ گیر کناں اے زندے پیریں واہگاں

مرچی وتی حوناں چہ دت

گوں واہگے تنگے گراں !!

نا امیتی و بے وی نے تمہار تریں تہونگ نے کورچات ما مردم کپیت تو کپتگیں مردم نے
 مارگ و احساسانی چدوشر تریں درانگاز چے بیت کنت۔ کہ بشیر بیدار کتہ۔ بلے اے
 ”کیفیت“ کتر ہے انت۔ ساہتے انت۔ کسانگیں ادار کی جذباتی و ڈہنی پارہارے انت۔
 کہ شہ ورنائی نے جوش ما پادکیت۔ ہوش ما بارت۔ بلے کس گوشت و کنت۔ کہ اے
 شاعری نے بزاں بیداری شاعری نے یک ہمک و ہدی وا بے انت۔ چوش نہ
 انت۔ ”گور بام“ نے آئی شعروت ایسی گوائی ما دنت۔

اودل منی بے تاگتیں

تاگت بکن گور بام بیت

شپ گوں وتی زورا کیاں

آسر، برے بنام بیت

گوربام بشرے شعرانی اولی کتاب انت۔ کہ آئی شاعری ے سال وروچانی، موسم
 ومولمانی بل واہگانی درج وداب ے جوانیں آدینکے زاگ بیت۔ گڈاماوا جکارے
 شاعری ے روم ے جوانی نیزوریاں شریادیست کنیں۔ گوربام وت چوناحتی رحیں
 آشوب ے متاگی زاگ بیت۔ کہ روج ے نگر ہیں برمشاں ہریمگا شنگ کنت۔ بلے

روز دے پر بند کہ پرا تمیں پیغامے کارگانت

ماں کہسراں شنگ انت کھئے

ماہ گوگ ے لٹانی پن

ماہ گوگ ے لٹانی پن آرا بے تاہیر کن انت۔ گڈا آمارایت کہ اے شپ کہ گوں

درد و صدرنگیں غما پیدا ک انت۔ پرائی من ما

سال انت منی نزا کھئے

لٹجیں شپ ے ہر چاریں پاس

باہند کنت و مر مریت

ماں دا شنگیں دل بند ے آس

قسمت، پدا صھے بہ بیت

چہ رو دراتک ما بامے بدنت

روج ایر روان انت کندگ ما

”زمستان کہ کیت بہار گاہ دور نہ انت“ انگریز شاعر شیلے گو شنگ ات۔ او بلوچی شاعر

بیدار گو شیت روج بڈیت کہ صھے بہ بیت کہ نوں آئی دل بے تاگت نہ انت۔ آزانت

اے شپ بنی آدم ے ژندیانی کہ آئی شہ دراہیں روج ے دست کٹیاں کٹگ انت۔ شہ

ماتیں قدرت ے نیرگا دانگیں جوانیں ہلا جے انت۔ او ہے ڈول ما پہ مال و دولت

چرند و پرندال

چہ گریگ وکوه لداں
 دراتنگ انت ہلکے نئے نگ
 ”تا باندا صاحب بوتگ زبہر“
 جنگل شہ و شیں زیملاں
 آسکانی لحمیں تردگاں
 وں بانگیں مرگے نالگاں

بیدارے نظمے وانگ ما رند منا کلاسیکی بانگیں شاعر سیمکے ہما گال یات
 کاینٹ۔ کہ آئی پہ وتی مرگیں جو دے زندگی کنگا جت انت۔ اولوزانی تہا شہ استیں۔ کوہ
 گرند، کہکر، ترمپ و جیہراں، نتھائے پاگ، گلالک، جابہ و تیغ و توپکے ہئے یک ہنجیں
 شینی نقشے Imagery کشمت۔ کہ آتاں روج مروچی ادبے ڈوبرا نکش انت۔ او
 ہے پیا عطا شادے شپانک لوزانی تہا شینی عکس کشی انت۔ کہ آہم نمیران انت۔ او سہی
 اے ڈولیس زلوزی شینی نقشندی انت۔ آبشیر بیدارے ”روزڈ“ انت۔ کہ وانوکے دل
 ما نکش بندیت۔ اوتاں ابدانیت کہ تجو کیس آپے پستے نقش نہ انت۔ کہ گوشوک
 یے گندیت اونہ وانوکے یے سل کنت۔ بلے دل گنوک انت پر تو پہر بندیت۔ کہ اے
 نا شیں لیکانی وتی جندے نکشے انت۔

دل گنوک ایت پر تو پہر بندیت

تجو کیس آپے پستا کشک رندیت (سید ہاشمی)

شعر کہ جو تجو کیس آپاد یما بروت آئی پستا پست کپنگیں نکش آئی ابدمانی اور دومے
 مان زمان انت۔ بشیری شاعری پمن نوک نہ انت۔ بلے آتیوگیں ”کلام“ے وانگ پمن
 نوک انت۔ من کہ آراگوں کلاسیکی شاعراں، وتی دورے سینئر تریں Senior شاعراں،
 یک جا گندیں، من آئی شاعری ما گہتریں و شایگاں تریں ”تاظرے“ ما دیت کنیں،

مارت کنیں، او ہمیشاں قلم زوریں کا گدے سر نکش کنیں۔ نہ منی دل لوہیت او نہ اے
 لہجیں تاکدیرانی نو سگ ے مانا ایش انت۔ کہ من ”تقابلی جائزہ ہے“ بگریں یاں یک
 فیصلے بدئیں۔ منا بشیرے ہر کجام، شعر، غزل گال، یا صوت کہ دوست بیت منی دل
 گوشت کہ وتی دل ے گپاں او دماغ ے حیا لاں شمارا شریدار بکنیں او ہے شریداری ے
 اظہار، قلم کاریں ے وہاں منا کہنیں ونو کیں بازیں شعر و شاعریات کا بیت۔ من آہانی
 ذکر کنیں۔ من پٹ و پولی تحقیق سیا گے مقالہ بحثہ کنگا نہ اوں من وتی دوست ے او شاعر
 ے شعر تہی و شاعرانی تب، داب، درج، و دو چانی اوتاک و گدے زمین و گل زمین ے
 حب و ہداگاں او مہرے زراب چوں ماریں، چوں چاریں، چوں نکش کنیں آیک ذہنی
 سفرے، فکری پندے او سگتی و ہمراہی ے انت۔ ایشاں ابیدو کہ ہج نہ انت

پہ رُژن و زانما زریں، مہرانی ما پیغمبریں

مارا چہ راہا در بکتک، بدواہ لوہیت چا کریں

کتر برا کاریت لٹ ما سرا وارت نوں بیدارے شاعری رستہ۔ شاہ لبیاں کپتہ، بورو
 برے آوریگ آئی شاعری چو گرانی ے بزیں کہہر انہ انت۔ کہ مدام سبز انت بلے ہج
 برسیا تاک نہ بیت۔ او نہ آئی جند چو کیا کا ”ایوک“ انت۔ بشیرے شاعر وتی جندے راج
 تھا شتہ۔ آئی شاعری ے در چک ے روٹگ ہمارا جی زورا کیں ملک و ڈگارانی گل زمین
 ے تھا کل انت۔ شہ ہمو داں زور زورنت، ترند و ترمرد بنت۔ برو شمر کا بیت گڈا چوریانی
 سنگ و ڈونکانی آماچی ملک ے دودانت۔ بلے کُرتوتی جاہا یک پیا او شتاتہ۔ تکایے ہج
 سنگ او ہج کس چندینت نہ کنت۔

پہ من رچنت سنگ و چکل

ہر نیمگ و چہ ہر گورا

انگت بلے ساہگ منی

تالان پہ ہر ساہ دار
 پہ شوانگ و پہ بزہ کار
 کم زانگ و پہ زانت کار
 من چو ہا مہمان دار
 لچ برنباں کسا شزار

منی دوستی و مہرے کشار
 باہوٹ منی ہر کس معیار
 وژمن بدو بدو ابیئے

بنی آدمئے من دوست دار

چوریانی کٹرے سرا سگباری نوکیں چچیئے نہ انت۔ بلے شاعریئے کٹر کہ برو پورا
 کپیت۔

ہرنا بود و شاہو کارا پرانی بد کیت۔ و شناینگی بد آہگ و بدو ابی بازینائی سرشت انت۔

بل سیت سرا سنگا وراں

چہ چوری و چہ کودکاں

یا چہ بنی ناسر پداں

یا چہ ہما جوریں بدان

کہ دائما راہا دراں

و شناینگی، بد آہگ و حسد ہنچیں مردمانی خاصیت بنت۔ کہ آ بے علم و بے زانگیں راج

(معاشرہ) یئے تہار سنگ انت۔ یاں وت شہ علم و زانگا ز بہر انت۔ مولانا جلال الدین

رومیئے مثنویئے شش کتاب انت۔ یک کتابے واجہہ ما ایوکا پہ حسدئے قصہاں

کیشینگ۔ اے ہنچوشین ”سبق آموزیں“ تو رنا کیس واقعہائی بیان انت۔ کہ مردم ے دلا
دور کن انت۔ بلے وائے ”شومسی قسمت“ کیئے اے ہوشمندیں مولوی ے حبراں
بوانیت۔ او گوش بکشیت آئی قول انت۔

علم رابرتن زنی مارے بود

علم رابردل زنی یارے بود

ہر کس علم کا پہ دل و حق و تی دل و دماغ ے بہرے جوڑ بکت۔ گڈا ہے ڈولیں علم
وزانت آئی دائمیں ہمراہ سنگت و براہندگے جوڑ بیت۔ گڈا ہے ہمیں عام وزانت کارشہ
حد و شنیا تکی کا بالا تربیت۔ ہے بالاتری آرا بالادستی یے دنت۔ کہ آہر دانائے بکی میراث
انت۔ اودانائی ے مسترں نشانی مردم ے بردوباری و برداشت انت۔ کہ آگوں علم ے
مزن مسالی و بلوغت کیت۔ او من بشیرے شاعری ے مزن سالی و بالندی کا ہے نظم ے تھا
گندگاؤں۔ کہ آعلی الا اعلان گوشت من شہ کسی ”سنگ زنی“ کا دل گراں نہ باں۔ کہ پر ہر
کس کا منی نیادانی پتر پچ انت۔

اسمل کنراحت۔ ”ساہگ منی سارت و بزانت“۔ دومی نیمگا کہ چماں شاک

دنت۔ گندیت

دروگ ے ہر نیمگا شرتگ و ہارانت

راست، گوشے دھنرانی تھا گارانت

اے آئی غزل ے اولی شعرا انت۔ بزاں مطلع انت۔ او گڈی شعرا کندگے جنت او

گوشت

وشیاں گریت و سکیاں کندیت

کے گوشت بیلاں! کہ بشیر سارانت

ہے ساریں، بے سار، او بے دار کو چکانی و گگ و جا کاں پہ برو کے ہڈا کہ گندیت۔

آراوتی راجی بازیں مردمانی پہ وتی نپ وسیت ما دائمیں دست و گلائی دیمائیت۔
 آجوانیں Allegory یے نکش کنت۔ بزاں آاے کوچکی وبنی آدمی راجی نپ وواہگانی
 جنگا یکیں پیا گندیت۔ بلے ماریت، کوچک ستر بووک انت۔ کاروان وتی واراہوت۔
 مردم اکس کوچک ئے پیا گروچیل بہ بنت۔ آچہ طور وتی منزل ما پہ وہدوموہ سر بنت

گوشنت بلے کوچک راشنت

گوزیت کارواں وتی راہا

بلے ماں اے گروچیل ما

پہ وہدا چون رسیت جاہا

ہے کوچکی گروچیل ماں کہ فدا احمد وتی وڑالی کت۔ بیدار دلبریں زہیرو کے جت۔ او

شہید فدائے ندرکت۔

نیمت انت ظالما اینکس سما

ناخن نہ بیت (شہ) گوشتا جتا

پہ بزگیں راجا مدام

آ کہ فدائنت، بنت فدا

بازانت تفنگ گوں تو اکس

حون کم نہ انت مے ہم مگن

ما پہ وتی ماتیں وطن

قربان کنیں انگت سراں

فدا احمد ئے اے ڈولیں کوش جاہ بیگ ما بلوچ ورنہ وانندئیں ئے آجوتی ئے جہدانی

تہا یک نہ وئیں برادر کشی ئے تو مے دوردات کہ آروچ پہ روچ وڈانا شت۔ بازیں ورنہ

جنگ بوت انت۔ اوائشی یک شہم و شائشکس دیر و کس جنزے ے گام قید و اشکیل کت
 انت۔ اودژمن ے بازس تفنگاں، برنگس ورنہانی سرچوہندی تیغاں چرتنت۔ اوانگت
 چرگاکت کہ یاراں بالاچ گورگج ے روک کتکس آس توستہ، کہ نکیبو وتی جدماوری
 و پچارماتی دگاں جنزگاکت۔ دوئس سراں سر بلوچ بیگ انت۔ کہ چوکرٹی رچگاکت

بلے شاعر ے اوست و ایتاں پچار گوشت

حون گارانت، ناں کشندہ گارانت

ہمت مرداں مدامی وارانت پادا پادا کہ لگت مال انت وطن

راج جہدانی تئی راہ چارانت

بلے جہدانی راہ چاری ے روچاں ما کہ روگراگت۔ اودژمن ے اونپ و پندلانی

سیاہیں شپا کہ ڈیہہ د مگ ماں شانت انت۔

بیدار ے تکائیں مارشتی زاننا و تارا چوش درانگازت

ہر چاریں کنڈ و نیمگاں

زورا کی ے ہر جان ما

اودژ منا سرانی نوکیں رون و موٹے بناکتہ۔ بلے آدلا جرم انت، کہ نیٹ سوب

میگ انت۔ آدژ منا ڈاہ دنت و گوشت

توپہ سرانی رون و موٹ

یاپہ مدامی کشت و کوش

مان ایت چہ طور بر جاہ بییت

باریں کدیں ما توپہ چوش

بچاں بکش، ماتاں بجن

تاوان پت و براتاں بکن

تو پہ کشگ دستاں مدار
ماہم سرا بستگ کفن

حونانی تر مپ ہر جاہ رچیت
جہدانی یک پل یے سرپ ایت
آزاتی ے کلما نئیں کاڑ
بانوری سہتاں سمہیت

گوشت گوں نیزہ و سنکیاں تو حاکی کت کئے۔ بلے آئی سرانشت نہ کن ایت۔ اے
انگریز سیاسی زانت کارے ے قول انت۔ منی خیالی لا آئی نام ایڈمنڈ برک انت۔ یک
ہے ڈولیس فکر و خیالے بیدار ہم وتی اے شعرے تہا پہ شررنگی و جوانی بیان کتہ۔ او آئی اے
گوشتگ کہ شہیدانی خون ے ہر تر مپ کہ آ زمین کا کپیت اوداں سہریں پلے رودیت او
گمر کنت۔ او ہے گمورنگ ے داب آزاتی ے کلما نئیں کاڑ اور نوکیں اُمیتے دنت او آوتی
بانوری سہتاں گوں و ترا سمہیت۔ اے سمبہ و گمر نرگس ے ہما پل ے ہمیں واہگے انت
کہ پرانی اقبال گشتہ

ہزاروں سال نرگس اپنی بے نوری پہ روتی ہے

بڑی مشکل سے ہوتا ہے چمن میں دیدہ ور پیدا

پرانی ”دیدور“ گارانت۔ پہ گلہانت کا سالونک انگت نیا تکہ، کیت یا نہ یت۔ کس
نرانت، شاعر وتی کلما نئی حیا لاں کہ تالاں کنت آزمان کا ترپوکیں شر وکیں استالے سنج
کنت ایداں ”شر وکیں سارگون“، بیگواہ انت کہ بادشاہی دگران برتہ ”سارگون“ معری
بادشاہی ے ہما لائق نین حاکم ات۔ کہ آپہ وتی کردشاہ بانک ے دل ے پلانی
بچکنڈگ و گمر کنگا ماں بابل کا عراق ے پٹ و میدان کا شہ ملگیں حا کاں مفت تکی برزیں

کو ہزار جوڑ کر تنت او اوداں سبزہ وگل ے پل شوشنگ ہنچو کشت انت۔ کہ بابل ے
 درتیں باغ Hanging Gardens دنیا ے ہفت عجوبہاں یکے زاگ بنت۔
 بادشاہ ے اے ملکہ کردستان ے شاہ بانکے ات۔ آہے ڈولیں پل و بہارانی تہا ماں وتی
 کوہ وکو ہساراں رسنگ و مزن بوتگ ات۔ او ہے سارگون پہ وت شروکین ے بادشاہی
 نام زرنگ ات۔ کہ ایسی مانا انت شریں ولاتقین بادشاہ“

بلے آئی زانت کہ راہ شون بیت آکشدہ ے نام ما جوانیں نظمے ہشتہ کنت۔
 آزانت کہ کلما نٹیں کاڑانی سوری و زہانی برکنگ و ہستانی سمہدیگ پہ سوری ما سالونکا نیار
 بیت کہ دراہیں راہ جنگانی آماج انت۔ کہ ڈیہہ گیر پمئی غلامی ما امن پہ وتی وت واجہی ما
 دست ماں دستاں

من دوستی و مہرے گتوک

آزاتی ورژن ے زروک

تو پہ غلامی ما مجاز!

وت واجہی ے من ہدوک

بلے

دارے تاکد گوں ماتو جنگ

کٹ انت تئی تیر و تفنگ

باریں تاکد لیلام بنت

مے عزت و مے نام ونگ

ہے جنگانی آماجیں چاگردا، آگندیت کہ روایتی کلما نٹ ے سالونگ جنگ بوتہ۔

او آماریت۔

چکس پہ ڈیہہ بینام ونگ

بے برمش و بے نام بوئگ انت

بانورگوں سہت و سنگہاں

سالونک گوں دست ئے ہنیاں

حا کانی باہوٹ بوئگ انت

چونا ہنچو دراکت۔ کہ اے یک ہمیں دلپروشی او جنگ پروشی ئے احساس انت۔
کہ آزاتی ورژن ما زروکیں او دوستی و مہرا گنوکیں شاعر اماں روپگانت۔ بے آچومت مانہ
کشیت

وش نہ ینت جنگاں بدیں بولی

کئے پہ وتی دوستیں مردماں رُلی

اونہ چورحم علی ما گوشت:

حیرانی تمں ویران انت

سیت ماں شکلیں جنگان انت

اکس جنگ گوں وٹیاں بہ بیت۔ آبدانت اگاں گوں بداں او دودائے جوریں

وژمناں بہ بیت۔

پہ سیت ولف انت۔ بے آدورشت انت۔ نوکیں دورے کسانکیں نکشے کہ بیدار کشتہ

بیزارشہ درس ما دوستی ئے

وت کوش انت نون ووت ماں ووتا

اے رسترانی نوبت انت

اے چکرانی نوبت انت

لوٹ ایت کئی سرداری ما

اے بے سرانی نوبت انت

زیر نگرہ بندیں اے تل ما
نندیں بیاگوں فاضل ما
نازینیں ماگر کی تل ما
گر کی تل او نودی شل ما

تو ہلکے وہدی شو انگ اے
کوہ ولدانی پانگ اے
(شہ) وہدے نہ گورتیں جمہراں
پہ ترپے ما دلما نگ اے

چونا اے تیوگیں نظم وت کلامی یے انت۔ بے شاعر کہ ہلکے سقراط
عے ”وز بندی“ ما او آئی جا گہا دروگ بندے ”معتبری“ ما گندیت۔ آگوں ہلکے
شبا نگ ما گال بولی بیت چرائی نگرہ بندیں تل ما فاضل عے گندیم گونگیں گر کی تل عے نغمہ
وتازینکاں سازکت۔ گورائی قدحاں سرلیٹ کنت۔ بے وائے شکا وگیں دل کہ چہ کچ
ونہنگ عے ہاراں سیر آپ نہ بیت۔ کہ آشہ دیدگاں کور انت۔ کہ شہ وہدے نہ گورتیں
جزاں، پہ ترپے ما دل ما نگ انت، دلما نگی نہ کشیت کجیبت بے ہر وہدے کہ ہانی شاہ
عے ترا نگ ما کپیت۔ آگو شیت۔

ارسوں گلگل انت ماں چماں
جو بٹامی نہ گورتیں ہوراں
گوارنت او نہ برانت ہج بر

اوسیک وتی ارساں یہ بدل دور سریں نوداں دنت۔ گوراہاں چوش گال و بولی بیت۔
اوتانہی نوداں، گوشا عرض انت۔

لنڈو وُ شانک ے مینگ وُ فرض انت

کہ آشہیدانی زیارتاں میں ایت

سیمک نوداں دُروہی دنت کہ آشہیدانی زیارتاں بگوارنت۔ تاں

اچ سمیں آئی گلگل وہلاں

درکپیت سالونک دروشمیں نتھا

جنوزام وتی شہیدیں سالونک ما لوٹیت۔۔۔۔۔ بلے کلمانٹ چہ بلوٹیت۔ کہ آئی

سالونکیں دشتار بے سوہیں و بے پیتیں جنگانی آماج پتہ۔ ہے جنگانی بے سیتی و بے سوہی ما

کہ زانت کاریں شاعر کندیت۔ آچ لرزیت۔ کشیت۔

زندے جنگ جاہ ما ما بشیر زانیں

مے کشار جہدے بے ثمر بونگ

او سوویت یونین ے پرشت و پروش آئی چچ لرزگ ما دوسری گیش کنت۔ او

آماریت و گوٹیت نوں گیش وڈان انت

دل ے وں و اس ے مے بش بش

(کہ) پے مے بیگوانی ے واسطہ

کھئے کلیں جہان یک بوت

منا پھراں نوں شرکچنگ

پری رنگ چہ مناسنگ

پہ کئے شعراں بہ بنداں من

کئی اوستاہہ بنداں من

تئی بکشا نگیں درداں

چہ طور زرداہہ بنداں

امیت و اوستانی دگہ ”بن درے“ ڈرات۔ تو زندے جنگ جاہا کشارانی مئے جہد
 نئے بے شمری نئے ترس چندی سری گیش بوت۔ کریابی نئے آسا ہرچی مانداشت۔
 تو کریاب و دی بوت۔

من چو کریاب و کلپ و کلماٹ
 وئی رب ما من وائم ایوانٹ
 تئی نون ترانگ دلا کدینیت
 چوتبدار و اہا تلو سین بیت
 اے شپ کہ ایرنت چو ملک موت ما
 دل نئے ہر و اہگا ہزیر بیت
 دل انت کہ انگت بے نہ من ایت
 ماں تھیل و زمزیلاں ہم نہ جلیت
 منا و وار یگ، من راہ چار
 نیاں من دلپروش امیت وار
 من نوشاں ہر شپ صباہ نئے اوستا
 کئے ما اے کشیک من توبہ کاراں

دگہ یک فکری و زرنی آشوبے کہ بشیر بیدار کا اثر نظیبت۔

آکابل نئے پرش Fall انت۔ شاعر ایشراچہ طور گندیت او ماریت۔ اے آئی
 شاعرانہ پیغمبری و وحی ردوم و پختگی نئے، گوں راج و قوم و وطن کا دلی و جذباتی وابستگی نئے
 منی نزامستریں و شرتریں شعری درانگا زانت۔ کہ اے ڈولیس سرپدی و سربری نئے مثال
 مئے دور نئے مزنیں و کسانا شاعرانی تہا من دیستہ کہ گوں میان اُستمانی، علاقہی، ریاستی
 وئی رشتہاں اے پیم گوں زانت و فہم ما، ہم چلک ما گوں بہ بیت او وئی شعری حسن

و جمال کا برجہا بہ دارایت۔ بشری شاعری یے ہے بے مٹی، آراے حسابا بے
 درور کنت۔ منانگریزی نے نامداریں شاعر و شرگداریں ایس ایلٹ و لے گیر آہگانت

unless we have few men who combine an
 exceptional sensibility with an exceptional power
 over words our own ability not reveals to express,
 but even feel the erudite emotions, will degenet.

ایسی مانا ایش انت۔ کہ راج و سماج تہا لہو کیس مردم بنت۔ کہ آہانی اندار اخدائی
 دانگیں اے صفت ہست انت۔ کہ آلوزانی معنا ہانی زانگ، مارگ او آہانی سراپیلوی
 دسترس دارنت۔ مے ہمسروہم دوریں شاعرانی تہا منی خیال کا عطا شاد و بشیر بیدار دو ہنجیں
 شاعرانت، کہ آگولوزان ہے ہیٹ میں شریداری کا دارنت۔ بلے بشیر بیدار یک
 حسابے کا دیما ترانت کہ آتاریخ سیاست و ادبے مستر و شایگانیں پترے سراوتی فکری
 و لیکھی گالواراں درانگاز و شنگ کنت۔

آئی مثال بیدارے نظم ”مے تئی نوں باری انت“ انت۔

”بھنگاں مہ ورا یمن مہ بو“

مے و تئی نوں باری انت

رسنگ جہان کا زارزار

کابل نہ متنگ قندھار

کئے انت وتی و کئے انت دری

ویل انت کلیس قافے پری

روئے نہ متنگ روشنیں

تین کا کئی دیما مش اے

جہد و جھائے جوانیں دور

پیراری ما گوازینگ ات
 فرقی بیار و پیش بدار
 مرچی منار وچ و شپئے
 تاکاں بلینیں دپترئے
 کاراں بچار رہد برئے
 نیادی سنگ راجئے کئیے ما
 پہ گازے ما سیاہ سرئے
 ملکئے کماش کہ خان بنت
 حاکم کہ جی و جان بنت
 آپ پہ بہا ناپید بیت
 خونئے بہا ارزان بیت
 یکے ترہیت ما لندن ما
 یکے تحیت و اشکنن ما
 یکے فرانس ما موج کنت
 گارانت سکندر گوں جن ما
 ساہ سرانی گاری انت
 زورا کیئے سرداری انت

اے شعر بیدارئے شعرانی کتاب ”کریاب“ئے تہا مان انت۔ من ایشرا تیو گادات
 نہ کرت۔ بلے ایشی ہرچی گوشتہ۔ آراست انت گو سگیں تاریخ و دپترئے بہرئے انت۔
 اودہ، دوازده سالان ساری شاعر ابلوچ شاعر ونویسوکاں، ڈاہ دانگ و شیوار کنگ ات۔ کہ
 کابل و قدحار رندون بلوچئے باری انت۔ ایباری آہتہ و میان اُستمانی، سامراجی

دو آبادی کے "شکارانی مزنیں لیب" شہ لارڈ کرزن کے افغان کے شطرنج کے بساط کا
Afghan chess board درآہتہ او مئے ڈیہہ ونگ یے مارہنگ انت۔

آس انت کئی دکئی گس انت

پرچا بلوچ بے دسترس انت

چے گوشت شہہ و شاہ نویس

کئے انت لارنس او کئے نون کرزن انت

بشیر جان منا بنکش من بروٹس بدل کرت و کرزن ہشتہ کرت۔ لارنس آف عربیا او
وانسرائے لارڈ کرزن کے کردو کردار نو آبادیاتی غلامی کے قوم کاری آبیاری و برجاہی کے
تاریخ سک زوراک انت۔ کہ آئی طوق و سا نکلاں مانگت گرفتاریں کہ اے خون وارانہ
دپ پر خون انت۔ بلے لاپش حالیک و دپ اش ہوا دگ انت۔

نشاگ تئی مدام بام انت

ترا خونانی ہوشام انت

نہ پر شگ تئی طلب انگت

ہوا دگ تئی دپ کے تام انت

ہوشام شن کے ہما حدیث۔ کہ آسیری و ہر شگ کے ناما نزا انت۔ خون کے ہوشام
بہ بیت کہ دنیائے دولت بہ بیت۔ اے ہنچو کہ پیغمبر ﷺ کا گوشتہ زرے سوریں آپ کے
پیامت۔ ہر چونکہ ورے ایت۔ شن ہمینکہ گیش بیت۔ بلے خون وارچہ گلابال انت۔
دانکہ زرتم القابر بہ بیت

تو مرچی چہ گل ما بال کے

بلے باندا ت ما بیہال کے

تو بندر دانگی بن دات

مئے گنجیں گوادرو شالئے

بلے دژمنئے دراہیں ہون آشامی آراج حساب نا آرامانلیت۔ اونیٹ
آراگاروگمساریئے ہنات ما بارت وسرکنت
نہ مانئے مندلا جزماں
وتی گوں رستری رسماں
گوں حوناں رتکلیں تاکد
مدامہنی کینیئے دستان

ہلکئے مردمانی کارپداں کہ شاعر گندیت۔ آچہ ہلک ما تچک ودرروگ لوٹیت۔
کہ چو کہ میر واکوں لڑا گندیت آزانٹ کہ بالکتر گورانی چراگ جاہ انت۔

پادا تو برو سرگر

چے ہلکا در اشاعر

پہ تو اے زمین تچنگ

مہتل تو مبورہ گر

اے ہلک انت امیرانی

ہزگاریں فقیرانی

کم زانتیں کماشانی

بے بر مشین گزیرانی

شاعر در کیت، ہلک ما یلہ ونت۔ یاندنت۔ بلے سیدئے پیرانی ما بیدار چون گندیت
اے دردناکیں وحیال باہندیں دگہ شعرے انت۔ کہ آئی شاعرانی زوالی اوسرانی بے کماری
ئے ردا آورتگ آئی ایسی نام ایرکتہ FIR سید ہاشمیئے ناما

کئی ناما بہ لکھاں من
 کئی آستینک ما بہ پٹاں من
 درا آمیدئے گسئے باریں
 کجام روج ما بہ نکاں من
 کشندہ تئی نہ انت بیگواہ
 تیار انت و بلے بر جاہ
 گنوکى گردش و گولاں
 منى صحب و گوزنت بیگاہ
 ناں شپ گرد و شراب نوش انت
 ناں دیم گیر و نقاب پوش انت
 اگاں سر ظاہر اگندیئے
 مزین نام و سفید پوش انت
 اے ناما بس قلم کار انت
 دا پرانی وقادار انت
 اے وہدئے چم پچیں کور انت
 کجا اے راستی ما مار انت

شاعر ہر کسا دوست انت، آئی شعراش دوست انت۔ قبرئے منجرا نئے بلے کس
 اے شایدى ما نہ دنت کہ شاعر کئے کشنگ؟ چوں مرتگ، پرچا مرتگ؟؟ چپ وچا گردئے
 دراہیں مردم کشئے قرن و سالی بیمار انت۔ نادراہ و کرو کورانی ہے وانگیں امروز اکہ عطا شاد
 یلہ دنت بشیر دگردل بریں موئے کاریت۔

مرچی حال انت کہ عطا مرتگ
 مہر دوستی نون وفا مرتگ
 کرو کورانی وانگیں امروزا
 گال وگفتارے مے حد مرتگ
 زیلاں زندے کئے بسازیں ایت
 دروشم و داباں کئے بنازیں ایت
 گوں ملارانی قدح وکیفاں
 قصہاں بیاریت کئے زباد مالے
 من کہ بشیر بیدار اے موتگی گال وناں - مان - م راشدے مرگ اسرائیل یات
 انکنت -

مرگ اسرائیلے اے گال
 مرگ اسرائیل
 اس جہاں پر بند آوازوں کارزق
 مطربوں کارزق اور ساز و آواز کارزق
 اب معنی کس طرح گائے گا اور گائے گا کیا
 اب کوئی رقاص کیا تھر کے گالہرائے گا کیا
 ن، م، راشدے اے گال من عطا شادے اولی مرگ سالے روچا ونگ ات
 انت۔ کہ منی ہم عطائے روگارند ہے ہمیں دل پدردیں چنی ومارگی حالتے ات کہ
 بشیر یگ انت۔ او من ہم بشیرے پیا گلگ داراتوں۔ کہ دیرا انکے، زوت شتے۔
 گار و بیگواہ، تو کجا بوتے
 کے انک اے، بس جتا بوتے

عطا شاد ارا چارده سال انت۔ کہ مار ایله داتگ ایت۔ او گوں وتی مسترین سنکناں
شہ "امروز" عے غماں بہ غم "دیروز" عے جہان ما پرو کندگ انت۔ کہ ایداں آئی شاعری
چو چاردهی ماہا روک انت۔ او بشرے "ماہکان" کہ آئی نوکتریں کتاب انت۔ ایسی و
ایند کہ کتابانی وانگارندونوں من پکائی ما زانیں او من نیں کہ نہ اسرافیل عے صور بندانت۔ او
نہ عطائے رندے زیملائی ساز بے آواز یونگ انت۔ خداوند تعالیٰ بشر جان ما ولجہ
خضرے عمر ابدیات۔ کہ آشعرو سخن عے پھلیں دیوانا ہنچو برجاہ بہ دارہیت۔ آمین!

نواب خیر بخش مری ء را کیئے گونڈلان دات

نواب اکبر خان بگٹی ء را تر اتانی ءے کو سہراں جنزل مشرف ئی اُردان
گونڈلاں دات۔ تو من نوشتہ کرت۔ میر بلوچانی ناحق گونڈلاں داتش۔ او آئی
پاکیں خاکی جسدا را تیر گواری ء رند ہمودے کورکانی چیرا اشت او کو ہارا راکٹ جت و
آئی سرا ڈیلینت لاشہ ء را ساڑینت۔ او وتی گناہانی چیردیگا پہ آرا بے تک و توارا
ڈیرہ بگٹی ء آئی پت و پیر کی قبرستان ء پہ نام ء بے تا میں نماز جنازہ ہے دات کہ یک
سرپی سچ و شش مردمانی مچی ءے ات۔ چدوسر آئی کوئد ء ”غائبانہ نماز جنازہ“ نواب
اکبر خان بگٹی سٹیڈیم تہا ہزران مردماں ونگ ات۔ بلے مناوتی ”ہیرو ہے“ اے
ڈیہی کسانکے نماز جنازہ تورینت۔ او منا ”سرجان مورے“ بے تک و تو ایس قبرادفن
کنگ گیراتک

نہ تدفینی بگے ء توار کرت

اونہ پیرانی مونکے کسے ء چست کرت۔

آئی لاشہ ء را لحد ادری گجگ بوت

سچ سپاہی ءے ء وتی الوداعی تو پنگ آس نہ دات

کہ اوداں مے سپاہی ءے جون قبرائت۔

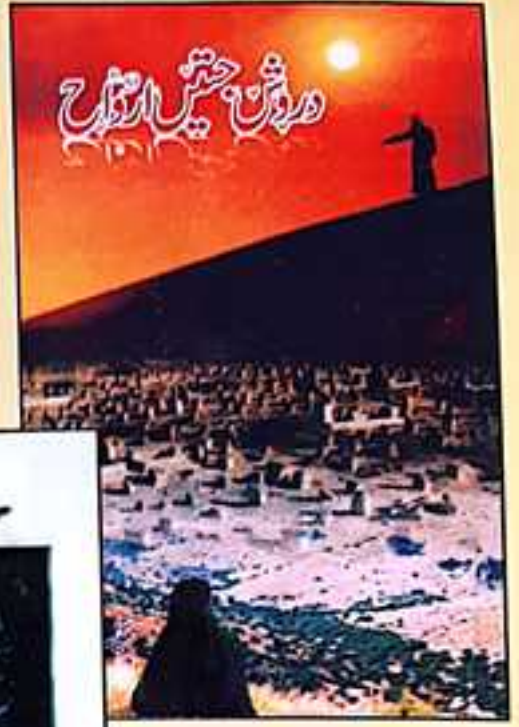
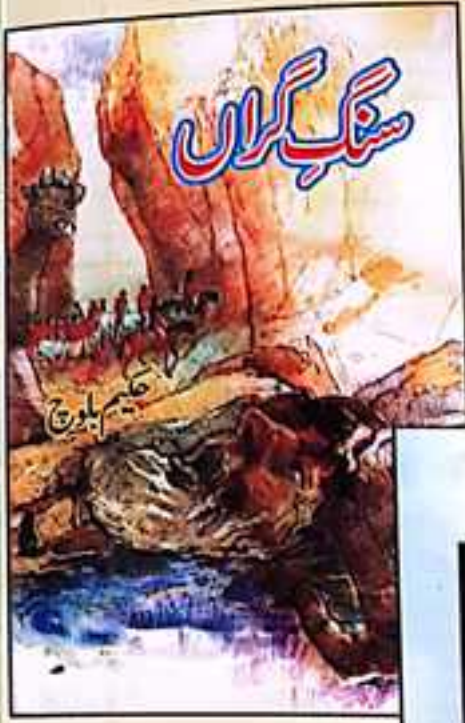
اوپہ نواب خیر بخش مری ءے حاضرین جنازہ ہزاراں مردمانی مزینیں ہنچیں
 چچی ءے جم بوتگ۔ آپہ نواب اکبر خان بگٹی ءے ”غائبانہ جنازہ“ ءے اتلگ ات۔ من بگٹی
 سٹیڈیم وہا کی سٹیڈیم دوئیں چچی آنی تھا گوں اتوں۔ اولی ءے من نماز جنازہ باہم گوں
 اتوں۔ او دوہی ءے نماز جنازہ ءے گوں نہ اتوں کہ نواب خیر بخش مری ءے ہا کیس جو تارا
 کردے ورنہاں جنیں آدم و مردیں آدماں وتی گوگپاں زرت ایسبولینس ءے ایر
 کرت۔ او بید نماز جنازہ زرت و درشت انت۔ گوشتش ایثرا ”نیوکا ہاں“ ءے برگارنت
 کہ ہمو داں نماز جنازہ ہم بیت او ہمو داں قبر کنگ بیت۔ منی وڑیں با زین خیر بخش
 دوئیں مردم او دان نہ شت انت۔ مانہ جم وت او نہ دیست آئی نماز جنازہ دیت او نہ
 آئی لہدا ایر گجگ دیست۔ منا دوستے ءے گوشت تی ”آوار جبتیں لاشہ“ ءے آزما نک
 دورنداں راست بوت۔ اول رنداں میر گل خان نصیر ءے لاشہ ءے او دومی رندا نواب
 خیر بخش مری ءے جنازہ و تدفین ءے۔ من و منی ڈولیں مروماں دووینان بہر درت نہ
 کرت۔ یکے بزگیں شاعرے ات او دوہی زور اکین سردارے ات۔ اولی ءے
 شعر بر بست اور جنگی ترانہ نوشتہ کرت۔ پہ آجوتی ءے بلوچرگا۔ او دومی ءے سر مچارانی سرپ
 راست کرت انت۔ قطار کرت انت او پہ مزاحمتی مڑائی ءے راہ درت انت۔ کہ آئی
 مارتیگ بلوچ بید مزاحمتی جنگاں آجونہ بنت۔ او حیرانی تمن برباد بنت۔ چوش کہ رحم
 علی ءے گوشتگ ات۔

حیرانی ت من ویران انت

سیت گوں شکلیں جنگان انت

پین ءے مزاحمت کارے ءے کہ وتی تو پک ءے آخری تیر فیر کرت۔ آئی نعر ہے جت
 ”من نوں آزادوں“

واجه حکیم بلوچ ۽ چاپ ۽ شنگ بوتگس ڪتاب :

ISBN : 978 - 969 - 9768 - 49 - 1

بلوچي اڪيڊمي، ڪوئٽه